د پوهنې وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

اسلامي ښوونه او روزنه - اتم ټولګی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د توري
هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی
د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو
د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي
پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي
هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیږي
لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به
لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: اسلامي ښوونه او روزنه

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د اسلامي ښوونې او روزنې دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

اډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اډیټ دیپارتمنت غړي

ټولګی: اتم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپخونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلندکیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزیر پیغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمریز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د ګران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدینو شوراګانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږګوني بنسټیز عناصر بلل کیږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختیا او پرمختیا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختیا په لور بنسټیزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختیا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړیتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځیو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونیزو تأسیساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنیو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هیله کوم، چې د هېواد بچیانو ته دې د درسي کتابونو په تدریس، او د محتوا په لېږدولو کې، هیڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د یوه فعال او په دیني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زیار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې ګران زده‌کوونکي به سبا د یوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځیرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدریس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپیڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم.

د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وګړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لوست	سرلیک	مخ
لومړی لوست	د ونو کینولو او کښت کرلو ارزښت	۱
دویم لوست	په پلورلو کې رښتیا ویل	۵
دریم لوست	د ګاونډي حقوق	۹
څلورم لوست	ګاونډي ته د تکلیف رسولو ګناه	۱۲
پنځم لوست	کینه لویه ګناه ده	۱۵
شپږم لوست	د مور او پلار حقوق	۱۸
اووم لوست	د مور حق	۲۱
اتم لوست	په اسلامي شریعت کې معاملات	۲٤
نهم لوست	د بیعي فقهي اصطلاحات (۱)	۲٦
لسم لوست	د بیعي فقهي اصطلاحات(۲)	۲۸
یوولسم لوست	د بیعي فقهي اصطلاحات (۳)	۳۱
دولسم لوست	بیعه	۳۳
دیارلسم لوست	د بیعي شرطونه	۳٥
څوارلسم لوست	د بیعي ډولونه (۱)	۳۹
پنځه لسم لوست	د بیعي ډولونه (۲)	٤۱
شپاړلسم لوست	خیار شرط (د خیار شرط تعریف او احکام ئي)	٤۳
اوولسم لوست	خیار رؤیت	٤٥
اتلسم لوست	خیار عیب	٤۷
نولسم لوست	منعه شوې بیعې (باطله بیعه)	٤۹
شلم لوست	ښکاره بلنه	٥۱
یوویشتم لوست	د حق دعوت له اوریدو څخه د مکې مکرمې د زایرینو منع کول	٥٤
دوه ویشتم لوست	د مخالفینو لخوا د دعوت د خپریدو مخنیوی	٥۷
درویشتم لوست	ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږدول	٥۹
څلرویشتم لوست	د حبشې په لور هجرت	٦۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوست	سرليک	مخ
پنځه ويشتم لوست	د حبشې د مهارجرينو پر خلاف د قريشو دسيسه	٦٣
شپږويشتم لوست	د حمزه (رض) د اسلام راوړل	٦٧
اوويشتم لوست	د عمرﷺ مسلمانيدل	٦٩
اته ويشتم لوست	هر اړخيز پريکون	٧٣
نهه ويشتم لوست	د غم کال (عام الحزن)	٧٦
دېرشم لوست	طايف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصيل	٧٨
يو دېرشم لوست	د عقبې لومړنى بيعت	٨٢
دوه دېرشم لوست	د عقبې دويم بيعت	٨٦
دري دېرشم لوست	ظلم تورتم او تيارې دي	٩٠
خلور دېرشم لوست	د نرم خوى فضيلت	٩٢
پنځه دېرشم لوست	زغم او حوصله	٩٥
شپږدېرشم لوست	بدخويونه (١)	٩٨
اوه دېرشم لوست	بدخويونه (٢)	١٠١
اته دېرشم لوست	نيشه يې توکي	١٠٣
نهه دېرشم لوست	فاسده بيعه	١٠٥
خلوېښتم لوست	مکروهه بيعه	١٠٧
يو خلوېښتم لوست	اقاله	١١٠
دوه خلوېښتم لوست	د مرابحې بيعه	١١٢
دري خلوېشتم لوست	د توليې بيعه	١١٤
خلور خلوېښتم لوست	ربا (سود)	١١٦
پنځه خلوېښتم لوست	قرض	١١٨
شپږ خلوېښتم لوست	د صرف بيعه	١٢١
اوه خلوېښتم لوست	د سلم بيعه	١٢٣
اته خلوېښتم لوست	رهن (گروي)	١٢٦
نهه خلوېښتم لوست	اجاره	١٢٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

د ونو کښینولو او کښت ارزښت

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ.» متفق عليه

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف د راوي نوم حضرت انس رضي الله عنه او د پلار نوم يې مالك انصاري دی. د پيغمبر ﷺ په کور کې لوی شوی او پوره لس کاله يې د پيغمبر ﷺ خدمت کړی دی. د فقهاوو او مجتهدو اصحابو له جملې څخه ګڼل کېږي. پيغمبر ﷺ ورته د اوږده عمر، په مال کې د برکت او جنت ته د تللو دعا کړې ده، له همدې امله يې د نورو اصحابو په پرتله د نبي کريم ﷺ څخه زيات احاديث روايت کړي دي. نوموړی د هجرت په ۹۳ کال د بصرې په ښار کې وفات شوی دی.

لغتونه	معناوې
۱. يَغْرِسُ:	ونې کینوي
۲. غَرْسًا:	کینول
۳. يَزْرَعُ:	کښت کوي
٤. طَيْرٌ:	الوتونکې مرغه
۵. بَهِيمَةٌ:	څاروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: څوک چې ونې کینوي او یا کښت وکري او بیا له دغې ونې او کښت څخه مرغه یا انسان او یا څاروی وخوري، په ریښتیا چې دغه ټول ورته صدقه ګرځي او ثواب یې ورکول کېږي.

د حدیث شریف حکمت

د زیات شمېر ژوو ژوند په کرنې او زراعت پورې تړلی دی او بې له شکه هر ډول کرنه او زراعت د انسان په پایښت او د هغه د ژوند د چاپیریال په ښکلا کې اغېزه لري. هوا صافوي، د سیلابونو او زلزلو پر مهال ځمکه له خرابوالي څخه ساتي. زموږ د ژوند فضا پاکه او چاپیریال زرغونوي، ضرر رسونکي ګازونه لکه کاربن دای اکساید جذبوي او اکسیجن تولیدوي.
هر ډول مېوې داني چې زموږ د لومړنیو اړتیاوو څخه دي، د کرکیلې له لارې راځي کرکیلې ته پا ملرنې او له ځمکو څخه لازموګټو پورته کولو په نړۍ کې بې شمېره تمدونونه زېږولي دي.
نن هم چې کومو هېوادونو کرنې او مالدارۍ ته شا کړې، د لوږې له خطر او د ژوند د چاپیریال ککړتیا او د سیلابونو او د ځمکو د ښویدلو له ګواښ سره مخامخ دي. څرنګه چې کرنه او د چاپیریال شینوالی د تمدن له اړینو بیلګو څخه دي، نو له دې امله د پیغمبرﷺ په تعلیماتو کې ځانګړی مقام لري.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ونو کښینولو د ګټو په اړه بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱. د چاپېریال ساتنه: د ژوند لپاره غوره چاپېریال هماغه دی چې خورا سمسور وي، ښکلې اوبه او پاکه هوا ولري او د ټولو ساکښو د ژوند کولو لپاره چې یو د بل د ژوند د اړتیاوو پوره کوونکي دي برابر وي، دغه ډول چاپېریال هغه وخت جوړېدای شي چې په ونو او کښتونو سمسور وي او سمسورتیا ته یې ځانګړې پاملرنه وشي.

۲. د ونو کښېنولو ارزښت: نیالګیو کښېنولو او کرنې ته پاملرنه یوازې د معاصرې زمانې غوښتنه نه ده، بلکې اسلام لا له پخوا په فکري او عملي لحاظ دغه مهم او اړین کار ته ځانګړې پاملرنه کړې.

۳. د کرنې اهمیت: کرنه د ژوند د تامین او له لوږې او بې کارۍ سره د مبارزې تر ټولو مهمه لار او د تمدن غوره بېلګه ده؛ ځکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم مسلمانانو ته ځانګړې دستورونه ورکړي تر څو د ونو او کښتونو د له منځه وړلو څخه ځان وژغوري او د ساتلو هڅه یې وکړي.

۴. نورو ته د خیر رسول: مسلمانان باید داسې کارونه وکړي چې خیر یې یوازې بندګانو ته نه بلکې ټولو ساکښو ته ورسېږي او له دې لارې د ثواب مستحق وګرځي.

۵. د غذايي توکو برابرول ثواب لري: څرنګه چې یو انسان ته د غذا برابرول ثواب لري، همدارنګه د یو الوتونکي او یا ژوي لپاره یې برابرول هم ثواب لري.

۶. د ونو کښېنول تل پاتې صدقه ده: د ونو کښېنول او کرنه داسې یوه صدقه ده چې تر څو ونه او یا کښت موجود وي، د کرونکي لپاره به یې ثواب وي.

فعالیت

زده کوونکي دې دوه ډلې شي او د چاپېریال د ساتنې په باره کې دې سره بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د حدیث شریف راوي معرفي کړئ.
۲. د حدیث شریف لنډه معنا بیان کړئ.
۳. د حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث له معنا سره حفظ کړئ.
۲. د چاپېریال خرابولو د ضررونو په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

په پلورلو کې رښتیا ویل

عَن ابْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ وَقَدْ حَسَّنَهُ صَاحِبُهُ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَإِذَا طَعَامٌ رَدِيءٌ، فَقَالَ: ((بِعْ هَذَا عَلَى حِدَةٍ، وَهَذَا عَلَى حِدَةٍ فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)). مسند أحمد.

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف راوي عبدالله رضی الله عنه د عمر بن خطاب رضی الله عنه زوی د قریشو له قبیلې څخه دی. په کوچنیوالي کې یې ایمان راوړ او له خپل پلار سره یې مدینې منورې ته هجرت وکړ. د فقهاوو او علماوو اصحابو له جملې څخه دی.

لغتونه	معناوې
۱. حَسَّنَهُ:	ښایسته کړی یې و
۲. رَدِيءٌ:	خراب
۳. بِعْ:	وپلوره
٤. فَمَنْ غَشَّنَا:	چا چې له موږ سره دوکه وکړه
٥. فَلَيْسَ مِنَّا:	له موږ څخه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف اجمالي معنا

د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې يوه ورځ پيغمبرﷺ د غلې د پلورونکي تر څنګ تېر شو چې غله يې (پيرودونکو) ته ښايسته کړې وه. (ښې او وچې دانې يې د ډېرۍ له پاسه او د خلکو مخې ته اچولې وې، خو لمدې او خرابې دانې يې ترې لاندې کړې وې). پيغمبرﷺ خپل لاس مبارک ورننويست، کړ وېې ليدل چې لمدې اوخرابې دانې يې لاندې پټې کړې دي، نو ورته يې وفرمايل:

ښه غله بيله او خرابه بيله وپلوره او يوه شه چې څوك موږ ته دوكه راكوي له موږ (مسلمانانو) څخه نه دی.

د حديث شريف حکمت

د نورو د مال د لاس ته راوړلو په مقصد دوكه كول او خلك غولول له هغو ناوړو خويونو څخه دي، چې د خلكو ترمنځ د دښمنۍ تخم شيندي، د اړيكو د خرابوالي او جګړو لامل ګرځي او د بې باورۍ فضا را منځ ته كوي، د وګړو مال، وخت او ابرو ته خورا زيان اړوي، اقتصادي چارې كمزورې كوي، د راكړې وركړې اخلاق او د سوداګرۍ كار او بار خرابوي.

او كه چېرې له صداقت څخه كار واخيستل شي، سوداګر ښه سامان وارد كړي او د خپل مال د عيب په ښكاره كولو يې په مناسب قيمت وپلوري، نو الله تعالی به يې د خپلو بندګانو په زړونو كې ګران او په ځان او مال كې به يې بركت واچوي، خلك به د دوكې، فريب او زيان منی له تشويشه خلاص شي او په يو بل به د باور او اعتماد په فضا كې ژوند وكړي.

فعاليت

په معاملاتو او سوداګرۍ كې بايد دوكه او تېرايستنه ونكړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱. **د بازار کنترول**: لازمه ده چې د سوداګرۍ او تجارتي کړنو څارنه وشي، پکار ده چې چارواکي د بازار څارنه وکړي او د اخلاقو له پلوه کمزوري او فرصت غوښتونکي کسان پرې نږدي چې د چل، دوکې او تېرایستنې له لارو خلکو ته زیان ورسوي.

۲. **د معاملو د ونړوالی**: هر مسلمان سوداګر مکلف دی چې ښه او بد جنس جلا وپلوري او د خپل جنس اوصاف په څرګند ډول بیان کړي.

۳. **فریب او دوکه بدګڼل**: اسلام چې د عدالت، انصاف، ریښتینولۍ او امانتدارۍ دین دی، له فریبکار او هغه انسان څخه چې ټولنیزې اړیکې خرابوي او د دښمنیو لامل ګرځي، دومره کرکه لري چې هغه د کاملو مسلمانانو له جملې څخه نه بولي او دا اعلانوي چې خلک دې د ده دغه ناوړه عمل اسلام ته نه منسوبوي.

۴. **پر شفافیت او ریښتینولۍ ولاړ اقتصاد**

د ټولنې اقتصاد هغه وخت ښه پرمختګ کولای شي چې د مالونو تبادله او ګټه د دواړو خواوو پر مصلحتونو ولاړه وي او معامله په پاك ډول له انصاف څخه په ډکه فضاء د دواړو خواوو په کامل رضایت او خوښۍ سرته ورسېږي. دا ښکاره خبره ده چې په دوکه او چل ول باور او صداقت له منځه ځي او کوم لوری چې دوکه یې خوړلې وي هېڅکله خوښ او راضي نه وي.

له دې امله لازم دي چې د ټولنې ټول وګړي له دوکې او فریب څخه ځانونه وساتي او نور هم د دوکې او فریب له ضررونو څخه خبر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ژوند په لنډ ډول بیان کړئ.
۲. دوکه په ټولنه کې کومې ناوړه پایلې رامنځته کوي؟ واضح یې کړئ.
۳. د حدیث شریف له ګټو څخه درې ګټې ولیکئ.
٤. لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. حَسَّنَهُ.
ب. فَأَدْخَلَ يَدَهُ.
ج. فَمَنْ غَشَّنَا.

کورنۍ دنده

۱. دغه عبارت حفظ کړئ (فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا).
۲. له لاندې عنوانونو څخه یو عنوان غوره او د هغه په هکله یوه مقاله ولیکئ، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي:
أ- په معاملو کې د فریبکارۍ ضررونه.
ب- په ټولنیز ژوند کې د دوکې ضررونه.
ج- په ازموینه کې دوکه (نقل) کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګاونډي حقوق

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ الله عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ)). متفق عليه.

د کلماتو معنا

١- مَازَالَ: تل.
٢- الْجَارُ: ګاونډی.
٣- ظَنَنْتُ: ګومان مې وکړ.

د حديث شريف اجمالي معنا

له حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: تل به جبرئيل عليه السلام (د الله تعالی له لوري) ماته دګاونډي په هکله توصيه کوله، تردې چې ما فکر وکړ، چې په ميراث کې به ورته برخه ورکړي (يعني د يو چا له مړينې وروسته به يې ګاونډی هم د نورو وارثانو په څير د مړي له مال څخه برخه اخلي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

انسان په خپل ژوند کې پر مور، پلار، اولادونو او دوستانو سربېره له ګاونډیو سره هم ځانګړې اړیکې لري.

تر ټولو لومړی هغه څوک چې په غم او ښادۍ کې زموږ پر شاوخوا را ټولېږي ګاونډیان دي، که د چا اړیکې له خپلو ګاونډیانو سره نیکې وي، له ډېرو خواوو څخه به په امن او ډاډ کې وي او د هغوی له تجربو څخه به ګټه اخلي.

او له ګاونډیانو سره د اړیکو د خرابېدو په صورت کې به انسان له هر لوري د خطر احساس کوي او یو د بل له لیدلو څخه به کرکه کوي او ډېر ژر به یې ځاني، مالي او رواني ډاډ له منځه ولاړ شي.

له ګاونډیو سره د اړیکو ښه والي په خپلو کې د حقوقو په رعایت کولو پورې تړاو لري، بناءً پیغمبرﷺ په دې او نورو ډېرو احادیثو کې د ګاونډي مقام او منزلت په خورا تاکیدي اسلوب سره بیان کړی دی.

فعالیت

څرنګه کولی شو د خپلو ګاونډیانو حقوق پر ځای کړو؟ د دې سوال ځواب په ډله ییز ډول ورکړئ.

د حدیث شریف ګټې

۱. **د وارث پر ځای د ګاونډي درېدل**: ګاونډی هغه چا ته وایي چې ستاسې په شاوخوا کې اوسېږي، اسلام د ګاونډي حقوقو ته دومره پاملرنه کړې ده، چې ګاونډی سره له دې چې میراث نشي وړای، خو د ټولنیزو حقونو له پلوه له هغه چا سره چې میراث وړي، برابر دی.

۲. **د ګاونډي پر حقوقو زیات ټینګار**: د اسلام ګران پیغمبرﷺ فرمایي: جبرئیل علیه السلام د الله تعالی په امر ما ته تل د ګاونډي په حق کې توصیه او لارښوونه کوله.

۳. **له جبرئیل علیه السلام سره د پیغمبرﷺ اړیکې**: جبرئیل علیه السلام د ملائکو له جملې څخه هغه ملائکه ده چې پیغمبرﷺ ته به یې وحې راوړله او د دیني کارونو په ور زده کړه کې یې د پیغمبرﷺ استاذي او ملګرتیا کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. ګاونډي ته د هر ډول تکليف له رسولو څخه ځان ساتل: که څېرې انسان له ګاونډي سره مرسته نشي کولای، نو لږ تر لږه ګاونډي ته له ضرر رسولو څخه بايد ډډه وکړي، په بل حديث شريف کې راغلي دي: (هغه کس کامل مسلمان نه دی چې د هغه ګاونډی د ده له ضرر څخه په امن کې نه وي).

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

۱. مَازَالَ.

۲. يُوصِينِي.

۳. ظَنَنْتُ.

٤. سَيُوَرِّثُهُ.

۲. د حديث شريف اجمالي معنا ووایاست.

۳. د حديث شريف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱. د پورتني لوست حديث شريف له معنا سره حفظ کړئ.

۲. له لاندې موضوعاتو څخه په يوه موضوع کې يوه مقاله وليکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

أ- د ګاونډي حقوق.

ب- ګاونډي ته د ضرر رسولو ډولونه.

ج- ګاونډي ته د ضرر نه رسولو څرنګوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي ته د تکليف رسولو ګناه

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ. قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: الْجَارُ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: شَرُّهُ.)) مسندأحمد

د راوي پېژندنه

نوم يې عبدالرحمن د صخر دوسي زوی او په ابوهريره رضي الله عنه باندې شهرت لري. د هجرت په اووم کال يې مدينې ته تشريف راوړ او د رسول الله صلی الله علیه وسلم ملتيا يې غوره کړه. پيغمبر صلی الله علیه وسلم ورته د احاديثو د حفظ د عا وکړه چې له برکته يې د نورو اصحابو په پرتله زيات شمېر احاديث له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه روايت کړي دي او د هجرت په (۷۵) کال وفات شو.

د کلماتو معنا

۱- لَا يُؤْمِنُ:	د پوره ايمان خاوند کېدای نشي.
۲- الْجَارُ:	ګاونډی.
۳- بَوَائِقَهُ:	د هغه له ضرر څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف اجمالي معنا

له حضرت ابوهریره‌رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی.
صحابه وو وویل: څوک یا رسول الله؟ پیغمبرﷺ وویل: هغه څوک چې گاونډی یې له شر څخه په امان کې نه وي.

د حدیث شریف حکمت

ټولنه د وگړو، کورنیو، کلیو او ښارونو څخه جوړېږي. که چېرې د کورنیو او کلیو وگړي ټولنیز آداب مراعات کړي او کوښښ وکړي چې هېڅ‌ چا ته یې کوم ضرر ونه رسېږي، په ځانگړې ډول هغه څوک چې ورسره گاونډیتوب لري، که هغه د کور او کلي گاونډی وي او که د دفتر یا د کار د ځای، ځکه چې دغه ټول گاونډیان شمېرل کېږي، په دې صورت کې هېڅکله په ټولنه کې کومه ستونزه نه پیداکېږي او که چېرې پیدا هم شي ډېر ژر حل کېږي. په همدې بناء د اسلام مقدس دین د گاونډي احترام لازم گرځولی دی او هغه ته یې له ضرر رسولو څخه منع کړې ده.

د حدیث شریف گټې

۱. **گاونډي ته ضرر رسول خورا لویه گناه او حرام کار دی،** ځکه چې پیغمبرﷺ پدې هکله سخت وعید فرمایلی دی او د زیات ټینگار په خاطر یې د الله تعالی په پاک نوم درې ځلې قسم یاد کړ او ویې فرمایل: ((وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللّٰهِ لَا يُؤْمِنُ...)) چې دا گاونډي ته د ضرر رسولو د گناه په ډېر والي ښکاره دلالت کوي. سره له دې چې د (لَا يُؤْمِنُ) عبارت له مسلمان څخه د ایمان نفې کوي، خو د دې لپاره چې خلک څوک د گناه په کولو کافر و نه گڼي، علماء د دې عبارت معنا داسې کوي: (د کامل ایمان خاوند نه دی). بیا هم د حدیث شریف له نص څخه څرگنده معلومېږي چې گاونډي ته ضرر رسول خورا لویه گناه ده.

۲. **نورو ته د دې گناه د لوی والي بیانول**: ځینې خلک چې د دې گناه له لوی والي څخه خبر نه وي، گاونډیانو ته په ضرر نه رسولو کې کومه ځانگړې پاملرنه نه کوي، په همدې بناء لازم دي، چې د دې گناه لوی والی او خطر خلکو ته په ډاگه بیان کړل شي او که چېرې خلک د دې گناه له لوی والي څخه خبر شي، نو ارو مرو به ورڅخه ډډه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په ټولګي کې په ګروپي شکل ګاونډي ته د ضرر او تکلیف رسولو ځینې مثالونه ووایاست.

ارزونه

۱- د حدیث شریف راوي څوک دی؟ په لنډ ډول یې څرګند کړئ.
۲- د ګاونډیو ځینې حقوق بیان کړئ:
۳- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ- لَا یُؤْمِنُ:
ب-الجَارُ:
ج- بَوَائِقَهُ:

کورنۍ دنده

کوم شیان د ګاونډي د ضرر او تکلیف لامل ګرځي؟ پدې اړه پنځه کرښې مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

کينه لويه ګناه ده

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ.) رواه ابو داود.

د کلماتو معنا

١- الْحَسَدَ: (له نورو څخه د نعمت د زوال هيله).
٢- إِيَّاكُمْ: ځان وساتئ.
٣- يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ: ښېګڼې خوري (له منځه يې وړي).
٤- الْحَطَبَ: لرګي.

د حديث شريف معنا

له ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې نبي کريم ﷺ وفرمايل: د کينې له بيمارۍ څخه ځان وساتئ ځکه چې کينه د سړي نيک عمل داسې خوري (له منځه وړي) لکه اور چې لرګي سوزوي او له منځه يې وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

د اسلام سپیڅلي دین مسلمانانو ته په مینې، ورورګلوۍ، مرستې او یووالي امر کړی دی او له هر هغه څه چې د اړیکو د زیانمنېدو او ورته د ضرر رسولو لامل ګرځي، منع کړې ده.
دا چې کینه او حسد د بدګومانۍ، کرکې، ازار او تکلیف رسولو اصلي عامل دی، پیغمبرﷺ په کلکه ورڅخه منع فرمایلې ده.

حسد څه ته وايي؟

حسد دا دی چې یو څوک د نورو د نعمتونو د زوال هیله کوي او پر نورو یې د خدای احسان نه لوریږي.

غبطه څه ته وايي؟

غبطه دي ته وايي چې یو څوک د نورو د نعمت په څیر ځانته هم د هماغسې نعمت هیله کوي او د نورو د نعمت زوال نه غواړي، چې دا یو نیک او جایز کار دی.

د حسد ضررونه

ا- حسد مینه، ورورګلوي او ښېګڼې چې ایماني غوښتنې دي، له منځه وړي او پر نورو د ظلم او تېري لامل ګرځي.
ب- حسد د حسد کوونکي د زړه ناولتیا څرګندوي، ځکه چې دی هغه څه چې ځان ته یې خوښوي، نورو ته یې نه خوښوي.
ج- حسد انسان نا ارامه کوي، ځکه چې حسد کوونکی همیشه په دې اندیښنه کې وي چې هغه فلاني ته ولې دومره نعمتونه ورکړل شوي دي او ماته نه دي را کړل شوي، هغه تل د نورو د هوساینې او د ځان د محرومتیا سوچونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د حسد او کینې ځینې نور ضررونه په ګوته کړئ.

د حدیث شریف ګټې

۱-د حسد حرام والی: پیغمبرﷺ په خورا سخت اسلوب له کینې کولو څخه منع کړې ده.
۲-حسد نیکې له منځه وړي: حسد سربیره پردې چې لویه ګناه ده، د حسد کوونکي نورې نیکۍ هم له منځه وړي.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. إِيَّاكُمْ:
ب. يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ:
ج. الحَطَبَ:
۲- حسد تعریف او له غبطې سره یې توپیر واضح کړئ.
۳- د حسد ضررونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.
۲- د حسد ضررونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور او پلار حقوق

عن عبد الله بن عمرو، قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم «رِضَا اللهِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَسَخَطُ اللهِ فِي و سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» رواه البيهقي في شعب الإيمان.

د راوي پېژندنه

دغه لوی او جليل القدر صحابي عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالى عنه دی، نسب يې له نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره په کعب بن لؤي کې يو ځای کېږي.
دغه صحابي عالم، د قرآن کريم قاري او د احاديثو د حافظانو له جملې څخه دی، زيات شمېر احاديث يې روايت کړي دي او د هجرت په (٦٥) کال وفات شو.

د کلماتو معنا

رِضَا اللهِ: د الله تعالى خوښي.
سَخَطُ اللهِ: د الله تعالى قهر او غوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

د عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالی عنه څخه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ او د هغه قهر او غوسه د مور او پلار په قهر او غوسه کې نغښتي ده.

د حدیث شریف حکمت

الله تعالی د انسانانو حقیقي خالق دی، مور او پلار په عالم اسباب کې د خپل ماشوم د ودې لپاره زیاتې ستونزې ګالي، دوی شپه او ورځ د خپل ماشوم لپاره د خوړو، جامو او د ژوند لپاره د مناسب ځای او سالمې تربیې د برابرولو په هڅه کې وي، له دې امله د الله تعالی په وړاندې د مور او پلار مقام او منزلت ډېر لوړ دی او په ډېرو ځایونو کې یې خپل حق د مور او پلار له حقوقو سره یو ځای ذکر کړی دی، همدا راز رسول اللهﷺ په دې حدیث شریف کې هم د الله تعالی له حقوقو څخه چې یو یې د هغه خوښي تر لاسه کول دي د مور او پلار له حقونو سره یو ځای ذکر کړی دی، آن تر دې چې د مور او پلار د حق پر ځای کول یې د الله تعالی د حق پر ځای کول ګڼلي دي.

له مور او پلار سره نېکي کول

له مور او پلار سره نیکي باید د دوی په ژوند او هم د دوی له مرګ څخه وروسته دوام ومومي، کله چې دوی ژوندي وي اولادونه مکلف دي چې له دوی سره په نیکۍ، مهربانۍ، نرمه ژبه او ښو اخلاقو چلند وکړي، له هغو خبرو څخه چې دوی پرې خفه کېږي ډډه وکړي، د دوی په وړاندې لوړوالی ونه کړي، په نېکو کارونو کې د دوی اطاعت وکړي، د دوی غوښتنې پر نفلي عبادتونو مخکې کړي او هر وخت د دوی په خدمت کې واوسئ، د دوی د اړتیاوو په پوره کولو کې له هر ډول کوښښ څخه دریغ ونه کړئ، دوی دواړه پر خپلې مېرمنې او اولادونو وړاندې وګڼئ، له دوی څخه د هغه څه غوښتنه ونه کړئ چې دوی یې توان نه لري، دوی ته فریاد ونه کړي، په نامه سره یې یاد نه کړي، د دوی له مرګ څخه وروسته په ډېر اخلاص د رحمت او مغفرت دعا ورته وکړي، که دوی له چا سره وعده کړې وي هغه باید سرته ورسوي او د دوستانو او خپلوانو عزت یې وکړي.

د حدیث شریف ګټې

۱- د مور او پلار د خوښۍ د تر لاسه کولو فرضیت: څرنګه چې د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ پورې تړلې ده او د الله تعالی خوښي تر لاسه کول په هر انسان فرض دي، نو د مور او پلار خوښي تر لاسه کول هم فرض دي. له همدې امله یوه ورځ یو صحابي غوښتل چې په جهاد کې ګډون وکړي، نبي کریم صلی الله علیه وسلم هغه ته وفرمایل: (آیا مور او پلار دې ژوندي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحابي وويل: هو. نبي کریمﷺ ورته وفرمایل: (ولاړ شه د هغوی خدمت وکړه، جنت د مور د قدمونو لاندې دی).

۲- د مور او پلار د غوسه کولو حرام والی: څرنګه چې د الله تعالی غوسه کول حرام دي او د الله تعالی غوسه د مور او پلار په غوسه کې ده، نو د مور او پلار غوسه کول هم حرام دي.

۳- نیکمرغي او بریالیتوب: د مور او پلار خوښي د نیکمرغۍ او بریالیتوب او د دې پر خلاف د دوی قهر او غوسه د انسان د بد بختۍ او ناکامۍ لامل ګرځي.

فعالیت

هغه کارونه چې د مور او پلار د خوښۍ او هغه کارونه چې د دوی د غوسې لامل ګرځي، په فردي او یا ډله ییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. الْوَالِدَيْنِ:
ب. رِضَا:
ج. سَخَط:

۲- اسلام د مور او پلار په حقونو باندې ولې دومره ټینګار کړی دی؟

۳- آیا له مور او پلار سره نیکي کول یوازې د دوی تر ژوند پورې تړلې دي؟

کورنۍ دنده

دغه عبارت «رِضَا اللهِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» له معنا سره حفظ کړئ.

مورې څرنګه کولای شو د مور او پلار خوښي تر لاسه کړو؟ پدې اړه یوه مقاله ولیکئ، چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور حق

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: (جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ) متفق عليه

د کلماتو معنا

مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ: تر ټولو خلکو ډېر د استحقاق خاوند څوک دی.

بِحُسْنِ صَحَابَتِي: زما د ملګرتیا او نېک چلند.

د حدیث شریف معنا

له ابو هريرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې یو سړی نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته راغی او عرض یې وکړ: پر ما باندې څوک د زیات خدمت او ښه چلند حقدار دی؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل: ستا مور. بیا هغه سړي پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. بیا هغه پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: ستا مور. هغه سړي بیا پوښتنه وکړه: بیا څوک؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم وفریل: بیا ستا پلار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

مور له هر پلوه لکه: رواني، عاطفي، جسمي، د خپل ماشوم د خدمت لپاره ډېرې لويې قرباني ورکوي، له همدې امله مو په پورتني حديث شريف کې ولوستل چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم درې ځلې ځواب ورکړ چې تر ټولو خلکو د زيات خدمت او ښه چلند حقداره مور ده.

تر ټولو لوی تکليفونه چې مور يې د خپل اولاد په وړاندې ګالي عبارت دي له:

۱-د حمل تکليفونه: مور د حمل په وخت کې ډېر جسمي او رواني تکليفونه ګالي او د خپل بدن د هډوکو او وينې شيره خپل ماشوم ته ورکوي.

۲-د ولادت تکليفونه: د ولادت تکليفونه خورا درانه او ټکان ورکوونکي وي.

۳-د شيدو ورکولو د وخت تکليفونه: مور د خپلو غوښو او هډوکو زېښنل شوي څېزونه خپل ماشوم ته د شيدو په بڼه ورکوي او پر خپل ماشوم باندې له ټولو خلکو ډېره مهربانه وي، له هغه سره مينه کوي په خدمت يې نه ستړې کېږي، په خپل ماشوم غوسه نه کوي او دې ته سترګې په لاره وي چې ماشوم يې سالمه وده وکړي.

مور د اميدوارۍ په وخت کې ډېرې زياتې ستونزې ګالي، د زېږېدنې پر مهال له خطرناکو پړاوونو تېرېږي، د شيدو ورکولو او تربيه کولو پر وخت ډېرې ستونزې ګالي او د خپل ماشوم د ارامۍ لپاره له خپلو ډېرو آراميو څخه تيرېږي، له همدې امله دغه حديث شريف د خدمت او ښه چلند په اړه د مور حق د پلار له حق څخه زيات او مخکې ذکر کړی دی.

د حديث شريف ګټې

۱-د مور غوره والی او مخکې والی: مور او پلار دواړه په خپل اولاد زيات حقونه لري، خو مور د ذکر شوو دلايلو په رڼا کې ډېر زيات حقونه او ځانګړی مقام لري اولاد بايد د مور اطاعت، په هغې باندې شفقت او مهرباني ته زياته پاملرنه وکړي.

۲-د مور سره په نېکۍ کولو ډېر ټينګار: ځکه چې نبي کريمﷺ مور درې ځلې ذکر کړې او په څلورم ځل يې پلار ذکر کړی دی، له دې څخه معلومېږي چې مور تر هر چا زياته د نېکۍ حقداره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:
مَنْ أَحَقُّ النَّاس:
بِحُسْنِ صَحَابَتِيَ:
۲- د حديث شريف د راوي په اړه معلومات ورکړئ.
۳- نبي کريم صلی الله عليه وسلم ولې د مور په حقونو ډېر ټينګار کړی دی؟

کورنۍ دنده

۱- د حديث شريف معنا حفظ کړئ.
۲- زده کوونکي دې د مور د حقونو په اړه يوه مقاله وليکي، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

په اسلامي شریعت کې معاملات[1]

اسلامي شریعت لکه چې د عقایدو، اخلاقو او عباداتو په هکله ارزښتناکې لارښوني لري، د معاملاتو (راکړې ورکړې) په هکله یې هم ځانګړي احکام او آداب وضع کړي دي، تر څو خلک خپل معاملات په عدل، ریښتونولۍ او له درغلۍ او دوکې څخه لرې سرته ورسوي، نو لازمه ده چې هر مسلمان د معاملاتو له شرعي احکامو څخه خبر وي، روا او ناروا وپيژني او دا باور تر لاسه کړي چې د اسلامي ادابو او احکامو په پام کې نیولو سره معامله کول اجر او ثواب لري او د انسان په مال کې د برکت وسیله ګرځي.

په اسلامي شریعت کې د معاملاتو ځانګړتیاوې

- د نورو خلکو شتمنیو ته احترام او پر هغو باندې له تیري نه ځان ساتل.
- د حلال رزق د لاس ته راوړلو لپاره معاملات یوه وسیله ده.
- نیک اخلاق لرل.
- خپله ګټه او د نورو ګټې په پام کې نیول.
- په معامله کې صدق او ریښتینولي.
- په معامله کې له دروغ ویلو څخه ځان ساتل.
- په معامله کې د دواړو اړخونو رضایت.
- په معامله کې وضاحت او بیان.
- له هرې هغې کړنې څخه ډډه کول، چې د شخړې لامل ګرځي.
- له ټګۍ او دوکې څخه ډډه کول.
- له بې عدالتی، سود، ظلم او احتکار څخه ډډه کول.

د تجارت (سوداګری) آداب

مسلمان سوداګر باید لاندې آداب په پام کې ولري:

۱- د پلورلو او پیرودلو په شرعي احکامو پوهيدل.

۲- له هر ډول درغلیو څخه ځان ساتل.

۱- معاملات د معاملة جمع ده، معاملة په لغت کې راکړې ورکړې ته وایي او په اصطلاح کې هغه مالي ترون دی، چې د هغه په مقابل کې عوض اخیستل کیږي. لسان العرب ج ۹/مخ ۱۰٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په تجارت کې داسې نیت درلودل چې د ځان او خپل عیال لپاره حلال رزق وګټي، پرته له دې چې بل چاته ضرر ورسوي.
٤- له قسم کولو څخه ځان ژغورل، په تېره په ناحقه قسم کول.
٥- خپلو دیني فرایضو او واجباتو ته وخت ورکول.
٦- د خپل توان په اندازه له بېوزلو سره مرسته کول.
۷- که د نصاب څښتن وي په خپل وخت د زکات ادا کول.
۸- په خپلو ټولو کړنو او خبرو کې رښتینولي په پام کې نیول.
۹- د تبادلې په وخت کې د خپل جنس عیبونه بیانول.
۱۰- د خلکو ګټې باید په پام کې ونیول شي او د هغه څه له خرڅولو څخه ډډه وکړی شي چې خلکو ته په کې زیان رسیږي، لکه: شراب او نور مخدره او نیشه یي توکي.

د رښتیني او امین تاجر غوره والی

له ابو سعید خدري ﷺ څخه روایت دی، چې نبي کریم ﷺ وفرمایل: {التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ}(۱)

ترجمه: ریښتونی او امانتکار تاجر به له نبیانو، صدیقینو او شهیدانو سره په جنت کې یو ځای وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱- په اسلام کې د معاملاتو ځانګړتیاوې بیان کړئ.
۲- هر زده کوونکی دې د تجارت له آدابو څخه درې آدابه ذکر کړي.
۳- د ریښتیني او امین تاجر غوره والی بیان کړئ.

کورنۍ دنده

ستاسو په نظر یو تاجر باید کوم آداب مراعات کړي؟ په دې هکله یوه لنډه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- المستدرک للحاکم ۲/ ۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د بیعې فقهي اصطلاحات (۱)

مخکې له دې چې د بیعې مسائل په تفصیل سره وڅېړو، مناسبه ده چې ځینې هغه اصطلاحات چې د بیعې په بحثونو کې تکرارېږي وپېژنو، تر څو د مطالبو او موضوعاتو پوهېدل راته اسان شي.

بَیع

د خرڅوونکي او اخیستونکي په رضایت د یو مال په بل مال بدلولو ته بیعه وایي.

بایع

بایع: پلورونکی (خرڅوونکی).

مُشتَرِي

مشتري: اخیستونکی.

اِیْجَاب

ایجاب هغه لومړۍ خبره ده چې د عقد (تړون) کولو لپاره ویل کېږي، لکه چې خرڅوونکی داسې ووايي: دا قلم مې په لس افغانۍ درکړ.

قَبُول

قبول هغه دویمه خبره ده چې له ایجاب څخه وروسته د عقد د منلو لپاره ویل کېږي، لکه د پورتني مثال په ځواب کې چې اخیستونکی ووايي: ما په لس افغانۍ واخیست.

عَقْد

په لغت کې تړلو ته وايي او په اصطلاح کې له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي، لکه د بایع او مشتري تر منځ د بیعې تړون .

مَال

مال هغه شی دی چې قیمت ولري او د تبادلې او ملکیت قابل وي.

مُتَقَوِّم مال

متقوم مال هغه مال دی چې شرعا قیمت ولري او ګټه اخیستل ورڅخه روا وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مَنقُول

منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته وړل ممکن وي، لکه: نغدي پیسې، جامې او داسې نور.[1]

غَیرِ مَنقُول (عقارات)

غیر منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته نقلول او وړل ممکن نه وي، لکه: کورونه، ځمکې او باغونه.[2]

فعالیت

د پورتنیو اصطلاحاتو په هکله یو له بل څخه پوښتنې وکړئ.

ارزونه

لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

أ- ایجاب.

ب- قبول.

ج- منقول مال.

د- متقوم مال.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. قبول: هغه خبره ده چې لومړی د عقد کولو لپاره کېږي ( )

۲. عقد: له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي. ( )

۳. بیعه: په ګټو او منافعو د مال بدلولو ته ویل کېږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په لنډه توګه ولیکئ.

۱- مجلة الأحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۲۹)

۲- مجلة الأحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د بیعې فقهي اصطلاحات (۲)

په تیر لوست کې مو ځینې هغه اصطلاحات وپیژندل چې په بیعه کې تکراریږي، ځینې نور یې نن په دې لوست کې پیژنو.

مبیعه

هغه جنس ته ویل کیږي چې ثمن د هغې په مقابل کې واقع کیږي او په بیعه کې اصلي موخه وي.

ثمن

هغه مال ته ویل کیږي چې د مبیعې په مقابل کې واقع کیږي او غالبا نقود او پیسې وي.

نُقُود

نقود د نقد جمع ده، په اصل کې سرو زرو او سپینو زرو ته ویل کیږي، خو اوس پیسې هم د نقودو په نامه یادیږي، کومې چې ددې دواړو په ځای استعمالیږي، لکه: بانکي نوټونه او فلزي پیسې.

کَیْلِي

کیلي هغه شیان دي چې په پیمانه کولو سره معلومیږي، لکه: پترول، اوبه او داسې نور مایعات. (اوس د دې رایج واحد ته لیتر ویل کیږي.)

وَزني

وزني هغه شیان دي چې په وزن کولو (تللو) سره معلومیږي، لکه: سره زر، سپین زر، غوښه ، د سوځولو لرګي او داسې نور، (اوس د دې رایج واحد ګرام او کیلو ګرام دی).

عَدَدِي

عددي هغه شیان دي چې اندازه یې په عام ډول په شمارلو سره معلومیږي.

ذرْعِي

ذرعي هغه شیان دي چې اندازه یې د طول په واسطه معلومیږي، لکه: ټوکرونه. (په اوسنی زمانه کې د دې د اندازه کولو واحد متر دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاع

هغه مشترك مال دی چې لا ویشل شوی نه وي ، خو د هرشریک برخه د (فیصدۍ او یا نصف، ربع او ثمن ...) د سهم په اساس معلومه وي. لکه: سهامي شرکتونه، میراثي مالونه چې تقسیم شوي نه وي.

مِثلي

مثلي هغه شی دی چې مثل یې په بازارکې پیداکیږي او ډېر توپیر سره نه لري، لکه: غنم، اوربشې او داسې نور، ځکه چې لږ توپیر په قیمت کی ډېر فرق نه راولي، غټ او واړه په یوه بیه خرڅیږي، لکه وزني، کیلي او متقارب عددي شیان.

قِیمي

قیمي هغه شیان دي چې افراد یې په بازارکې سره متفاوت وي او قیمتونه یې هم سره تفاوت ولري، لکه: اسونه، پسونه، غواګانې او داسې نور.

مُتَقَارِبَ عَدَدِیَّات

دا هغه شیان دي چې په بازارکې په شمېرلو خرڅیږي او د افرادو تر منځ یې په قیمت او بیه کې توپیر نه وي، دا ټول له مثلیاتو څخه ګڼل کیږي، لکه: هګۍ، چارمغز او داسې نور.

مُتَفاوِت عَدَدِیَّات

دا هغه شیان دي چې په شمیرلو سره نه پلورل کیږي، ځکه چې د افرادو تر منځ یې په قیمت او بیه کې ډېرتوپیر موجود وي، دا ټول له قِیمیّاتو څخه شمېرل کیږي، لکه: کدو، هندوانه او داسې نور.

فعالیت

له متقاربو عددي شیانو څخه د پنځو او له متفاوته عددي شیانو څخه د شپږو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

د لاندې اصطلاحاتو فرق بیان کړئ:

۱. مشاع او غیر مشاع مال.
۲. متقارب عددیات، او متفاوت عددیات.
۳. مثلي او قیمي.
٤. کیلي او وزني.
۵. ذرعي او عددي.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- مشاع مال: هغه مشترک مال دی، چې ویشل شوی نه وي، خو د هرشریک برخه پکې د سهم په اساس معلومه وي. (   )
۲- متقارب عددیات: هغه د شمېرلو وړ شیان دي چې د افرادو ترمینځ یې په قیمت کې توپیر وي. (   )
۳- مبیعه: هغه شي ته ویل کیږي چې په بیعه کې اصلي مقصود وي (   ).

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په مختصره توګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې فقهي اصطلاحات (۳)

په تیرو دوو لوستونو کې مو ځينې هغه فقهي اصطلاحات وپیژندل، چې په بیعه کې تکرارېږي، پاتې نور به يې په دې لوست کې وپيژنو.

رُكْنُ الْبَيْع

د بیعې رکن: ایجاب او قبول دی چې د عقد په صیغه هم ورڅخه تعبیر کېږي.

ثمن مسمی

مسمی ثمن هغه ثمن دی چې د عقد په وخت کې په څرګنده توګه وټاکل شي او د دواړو خواوو اتفاق پرې وشي، که هغه د بازار د نرخ مطابق وي او یا له هغه سره توپیر ولري.

قیمت

قیمت د یوه شي حقیقي ارزښت دی.

تأجیل

د دَيْن (پور) مُعَلَّق کول او تر معلوم وخته يې ځنډول.

تقْسِیط

په متعددو قسطونو د یوه مبلغ تسلیمول.

دیْن

دین (پور) هغه مال دی چې د چا په ذمه ثابتېږي (وربه غاړه کېږي)، لکه یوه اندازه پیسې چې څوک له چا څخه پور واخلي.[۱]

۱- مجلة الأحكام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

غَبْن فَاْحِش

له خپل نرخ څخه په ډېر لوړ نرخ د یوشي خرڅولو ته ویل کېږي، د مثال په ډول، د یو کیلو ګاز مروج قیمت په بازار کې (۳۰) افغانۍ وي او یو پلورونکی یې په (۵۰) افغانۍ په چا خرڅ کړي.[1]

ارزونه

أ- لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

۱- ثمن.

۲- قیمت.

۳- تاجیل.

٤- بایع.

۵- مشتري.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- تقسیط: د دَیْن (پور) په جلا جلا وختونو کې اداء کول. ( )

۲- دین هغه مال دی چې په ذمه ثابتېږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- مجلة الأحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

بیع

انسانان په خپل ورځني ژوند کې دې ته اړ دي، چې یو له بل سره راکړه ورکړه ولري، څو خپلې اړتیاوې له دې لارې پوره کړي، د فقهې کتابونو دغه چارې د بیعې تر عنوان لاندې بیان کړې دي.

د بیعې تعریف

بیعه په لغت کې: مطلق بدلولو ته ویل کېږي.

بیعه شرعاََ: (د بایع او مشتري په رضا) په مال باندې د مال بدلولو ته وایي.[۱]

د بیعې حکم

د بیعې په نتیجه کې د مشتري ملکیت په مبیعه کې او د بایع ملکیت په ثمن کې ثابتېږي.

د بیعې رکن[۲]

د بیعې رکن ایجاب او قبول دی.

د بیعې د ترون لیارې

د بیعې ترون په دوو طریقو سره تر سره کېږي:

۱. د خبرو له لارې.

۲. او که د عمل او کړنې له لارې.[۳]

د خبرو له لارې بیعه کول

هغه ده چې د ایجاب او قبول وسیله تر سره شي.

۱- فقه المعاملات - (ج ۱ / ص ۷)

۲- درر الحکام شرح غرر الأحکام - (ج ٦ / ص ۱٥۱)- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۰ / ص ۲۲۸)

۳- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰٥)- العنایة شرح الهدایة - (ج ۸ / ص ۳٦۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیعه په فعل سره یا د تعاطی بیعه[1]

دا بیعه په عملي راکړه ورکړه باندې تر سره کېږي، که څه هم ایجاب او قبول ورسره نه وي، لکه: د ډوډۍ پلورونکي مخ ته یو څوك د ډوډۍ مروج قیمت ږدي او یوه ډوډۍ ورڅخه اخلي.

فعالیت

د لفظ د ویلو په ځای په ورکړې سره د بیعې څو مثالونه ووایاست او همدا راز د بیعې ترون عملاً تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. د دې لوست اصطلاحات بیان کړئ.

۲. د بیعې حکم څه دی؟

۳. د بیعې رکن څه دی؟ او په څه شی بیعه ترسره کېږي؟

لاندې جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ:

بیعه په لغت کې: .... او شرعاً: .... ته وایي.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې شرطونه

وروسته له دې چې د بيعې له تعريف او د ترسره کيدلو له څرنګوالي سره آشنا شوو، غواړو چې د بيعې شرطونه وپيژنو، ځکه د شرط پاتې کيدل د بيعې د صحت مانع ګرځي او د شرايطو مراعاتول د شخړو مخنيوی کوي.

شرط په لغت کې: علامې او نښې ته وايي.[۱]

په اصطلاح کې: شرط دې ته ويل کيږي چې د هغه په وجود پورې د بل شي وجود تړلی وي او له هغه څخه پرته نه ترسره کيږي، لکه اودس چې د لمانځه لپاره شرط دی.[۲]

د بيعې شرطونه په څلور ډوله دي:

۱. د انعقاد شرطونه.[۳]

۲. د نفاذ شرطونه.[٤]

۳. د صحت شرطونه.

٤. د لزوم شرطونه.[٥]

لومړی

د انعقاد شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. عقد کوونکی بايد د عقل او پوهې خاوند وي، نو د ليوني او ناپوهه کوچني، چې د ښه او بد تميز نه شي کولای، عقد نه صحيح کيږي.

۱- العناية شرح الهداية - (۱ / ٤١٤)

۲- رد المحتار - (ج ۳ / ص ۲٤۲)

۳- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹۲)

٤- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹٥)

٥- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. عقد کوونکي باید له یوه کس څخه زیات وي، یعنې په بیعه کې له دواړو اړخونو څخه یو تن عاقد نه شي جوړیدای چې هم خرڅوونکی او هم اخیستونکی اوسي، ځکه یو شخص هم قابض (اخیستونکی) او هم ورسپارونکی (خرڅوونکی) نشي کېدلای.[۱]

۳. قبول باید له ایجاب سره موافقت ولري، نو که ایجاب یو شی وي او قبول بل شی، دا بیعه نه تر سره کېږي، لکه بایع چې ووایي: ما دغه کتاب په لس افغانۍ در باندې خرڅ کړ او مشتري ووایي: ما هغه قلم په لس افغانۍ درڅخه واخیست.

٤. ایجاب او قبول باید په داسې الفاظوسره وي چې في الحال د عقد د سرته رسولو او د رضایت معنا ورکړي، که داسې الفاظ وي چې د وعدې مفهوم افاده کوي، پرهغو الفاظو بیعه نه منعقده کېږي. لکه چې ووایي: زه به دا قلم په تا باندې خرڅ کړم او یا دا چې اخیستونکي ووایي: زه به دا قلم له تا څخه واخلم.

۵. د متعاقدینو د بیعې د مجلس یو والی: له د متعاقدینو څخه یو په همدې مجلس کې دا بیعه قبوله نه کړي، دا عقد او بیعه نه ترسره کېږي.

٦. د مبیعې شتون: مبیعه باید شتون ولري، له دې امله د هغه شي خرڅول چې موجود نه وي، نه ترسره کېږي، لکه د هغې میوې بیعه چې تر اوسه یې ګل نه وي ښکاره کړی.

۷. مبیعه باید متقوم مال وي، نو له هم دې امله د شرابو او خنزیر بیعه د مسلمان لپاره نه صحیح کېږي.

۸. مبیعه باید د پلورونکې ملکیت وي.

۹. مبیعه باید د تسلیم کیدلو قابلیت ولري، د هغه شی بیعه نه منعقده کېږي، چې بایع یې له تسلیمولو څخه عاجز وي، لکه په هوا کې د یوه مرغه خرڅول.

۱- بدائع الصنائع - (۵ / ۱۳٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې په ګروپي ډول د بیعې د شرطونو په هکله یو له بل سره د ښوونکي په مرسته مباحثه وکړي.

دویم

د نفاذ شرطونه

۱. ملکیت یا د ملکیت ولایت: د چا په ملك او مال کې د تصرف حق لرل په دوو طریقو ترلاسه کیدای شي. [۱]

آ- د نیابت له لارې: چې د مال یا حق خاوند د ځان پرځای بل څوك وټاکي لکه وکالت.

ب- د شارع له لارې: هغه حق چې د شارع له خوا چاته ورکړشوی وي، لکه د پلار ولایت د کوچني زوی په ملك کې.

۲. په مبیعه کې باید له بایع پرته د بل چا حق نه وي. [۲]

دریم

د بیعې د صحت شرطونه

۱. بیعه باید په مؤقته توګه نه وي، نو که داسې ووایې: (دغه قلم د یوې ورځې لپاره خرخوم) دغه بیعه نه صحیح کیږي.

۲. مبیعه باید معلومه او مشخصه وي، که بایع ووایې: (له رمې څخه مې یو پسه دربانديې خرڅ کړ) او معلوم یې نه کړي، دا بیعه صحیح نه ده، ځکه چې د مجهول شي پلورل د شخړو لامل ګرځي.

۳. قیمت باید معلوم وي، که بایع مشتري ته داسې ووایې: (دا آس مې دربانديې خرڅ کړ په خومره چې ارزښت لري)، او معلوم یې نه کړي، دا بیعه صحیح نه ده.

٤. بیعه باید له فاسد شرط څخه خالي وي، مثلا ووایې: (دغه کور دربانديې په دې شرط خرخوم چې

۱- رد المحتار - (۱۰ / ۲٦٥)

۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په کرایه ور نه کړي).

۵. بیعه باید په رضایت سره ترسره شوې وي، بناءً د مُکره (د هغه چا بیعه چې زور وربانديې شوی وي) بیعه فاسده ده.[۱]

څلورم
د بیعې د لزوم شرطونه

یوه بیعه هغه وخت لازمېږي چې په هغې کې خیارونه، لکه: (خیار شرط او خیار رؤیت) نه وي اېښودل شوی او که اېښودل شوي وي، هغه به بشپړ شوي وي.[۲]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱. د بیعې شرطونه په څو ډوله دي؟ بیان یې کړئ.
۲. د بیعې د انعقاد شرطونه وواياست.
۳. د بیعې د نفاذ شرطونه کوم دي؟
٤. د بیعې د صحت شرطونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۳)- البحر الرائق - (۵ / ۲۸۲)
۲- البحر الرائق شرح كنز الدقائق - (ج ۱۵ / ص ٤۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې ډولونه (۱)

بيعه ګڼ ډولونه لري او هر ډول يې ځانګړی حکم لري، نو اړينه ده چې بيعه د حکم له پلوه وپېژنو.

د بيعې ډولونه

بيعه د حکم له نظره په پنځه ډوله ده:

۱. صحيحه نافذه لازمه بيعه[۱]

دا هغه روا بيعه ده چې د اصل او وصف دواړو له مخې صحيحه وي، نه د چا حق ورپورې تړلی وي او نه په کې له خيارونو څخه کوم خيار موجود وي.

حکم يې: له تړون څخه وروسته سمدلاسه د مشتري ملکيت په کې ثابتيږي.[۲]

۲. صحيحه نافذه غير لازمه بيعه

دا هغه روا بيعه ده چې د کوم چا حق ورپورې تړلی نه وي، خو له خيارونو څخه پکې يو خيار، شرط ګرځول شوی وي.

حکم يې: په دې صورت کې مبيعه د بايع (پلورونکي) له ملکيت څخه نه خارجيږي او د مشتري په ملکيت کې تر هغه نه داخليږي، تر څو چې خيار شتون ولري، همداراز د ثمنو حکم هم دی.

۳. صحيحه موقوفه بيعه

دا هغه بيعه ده چې د بل چا حق ورپورې تړلی وي، لکه يو څوک چې د بل چا مال د هغه له اجازې پرته خرڅ کړي.

حکم: په دې صورت کې د ملکيت ثابت کيدل د اصلي مالك په اجازې پورې تړلي دي.[۳]

۴. فاسده بيعه

دا هغه بيعه ده چې د اصل له مخې صحيحه وي، خو د صفت له مخې صحيحه نه وي، يعنې د صحت کوم شرط په کې نه وي مراعات شوی.

۱- صحيحه بيعه هغه بيعه ده چې په روا توګه، د ايجاب او قبول له لارې د مال بدلول په مال سره ترسره شي او اثر (ملکيت) يې په مبيعه او ثمن کې ځرګند شي.

۲- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹۵)- رد المحتار - (۱۸ / ۱۸۵).

۳- شرح المجلة الأتاسي: ۳۴۳- بدائع الصنائع- (۱۱ / ٤۹٤) البحر الرائق - (۱۵ / ٤۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فاسدې بیعې حکم: په مبیعه یا ثمنوکې ملکیت په قبضولو سره ثابتیږي، په دې صورت کې د مبیعې او ثمن په قبض کولو سره ملکیت ثابتیږي، خو متعاقدین هر یو کولای شي چې بیعه فسخه کړي، ځو فساد لرې او د شخړو مخنیوی وشي، لکه په ثمن کې جهالت او یا کوم بل داسې شرط کیښودل چې د بیعې د تقاضا خلاف وي.

۵. باطله بیعه

دا هغه بیعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې:

أ- د انعقاد کوم شرط په کې نه وي، لکه د لیوني بیعه ، یا د داسې ماشوم بیعه چې د ښه او بد تمیز ونه لري.

ب- مبیعه مال نه وي، لکه په اوسنی زمانه کې د انسان خرڅول.

د باطلې بیعې حکم: په باطله بیعه کې ملکیت نه ثابتیږي.[۱]

فعالیت

زده کوونکي دې په پنځو ډلو وویشل شي، بیا دې هره ډله د بیعې د لاندې ډولونو صورتونه بیان کړي :

۱- باطله بیعه. ۲ - فاسده بیعه . ۳ – نافذه لازمه بیعه٤ – نافذه غیر لازمه بیعه. ۵ –موقوفه بیعه.

ارزونه

۱. بیعه څو ډولونه لري؟

۲. نافذه بیعه کومه بیعه ده؟

لاندې جملې بشپړې کړئ:

۱. باطله بیعه: دا هغه بیعه ده چې ....

۲. فاسده بیعه: د اهغه بیعه ده چې ....

کورنۍ دنده

د بیعې انواع او احکام په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- درر الحکام في شرح مجلة الأحکام - (۲ / ۳۱۰)- الجوهرة النیرة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د بيعې ډولونه (۲)

په تېر درس کې مو بيعه د حکم له پلوه وپېژندله، اوس غواړو چې بيعه د مبيعې او بيا د ثمنو له نظره وپېژنو.

د مبيعې له نظره د بيعې ډولونه

بيعه د مبيعې له نظره په څلور ډوله ده:

۱- **مطلقه بيعه**: مطلقه بيعه هغه ده چې بې له کوم قيد څخه ذکر شي او له ځان سره لکه د صرف، سلم او داسې نور قيدونه ونه لري، او دا بيعه د جنس خرڅول دي په مطلقو ثمنو، لکه: سپين زر، سره زر، بانک نوټونه او فلزي پيسې.

دا بيعه د مشهورو بيعو له جملې څخه شميرل کېږي او له همدې امله ورته (کامله) بيعه ويل کېږي.[۱]

۲- **د صرف بيعه**: دا د نغدو بيعه ده په نغدو باندې، لکه په سرو زرو چې سپين زر، يا په افغانيو کالدارې، ډالر يا نور واخيستل شي.

۳- **مقايضه بيعه**: دا د جنس بيعه ده په جنس باندې، لکه په يو کمپيوټر چې موټرسايکل واخيستل شي.

۴- **د سلم بيعه**: دا بيعه د مؤجل ده په معجل باندې، پدې معنا چې قيمت او پيسې سمدلاسه واخيستل شي او جنس (مبيعه) څه موده وروسته ورکول کېږي چې په ثمنوکې په عاجله (سمدلاسه) توګه او په مثمن (مبيعه) کې په آجله (څه ځنډ وروسته) توګه ملکيت ثابتيږي.[۲]

فعاليت

د بيعې په پورتنيو څلورو ډولونو کې فکر وکړئ او يو له بل سره يې توپير په ګوته کړئ.

د ثمنو له نظره د بيعې ډولونه

بيعه د ثمنو له نظره په څلور ډوله ده

۱. **مرابحه**: په معلومه ګټه باندې د مال پلورلو ته د مرابحې بيعه وايي.

لکه چې يو سړی ٤٥ کيلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانيو واخلي او ووايي چې دغه وړه په ۱۰۰ افغانيو ګټه

۱- تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۳۷۲)

۲- المرجع السابق. بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥٢)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرخوم او بیا یې په ۱۱۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۲. تولیه: په خپل سر د یوشي خرخولو ته د تولیې بیعه وایي چې نه په کې ګټه وي او نه نقصان.
لکه چې یو سړی ٤٥ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي او ووایي چې دغه اوړه په خپل سر خرخوم او بیا یې په ۱۰۰۰ افغانیو باندې خرڅ کړي.

۳. وضیعه: په معین تاوان باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.
لکه په پورتني مثال کې چې ووایي: زه دغه اوړه په ۱۰۰ افغانیو تاوان خرخوم او بیا هغه اوړه په ۹۰۰ افغانیو خرڅ کړي.

۴. مساومه: دا هغه بیعه ده چې جانبین په کې په یوه قیمت سره اتفاق وکړي، خو د ګټې او نقصان او یا د اخیستلو د قیمت ذکر پکې له سره نه کوي چې په بازارونو کې اوس اکثره په همدې طریقې راکړه ورکړه کیږي .[۱]

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱-د مبیعې له نظره بیعه په څو قسمه ده؟

۲-د سلم بیعه کومه بیعه ده؟

۳-د ثمنو له نظره بیعه په څو ډوله ده؟

٤-د مرابحې بیعه کومه بیعه ده؟

ب-د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. مقایضه بیعه:دا د جنس بیعه ده په جنس باندې.( )

۲. د تولِیې بیعه: په خپل سر د یوه شي خرخولو ته د تولیې بیعه وایي.( )

۳. د وضیعې بیعه:په معینه ګټه باندې د مال پلورلو ته د وضیعې بیعه وایي.( )

کورنۍ دنده

د بیعې اقسام د مبیعې او ثمن په نظر کې نیولو سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیَار
(د خیار شرط تَعریف او احکام)

په بیعه کې د خلکو د ضرورت له مخې ځینې خیارونه روا ګرځول شوي دي چې له دې جملې څخه مهم يې خيار شرط، خیار رویت او خیار عیب دي، غواړو چې په دې لوست کې خیار شرط وپیژنو.

د خيار شرط تعريف:

په لغت کې: خوښولو، ټاکلو او واک لرلو ته وايي.

په اصطلاح کې: خيار شرط هغه واک او اختیار دی چې یو جانب او یا دواړه لوري یې د یوې معلومې مودې لپاره د بيعې د منلو او یا نه منلو په هکله د ځان لپاره ساتي.

البته خيار شرط هغه وخت ثابتيږي چې د عقد په وخت کې يې ذکر وشي او جانبين پرې اتفاق وکړي.

د رواوالي حکمت يې

خیار د خلکو د ضرورت او اړتیا له مخې رواشوی دی، څو خلکو ته د فکر او مشورې وخت په لاس ورشي او د ضرر مخه ونيول شي.[1]

د خيار شرط حکم

په شریعت کې خيار شرط ايښودل جائز دي او تر هغه د اختيار د خاوند مال د هغه له ملکيت څخه نه خارجيږي او د مقابل لوری په ملك کې نه داخليږي تر څو خيار شرط شتون ولري.[2]

فعالیت

زده کوونکي دې د خیار د ګټو او د مشروعیت په حکمت بحث وکړي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦٠٣)- العناية شرح الهداية - (٨ / ٤٤٦)

٢- درر الحكام في شرح مجلة الأحكام - (ج ١ / ص ٢٠٨)- الفقه الحنفي و أدلته ٢- ٣٠- العناية - (٨ /

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیارشرط موده

د امام ابوحنیفه رحمه الله په نظر بایع او مشتري کولای شي د دریو ورځو او یا له دریو ورځو څخه کم خیار شرط کېږي، خو له درو ورځوڅخه زیات وخت جواز نه لري. امام ابو یوسف او امام محمد رحمهما الله وایي: که چېرته یې یوه معلومه موده شرط کړې وي، که هغه له دریو ورځو څخه زیاته هم وي جواز لري.

د خیار شرط ساقط کېدل او له منځه تلل

په لاندې امورو سره خیار شرط ساقطېږي:

۱.کله چې د خیارشرط خاوند خپل اختیار له منځه یوسي، لکه چې ووایي: ما خپل اختیار باطل کړ، بیعه مې قبوله ده او وربانديې راضي یم.

۲. د خیار د خاوند له خوا داسې کړه تر سره کول، چې د خیار په له منځه وړلو او د بیعې په قبلولو دلالت وکړي، لکه: په کور کې اوسیدل، یا د بل میشته کول، یا د هغه خرڅول.

۳.د ضرورت له مخې د اختیار له منځه تلل، لکه د اختیار د خاوند مړینه.[1]

٤.د خیار د مودې پای ته رسیدل.

په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه

۱.د عقد فسخه کول به د خیار شرط په موده کې وي، څکه که په دې موده کې د خیار خاوند عقد فسخه نه کړي، په دې صورت کې عقد لازمېږي.

۲.دوهم طرف به د عقد په فسخه کولو باندې خبر وي.[2]

ارزونه

۱. له خیار شرط څخه مطلب څه دی؟

۲. خیار شرط کله ساقطېږي؟

۳. د خیار شرط موده څومره ده؟

٤. په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د خیار شرط په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (٦١٢/٤) بحواله البدائع: ٢٦٧/٥-٢٧٢، المبسوط: ٤٢/١٣-٤٤، فتح القدير: ١١٧- ١٢٥، الدر المختار: ٥٢/٤، ٥٧.

۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (٤ / ٦١١) بحواله البدائع: ٢٧٣/٥، تبيين الحقائق: ١٨/٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

خيار رؤيت

په تير لوست کې مو خيارشرط وپېژاند، په دې لوست کې غواړو خيار رؤيت وپېژنو.

خيار رؤيت:

رؤيت په لغت کې: ليدلو ته وايي.

او په اصطلاح کې: د مال د ليدلو په وخت کې مشتري ته د بيعې د منلو او نه منلو واک ورکولو ته خيار رؤيت وايي.

البته خيار رؤيت هغه وخت ثابتېږي، چې مشتري د اخيستلو په وخت کې مال نه وي ليدلی.

د خيار رؤيت د ثبوت وخت

مشتري چې مال ويني په همدې وخت کې ورته اختيار ثابتېږي، له هغه څخه مخکې ورته اختيار نه شته، حتی که مشتري مخکې له ليدلو بيعه قبوله کړي بيا هم بيعه نه لازمېږي او خيار هم نه ساقطېږي.

د خيار رؤيت حکم

مشتري د مال د ليدلو په وخت کې اختيار لري چې بيعه فسخه کړي او يا يې قبوله کړي.[۱]

د خيار رؤيت احکام

۱. که د خيار رؤيت خاوند هغه شی خرڅ کړي چې ليدلی يې نه وي، نو خپل اختيار له لاسه ورکوي.

۲. څوک چې د خيار رؤيت خاوند وي او مړ شي، خيار يې باطل گرځي او وارثانو ته يې نه انتقالېږي.[۲]

۳. خيار رؤيت معين وخت نه لري، تر هغه پورې په خپل حال پاتې کېږي تر څو چې يې باطلوونکی او له منځه وړونکی سبب پيدا نه شي.

٤. د وکيل ليدل کټ مټ د مشتري د ليدلو په څېر وي، نوکوم شی چې ويني هغه بيرته نشي گرځولای مگردا چې کوم عيب ولري.

۱- تحفة الفقهاء - (ج ۲ / ص ۸۲)

۲- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۱۸۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.که چاکوم شی پخوا لیدلی وي او بیا یې له څه مودې څخه وروسته واخلي، نوکه هغه شی په خپل حال پاتې و، نو په دې صورت کې خیار ورته نشته، اوکه په هغه شي کې کوم منفي بدلون راغلی وي په دې صورت کې، د اخیستلو یا نه اخیستلو اختیار لري.[۱]

فعالیت

د خیار رؤیت گټې په انفرادي او یا گروپي توگه بیان کړئ .

ارزونه

۱.خیار رؤیت څه ته ویل کېږي؟

۲.خیار رؤیت کله ثابتېږي؟

۳.د خیار رؤیت حکم څه دی؟

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د خیار رؤیت خاوند چې مړ شي خیار یې باطلېږي. ( )

۲.خیار رؤیت موقت نه دی او تر هغه پورې په خپل حال پاتې کېږي چې باطلوونکی یې نه وي پیداشوی. ( )

۳.د وکیل لیدل د مشتري د لیدلو په څېر نه دي. ( )

کورنی دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيارعيب

د خيار شرط اوخيار رؤيت له پېژندلو څخه وروسته غواړو په دې لوست کې خيارعيب وپېژنو.

د خيار عيب تعريف:

د مشتري (اخيستونکي) هغه خيار ته ويل کيږي چې له امله يې عيبجن مال (مبيع) بېرته بايع (د مال څښتن) ته رد کولای شي.[1]

د مشروعيت حکمت يې

بايع او مشتري يو پر بل دا حق لري چې يو بل ته سالم او له عيب څخه پاک مال ورکړي او که يو بل ته عيب جن شی ورکړي، نو شريعت ورته د دې اختيار ورکوي چې مال يې بېرته ور رد کړي، ترڅو د ده څخه ضرر دفع شي او داسې څه وربانديې لازم نه شي چې هغه ته پکې تاوان وي.[2]

د عيب پټول

په حديث کې رسول اللهﷺ فرمايي: (مسلمان د مسلمان وروردی، او مسلمان ته دا روا نه ده چې په خپل ورور باندې عيبجن شی وپلوري، مګر دا چې د هغه عيب ور په ګوته کړي).

او فرمايي: (که بايع او مشتري په بيعه کې صداقت وکړي او حقيقت بيان کړي، په دې بيعه کې به يې برکت واچول شي او که دروغ ووايي او عيب يې پټ کړي، نو د بيعې برکت به يې له منځه ولاړشي).[3]

د خيار عيب حکم

د متعاقدينو هر يو اړخ چې په مبيعه يا ثمنو کې په عيب خبر شي، کولای شي چې هغه شی بېرته رد کړي.

د خيار عيب د ثبوت شرطونه

١. عيب بايد مخکې له عقد څخه موجود وي. که چېرې عيب له تسليمولو او سپارلو څخه وروسته، له مشتري سره پيدا شي، په دې صورت کې د خيار عيب واک نه لري.

٢. د هغه عيب په هکله مشتري او يا بايع ته د خيار عيب واک ورکول کيږي چې د عقد او قبض په وخت کې په هغه عيب خبر نه وي او که چېرې د عقد او يا قبض په وخت کې ورباندې خبر وي، نو بيا ورته خيار نه شته. ځکه په هغه وخت کې دی دلالتا ورباندې راضي و.

٣. مشتري بايد د عقد پر وخت کې له عيبونو څخه ابرا نه وي کړې، خو که چېرې يې له عيب سره مبيعه

١- البحر الرائق شرح كنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٣٩٨)

٢- العناية شرح الهداية.

٣- تبيين الحقائق - (ج ١٠ / ص ٣٦٥)- رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ- والحاكم والطبراني وأحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبوله کړي وه بيا مشتري ته خيار نه شته، ځکه چې په دې حالت کې ده په خپله خپل حق له منځه وړی دی. [1]

د خيارعيب احکام

۱. که چېرې مشتري په بيعه کې له عيب څخه خبر شي، نو دی اختيار لري:
که غواړي مبيعه واخلي، نو په ټولو ثمنو (ياد شوي قيمت) به يې اخلي، د عيب په صورت کې مبيعه رد کولای هم شي، خو دا حق نه لري چې مبيعه وساتي او د عيب په مقابل کې له بايع څخه تاوان وغواړي، مګر دا چې مقابل لوری يې ورسره ومني. [2]

۲. که چېرته مبيعه د مشتري په لاس کې عيبجنه شي او بيا وروسته په هغه عيب هم خبر شي چې له بايع سره د موجوديت په وخت کې و، نو مشتري دا حق لري چې له بايع څخه د عيب د نقصان غوښتنه وکړي، او مال دې بېرته نه ورکوي، مګر دا چې بايع له عيب سره په بيرته ردولو راضي وي.

فعاليت

شاکر له ذبيح الله څخه يو موټر واخيست او د دې موټر ماشين په هره اونۍ کې يو ليتر موبلايل کموي، نو شاکر دعوه کوي چې دا عيب دی او ذبيح الله منکر دی، نو د دې مسئلې حل څه دی؟

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. خيارعيب تعريف کړئ.

۲. د مشروعيت حکمت يې څه دی؟

۳. څه شی عيب بلل کېږي؟

٤. د خيارعيب د ثبوت شرطونه کوم دي؟

ب- د صحيح جملو په وړاندې دا (√) نښه او د غلطو جملو په وړاندې دا (X) کېږدئ:

۱. کله چې مشتري په اخيستل شوي مال کې عيب پيدا کړي، اختيار لري، که خوښه يې وه د ټولو پيسو په مقابل کې يې دې قبول کړي او که خوښه يې نه وه بېرته دې يې رد کړي، خو له ساتلو سره د نقصان د غوښتلو حق نه لري. (   ).

۲. که مال د مشتري په لاس کې عيبجن شي او بيا وروسته خبر شي چې په هغه کې د بايع په وړاندې بل عيب هم موجود و، مشتري کولای شي چې مال بېرته رد کړي. ()

کورنۍ دنده

د خيار عيب په هکله يوه مقاله وليکئ.

۱- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۷)

۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦١٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

منعه شوې بيعې
(باطله بيعه)

وروسته له دې چې صحيحې او روا بيعې مو وپېژندلې، غواړو منعه شوې او ناروا بيعې هم وپېژنو، **ناروا بيعې په درې ډوله دي**: باطله بيعه، فاسده بيعه او مکروه بيعه.

د باطلې بيعې تعريف

په لغت کې باطل: د حق ضد ته وايي.(١)

په اصطلاح کې باطله بيعه: هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې د انعقاد په کوم شرط کې يې خلل وي، لکه د ليوني او يا د کوچني ماشوم بيعه او يا دا چې مبيعه مال نه وي، لکه د خنزير د غوښې پلورل .(٢)

حکم يې:

په دې بيعه باندې ملکيت نه ثابتيږي. که مشتري (اخيستونکی) مبيعه قبض کړې وي او يا يې نه وي قبض کړې.(٣)

د باطلې بيعې د احکامو توضيح:

• هرهغه شی چې د بيعې په رکن کې خلل رامنځ ته کړي، هغه باطلوونکی دی، لکه: په اوسنۍ زمانه کې د انسان خرڅول.(٤)

• د هغه شي خرڅول چې مال نه وي او مبيعه يې وګرځوي، دا بيعه باطله ده، ځکه چې دلته د بيعې رکن نشته چې هغه په مال باندې د مال بدلول دي.

١- البحر الرائق (ج١٦/ ص٣٠) تبيين الحقائق (١٠/ ص٤٢٣). مختار الصحاح - (١ / ٧٣)
٢- درر الحکام في شرح مجلة الأحکام - (ج ١ / ص ٢٠١) - تبيين الحقائق (١١/ ص٥٦).
٣- مجلة الأحکام ٧٣. رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٤١)
٤- درر الحکام - (ج ٦ / ص ٢٤٩)- العناية شرح الهداية - (ج ٩ / ص ٩٠). البحر الرائق ٢١\١٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

• په پيسوباندې د غيرمتقوم مال لکه د خنزير او شرابو اخيستل باطله بيعه ده، ځکه مقصد په بيعه کې د مبيعې ذات دی چې په هغې باندې نفعه اخيستل کېږي. [1]

• د بې ښتنه شي پلورل باطله بيعه ده، لکه د بحر په اوبوکې د ماهي پلورل، او يا په هواکې د مرغه پلورل. [2]

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱.باطله بيعه تعريف کړئ.

۲.د باطلې بيعې حکم څه دی؟

۳.د باطلې بيعې درې حکمونه بيان کړئ؟

کورنۍ دنده

د باطلې بيعې په هکله يوه مقاله وليکئ.

۱- هداية : ۳\۵۳- مجمع الأنهر - (ج ۵ / ص ۲۴۳). رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۲۷)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ۵ / ص ۲۴۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اسلام ته ښکاره بلنه (دعوت)

د ښکاره بلنې پیل

کله چې د مسلمانانو شمېر دې اندازې ته ورسېده چې د مشرکانو د مقابلې توان یې پیدا کړ او له بلې خوا د مکې مشرکانو د اسلام د مقدس دین او مسلمانانو په هکله ډول ډول خبرې اوربدلې او ځینې مسلمانان د خپل دین په خاطر ځوربدل؛ نو له دې امله د بعثت په څلورم کال اسلام ته بلنه په څرګنده او ښکاره بڼه پیل شوه او لاندې آیت نازل شو.

((فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ)) الحجر: 94

ژباړه: هغه څه به ډاګ کړه چې تاته پدې امر کېږي او له مشرکانو مخ واړوه.

د خپلوانو بلنه

کله چې پورتنی آیت نازل شو، نو پیغمبرﷺ خپل قوم (بني هاشم) راوبلل او وروسته له حمد او ثنا څخه یې هغوی ته وفرمایل:

((دیو قوم لارښوونکی هېڅکله هم خپل قوم ته دروغ نه وایي، قسم په الله ﷻ چې زه تاسو او نورو خلکو ته رالیږل شوی یم، قسم په الله ﷻ چې تاسې به داسې مره شئ، لکه څنګه چې مو خوب وړي او داسې به راژوندي شئ، لکه څنګه چې له خوب څخه راپورته کېږئ. بیا به د خپلو کړنو پوښتنه در څخه کېږي، یا به تل پاتې جنت ته ځئ او یا به دوزخ ته)).

په دې مهال ابوطالب وویل: موږ په ډېره مېرانه ستا ملاتړ کوو، ستا لارښوونې او نصیحتونه منو، ستا د خبرو تصدیق کوو، دلته د قوم ټول مشران راټول شوي دي چې زه هم یو له هغو څخه یم او تر ټولو زیاتې مې ستا خبرې خوښېږي، نو په کومه لاره چې مامور شوی یې پر هغې ولاړ شه، قسم پر خدای ﷻ ترڅو چې زه ژوندی یم له تا څخه به ساتنه او دفاع کوم، خو هېڅکله هم له خپل پلرنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دین څخه زړه نه شم صبرولی.

ابولهب وویل: قسم په خدایﷻ چې دا د شرم کار دی، مخکې له دې چې نور یې مخه ونیسي، تاسو د هغه مخنیوی وکړئ.

ابو طالب وویل: قسم په خدایﷻ ترڅو چې ژوندی یم له هغه څخه به دفاع کوم.

د صفا غونډۍ پر سر

کله چې رسول اللهﷺ د ابو طالب له ملاتړ څخه ډاډه شو، نو بله ورځ د صفا غونډۍ پرسر وختو او په لوړ آواز یې ناري کړې: ای خلکو! پاڅیږئ راوبښ شئ او ځان له دښمن څخه وژغورئ! لکه څرنګه چې قریش د داسې غږ په اوریدو سره راټولیدل، دلته هم ټول یو ځای راغونډ شول.

رسول اللهﷺ دوی ته وفرمایل: که چیرې زه تاسو ته ووایم چې د مکې د غرونو تر شا یو لوی لښکر راغونډ شوی دی او غواړي چې پر تاسو یرغل وکړي، نو تاسې به زما خبره ومنئ؟

هغوی وویل: هو! موږ تر اوسه له تا څخه پرته له ریښتیا بل څه ندي اوریدلي، رسول اللهﷺ وفرمایل: همدارنګه زه تاسې له یو یقیني راتلونکي عذابه ویروم. خپل ځان د دوزخ له اوره وژغورئ.

بیا یې وفرمایل: ای بني کعبو! ای بني مره و! ای بني عبدالمطلبو! تر دې چې د خپلې لور فاطمې نوم یې هم واخیست او هغوی ته یې وویل: په ایمان راوړلو سره ځان د دوزخ له اوره وژغورئ، زه ستاسو لپاره هیڅ کولای نه شم، مګر دا چې په دنیاکې له تاسو سره خپلوي ولرم او ښېګڼه درسره وکړم، خو په اخرت کې زه ستاسو هیڅ مرسته نه شم کولی.

د ابو لهب غبرګون

پر دغه مهال ابو لهب رسول اللهﷺ ته وویل: برباد او تباه شې، آیا تا موږ د دې لپاره راټول کړي یو؟ نو بیا دا آیت ((تَبَّتْ يَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ(۱) مَا اَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ(۲))) چې د ابو لهب پر دایمي هلاکت او تباهي څرګند دلیل و، نازل شو.

فعالیت

له خپلوانو څخه د بلنې د پیل حکمت څه و؟ څرګند یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت سره د قریشو دښمني

قریشو له دې وېرې چې پلرنی دود، دستور او معتقدات یې له منځه ولاړ نشي او د بت پرستۍ د دین مشري او ګټې یې له لاسه ونه وځي، په مخالفت او ډېر سخت غبرګون لاس پورې کړ.

د دې لوست ګټې:

۱ـ د اسلامي دعوت اصلاحي کړنلارې باید د وخت د شرایطو او حالاتو سره سمون ولري.

۲ـ د هرې اصلاحي کړنلارې د پلي کولو لپاره د مرستندویو او پلویانو شتون اړین دی.

۳ـ د اصلاحي کړنلارو د پلي کولو په وړاندې د ځینو مغرضینو مخالفت باید د مایوسۍ او پښېمانۍ لامل نه شي.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ رسول اللهﷺ د انذار آیت له نازلېدو وروسته تر هرڅه د مخه څه وکړل؟

۲ـ د صفا غونډۍ پرسر قریشو ته د رسول اللهﷺ د ویناوو مفهوم په لنډ ډول بیان کړئ.

۳ـ په اسلامي دعوت سره د قریشو د مشرانو د دښمنۍ لامل څه و؟ څرګند یې کړئ.

ب: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د ((وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) آیت له نازلېدو څخه وروسته پیغمبرﷺ خپلوان راټول کړل او هغوی یې په ټولنیزه توګه اسلام ته راوبلل. (   )

۲ـ پیغمبرﷺ د صفا غونډۍ پرسر د قریشو مختلف قبایل اسلام ته راوبلل. (   )

۳ـ د هجرت په څلورم کال اسلام ته بلنه په ښکاره ډول پیل شوه. (   )

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په لنډ ډول ولیکئ او مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د حق دعوت له اوريدو څخه د مکې مکرمې د زايرينو منع کول

د دعوت له ښکاره کېدو څخه څه زياته موده نه وه تېره شوې چې قريش د يوې بلې غميزې سره مخامخ کېدونکي وو او هغه مکې مکرمې ته د زايرينو د راتګ مراسم وو، هغوی پوهېدل چې دغه زايرين د جزيرة العرب له مختلفو سيمو څخه مکې مکرمې ته راځي او رسول اللهﷺ به ارومرو له هغوی سره کتنه کوي. د هغوی غوږونو ته به د اسلامي دعوت خبرې رسېږي، نو مخکې له دې چې هغوی د محمدﷺ له خبرو متاثره شي، لازمه ده چې داسې احتياطي تدابير ونيول شي، ترڅو د دې کار مخنيوی پرې وشي.

د وليد بن مغيره سره مشوره

د دې خبرې لپاره ټول وليد بن مغيره ته د مشورې لپاره ورغلل. وليد وويل: د محمدﷺ په هکله بايد په يوه خبره راغونډ شو او بېلې بېلې خبرې ونه کړو، ټولو وويل:

ته ښه وايې.

وليد وويل: تاسې خپل نظر وړاندې کړئ، زه به يې واورم.

هغوی وويل: موږ وايو چې محمدﷺ کوډګر دی.

وليد وويل: قسم په اللهﷻ چې هغه کوډګر نه دی، موږ کوډګران ليدلي دي، دی هغو ته ورته والی نه لري.

قريشو وويل: موږ به ووايو چې لېونی دی.

وليد وويل: هغه لېونی نه دی، موږ لېونيان ليدلي دي، لېونتوب پېژنو، نه بې خوده دی او نه بې واکه او نه بې ځايه خبرې کوي.

هغوی وويل: و به وايو چې شاعر دی.

وليد وويل: شاعر هم نه دی، موږ شعر او د شعر ټول ډولونه پېژنو، د ده خبرې هېڅکله هم شعر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته نه دي.

هغوی وویل: موږ په دا ووایو چې ساحر دی.

ولید وویل: نه، هغه ساحر هم نه دی، موږ ساحران لیدلي دي، د هغه کړنې او حرکات د ساحرانو په څېر نه دي.

د قریشو اتفاق پر دې چې محمدﷺ ته ساحر ووايي

قریشو وویل: نو څه ووایو؟

ولید وویل: قسم په اللهﷻ چې د ده خبرې ډېرې خوږې، ریښتینې، ژورې او ځانګې یې مېوه لرونکې دي، تاسې چې د ده په هکله څه وایئ له ډاګه بریښي چې خبره مو غلطه ده.

یوازې یوه خبره د ده په هکله ویلی شو او هغه دا چې وواېو: هغه ساحر دی.

داسې یو سحر یې له ځان سره راوړی دی چې پلار له زویه، ورور له وروره، مېړه له ښځې او سړی له خپلوانو څخه جلاکوي اویو د بل دښمن یې ګرځوي، د ټولو دا خبره خوښه شوه او سره خپاره شول.

ولید بن مغیره د وحې په هنداره کې

د ولید بن مغیره په هکله د مدثر سورت څو آیتونه نازل شول چې د ده کړنې په کې ذکر شوې دي. الله تعالٰی فرمايي: ((إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ١٨ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ١٩ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ٢٠ ثُمَّ نَظَرَ ٢١ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ٢٢ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ٢٣ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ يُؤْثَرُ ٢٤))

ژباړه: هغه فکر وکړ اندازه یې ولګوله (چې څه طعنه ورکړې) په دې اندازه لګولو دې دی تباه شي، بیادې په دی اندازه لګولو تباه شي. بیا ښه خیر شو، بیا یې تندی تریو او خوله یې کږه کړه، بیا یې شا کړه او لویې یې وکړه او ویې ویل: دا قرآن هغه اغېزمن جادو او سحر دی چې له خورا پخوا زمانو څخه پاتې دی.[١]

د قریشو د دسیسې پلې کول

د دې لپاره چې قریش خپله دسیسه او توطئه په سمه توګه پلې کړي، نو زیات شمېر خلک یې وټاکل، ترڅو د کعبې شریفې زایرین پر محمدﷺ باندې بدګومانه کړي چې د دې کار د پرمخ بیولو زیات مسؤولیت د ابولهب پر غاړه و.

د ابولهب دریځ

کله به چې رسول اللهﷺ د دعوت لپاره د زایرینو خیمو، تم ځایونو او د سیمې بازارونو ته ورتلو، ابولهب به د ده ترشا خلکو ته ویل: د محمدﷺ خبرې ونه منئ، هغه خپل پلرنی دین پرېښی دی او دروغ وايي.

١- دا فقره په آزموینه کې شامله نه ده، یواځې د زده کوونکو د علمي زېرمې لپاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جزيرة العرب کې د بعثت د خبر خپرېدل

د قريشو ظالمانه هڅو هغوی ته هېڅ ګټه ونه رسوله، رسول اللهﷺ د دعوت کار تر هغه ځايه ورساوه چې قريشو يې تصور هم نه کاوه، هغه دا چې ټول زايرين د رسول اللهﷺ له دعوت او بلنې څخه خبر شول او د هغوی په ستنېدو سره د بعثت خبر په جزيرة العرب کې خپور شو.

د لوست ګټې

۱. د حق دعوت منکران پدې هڅه کې وو، ترڅو نورو ته د حق اواز د رسېدو مخنيوی وکړي.

۲. د خپل توان په اندازه د حق دعوت د رسولو لپاره هڅه او هاند او په دې لاره کې د هر ډول ممکن فرصت څخه استفاده کول.

۳. د منکرينو له دسايسو سره سره، د حق دعوت بيا هم پر مخ ځي او خپله لاره پرانيزي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د مکې مکرمې زايرينو ته د حق دعوت د رسېدو د مخنيوي لپاره قريشو څه تدابير ونيول؟

۲ـ د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

۳ـ وليد بن مغيره قريشو ته څه مشوره ورکړه؟

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قريش د مشورې لپاره (   ) ته ورغلل.

۲ـ د قريشو غوټه شوې خبره دا وه چې وواياي (   ) دی.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ قريش د مشورې لپاره ابوجهل ته ورغلل. (   )

۲ـ د رسول اللهﷺ د بعثت خبر د مکې مکرمې د زايرينو په مرسته په جزيرة العرب کې خپور شو.
(   )

کورنۍ دنده

د دې لوست د مطالبو په هکله په خپل تعبير او خپلې ژبه يوه لنډه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د مخالفینو لخوا د دعوت د خپرېدو مخنیوی

د دعوت د مخنیوي لپاره د قریشو نورې دسیسې

کله چې قریش په دې خبره پوه شول چې محمدﷺ له خپل دعوت څخه نشو ګرځولی، نو یوځل بیا اندېښمن شول او د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره یې لاندینۍ دسیسې وکارولې.

۱ـ ملنډې، ټوکې کول، سپک او دروغجن ګڼل: مشرکینو په دې توګه د مسلمانانو د سپکاوي او د دوی د معنویاتو د ضعیفولو هڅه کوله او پېغمبرﷺ ته به یې سپکې سپورې ویلې کله به یې لېونی او کله به یې دروغجن او جادوګر باله.

۲ـ د رسول اللهﷺ د لارښوونو په هکله بدګماني او شکونه پیدا کول او د خلکو په وړاندې یې بې اغېزه ښکاره کول.

۳ـ قرآن کریم به یې زړو کیسو ته ورته او مشابه ګاڼه.

د مشرکینو یوه بله هڅه

مشرکانو د دعوت د مخنیوي لپاره ډېرې هلې ځلې وکړې چې له دغو هلو ځلو څخه یوه هم رسول اللهﷺ ته د قریشو د استازي عتبه بن ربیعه وړاندیز و، عتبه رسول اللهﷺ ته د ډېر مال، د قریشو د مشرۍ او د هر ډول دنیوي غوښتنو د بشپړولو وړاندیز وکړ، خو رسول اللهﷺ د هغه په ځواب کې وویل: زه د دې لپاره نه یم رالېږل شوی چې ستاسو مالونه واخلم او یا پرتاسو مشري وکړم، بلکې زه الله تعالیٰ ستاسو لپاره رسول رالېږلی یم، پر ما د الله ﷻ کتاب نازل شوی دی او ماته امر شوی دی چې تاسو ته د جنت زېرۍ درکوونکی او له دوزخ نه وېروونکی اوسم.

د دې لوست ګټې

۱.کله چې یو بلونکی (داعي) سپېڅلی وي، هېڅ ډول تورونه او افتراګانې نشي کولی د هغه د دعوت مخه ونیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.که چېرې مسلمانان د دعوت په لاره کې له ستونزو سره مخ شي، نو لازمه ده چې ثبات او استقامت ولري او په صبر او حکمت سره د ټولنې د اصلاح لپاره هڅه وکړي.

۳.د ټولنې اصلاح د اسلام د مبین دین د لارښوونو په پلي کولو سره د دنیا د هر مال او متاع څخه لوړ او غوره کار دی او دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره له هغې تنازل وشي.

ارزونه

۱ـ قریشو د رسول اللهﷺ په وړاندې له نورو کومو دسایسو کار واخیست؟

۲ـ عتبه بن ربیعه رسول اللهﷺ ته د څه وړاندیز وکړ؟

۳ـ رسول اللهﷺ د عتبه بن ربیعه وړاندیز ته څرنګه ځواب ورکړ؟

٤ـ د دې لوست ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږل

قریشو په ډېر جدیت سره د دعوت د مخنیوي لپاره هڅه کوله، خو په دې نه پوهېدل چې د داسې ستر شخصیت په وړاندې کوم چې ابوطالب ته ډېر ګران او عزتمن و، څه تدابیر ونیسي. وروسته له ډېر فکر او مشورې دې پایلې ته ورسېدل چې ابوطالب ته ورشي او د هغه په مرسته د حضرت محمدﷺ د دعوت مخه ونیسي.

ابوطالب ته د قریشو پلاوی

څرنګه چې ابوطالب د قوم سپین ږیری و، له دې امله یې په قوم کې ډېر عزت او لوړ مقام درلود او خبرې یې منل کېدلې، له بلې خوا هغه د رسول اللهﷺ ملاتړ، حمایت او پلوي کوله، نو د دې لپاره چې قریش په داخلي اختلافاتو کې ښکېل نشي ابو طالب ته ورغلل، ترڅو د دعوت د مخنیوي لپاره د هغه قناعت او رضا حاصله کړي او د قریشو او محمدﷺ ترمنځ داسې یو تړون لاسلیک کړي چې د هغه پر بنسټ محمدﷺ د خلکو له دعوت څخه لاس واخلي او په مقابل کې یې چې هر امتیاز غواړي هغه ته به ورکړل شي.

ابو طالب خپل وراره محمدﷺ راوغوښت او هغه ته یې وویل: ګرانه وراره!

دوی ستا د قوم مشران دي او د دې لپاره راغلي، ترڅو تاسو ته ژمنه درکړي او له تاسو ژمنه واخلي.

ابوطالب ته د رسول اللهﷺ وړاندیز

کله چې رسول اللهﷺ له خپل تره څخه د مشرکینو غوښتنې واورېدلې، نو هغه ته یې وویل: زه دوی یواځې یوې کلمې ته رابولم، که دوی ومنله، نو خدای تعالی به دوی ته په دواړو جهانونو کې عزت او سرلوړي ور په برخه کړي.

ابو جهل په دې خبره خوشحاله شو چې د یوې کلمې په ویلو به د ټولو امتیازاتو خاوند شي.

ابوطالب وویل: هغه کلمه څه ده؟ پیغمبرﷺ وفرمایل: تاسو د (لا اله الا الله) کلمه ووایئ. د دې خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اورېدو سره د قریشو مشران مایوسه او نا امیده شول او ویې ویل:
په الله ﷻ سوګند چې دی به هېڅکله هم ستاسو غوښتنې ونه مني.
په بل روایت کې راغلي دي، کله چې رسول الله ﷺ د ابوطالب خبرې واورېدلې، نو په دې فکر شو چې شاید تره یې د ده له ملاتړ څخه لاس اخیستلی دی، نو خپل تره ته یې داسې وویل: ګرانه کاکا! قسم په خدای ﷻ دی که چېرې دوی لمر په ښي لاس او سپوږمۍ په کیڼ لاس کې راته کېږدي (یعنې د ځمکې او د هغې د چاپېریا ل واک او اختیار راکړي) او له ما نه وغواړي چې د توحید دعوت پرېږدم، نو زه به هېڅکله دا دعوت پرې نږدم او تر هغه به دوام ورکړم چې یا زه بریمن او یا په دې لار کې شهید شم.
ابو طالب د دې خبرې په اورېدو سره هغه ته د مرستې او ملاتړ ډاډ ورکړ او ورته یې وویل: قسم په خدای ﷻ هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم.

د لوست ګټې

۱. د اسلام د مقدس دین متابعت او هغه ته بلنه، د دنیا له ټولو امتیازاتو څخه غوره ده، مسلمان لره دا نه ښايي چې د دنیوي امتیازاتو لپاره ورڅخه تنازل وکړي.
۲. ابوطالب د قریشو له خوا ټول تکالیف وزغمل، خو د رسول الله ﷺ له ملاتړ څخه لاس په سر نه شو.

ارزونه

الف: ابوطالب ته د قریشو د پلاوي د لېږلو کیسه په لنډ ډول بیان کړئ.
ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ قریش دې پایلې ته ورسېدل چې (   ) ته ورشي.
۲_ که چېرې دوی (   ) په ښي لاس او (   ) په کیڼ لاس راته کېږدي.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ د قریشو یوه ډله ابوجهل ته ورغله. (   )
۲_ ابو طالب محمد ﷺ ته وویل: قسم په خدای ﷻ هېڅکله به دې هیچا ته ونه سپارم. (   )

کورنۍ دنده

د دې درس مطالب د یوې لنډې مقالې په ترځ کې په خپلې ژبې او تعبیر سره ولیکئ او یو مناسب عنوان ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرویشتم لوست

د حبشې په لور هجرت

وروسته له دې چې حضرت محمدﷺ د بعثت په څلورم کال په ښکاره ډول بلنه پیل کړه، د قریشو ظلم او تیری هم پر مسلمانانو پیل شو.
د قریشو دغه ظلم او تیری د پنځم کال تر نیمایي خپلې لوړې پوړې ته ورسېد او مکه مکرمه پر مسلمانانو تنګه شوه او له دې ستونزو څخه دخلاصون په لټه کې شول.
حضرت محمدﷺ ته دا معلومه وه چې د حبشې پاچا (نجاشي) یو ډېر عادل سړی دی، نو مسلمانانو ته یې د دین د ژغورلو په هیله د حبشې په لور د هجرت امر وکړ.

د حبشې په لور د مسلمانانو لومړنی هجرت

د نبوت په پنځم کال د رجب په میاشت کې د مسلمانانو لومړنۍ ډله چې له دولسو سړیو او څلورو ښځو څخه جوړه شوې وه د حضرت عثمان بن عفانؓ په مشرۍ د رسول اللهﷺ د لور بي بي رقیه رضی الله عنها په ګډون حبشې ته روانه شوه.
د دې لپاره چې قریش یې مخه ونه نیسي دا کاروان د شپې له لورې د شعیبه د بندرګاه په لور روان شو، هلته دوې سوداګریزې کښتۍ ولاړې وې چې دوی یې سپاره کړل او د حبشې په لور روانې شوې.
قریش ډېر ژر د مسلمانانو له دې کار څخه خبر شول او د دوی د راګرځولو لپاره یې بندرګاه ته خپل کسان ولېږل، خو د مسلمانانو ډله د دوی له رسېدو د مخه له هغه ځایه وتلې وه چې په دې توګه د مسلمانانو دغه ډله د مشرکانو له ظلم او تیري څخه په امان شوه.

فعالیت

په دغې ډلې کې د حضرت محمدﷺ د نیږدې خپلوانو څخه څوک و؟ نومونه یې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مشرانو د مسلمانېدلو خبر

د حبشې مهاجرینو ته دا خبر ورسېد چې د مسلمانانو او قریشو تر منځ تاوتریخوالی کم شوی دی او هغه داسې چې د قریشو مشرانو په حرم کې د نجم سورت د څو آیتونو له اورېدو وروسته له مسلمانانو سره یو ځای سجده وکړه او داسې حالات رامنځ ته شوي چې د قریشو مشرکان به مسلمانان نه ازاروي، نو له دې امله هغوی د بېرته راتګ نیت وکړ او د مکې په لور راروان شول، کله چې مکې مکرمې ته د یوې ورځې مزل په واټن نژدې شول، نو پوه شول چې خبره هسې نه ده او د قریشو ظلمونه د پخوا په څېر دوام لري، نو زیات شمېر مهاجرین بېرته حبشې ته ولاړل او یو اخې څو تنه یې په پټه مکې مکرمې ته ننوتل.

د حبشې په لور د مسلمانانو دویم هجرت

د حبشې د مهاجرینو د بېرته راتګ وروسته د قریشو ظلم او تېری نور هم زیات شو، نو له دې امله رسول الله ﷺ نورو مسلمانانو ته هم اجازه ورکړه، ترڅو په پټه د دویم ځل لپاره حبشې ته هجرت وکړي.

د مسلمانانو شمېر دا ځلې (۱۰۲) تنه و چې (۸۳) تنه یې سړي او (۱۹) تنه یې ښځې وې، د دې ډلې مشري جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه کوله.

د لوست ګټې

۱. هجرت کول د پېغمبر ﷺ له سنتو څخه دی چې د مسلمانانو لپاره مشروع ګرځېدلی دی، ترڅو د ظالمانو له ظلم او تېري څخه په امن شي او وکولای شي خپل دیني شعایر پرته له کوم ډار او خوف څخه ترسره کړي.

۲. د الله جل جلاله په لار کې هجرت کول او له ایمان او عقیدې څخه حفاظت د بشري تاریخ په اوږدو کې د لویو تحولاتو لامل شوی دی.

۳. مسلمان لره ښایي چې په بې بنیاده خبرو، اوازو او شایعاتو ونه غولېږي او خپل معلومات او پوهه له موثقو منابعو څخه ترلاسه کړي.

٤. مسلمان باید تل د صبر او زغم په ګانه سمبال وي او په ځانګړې ډول کله چې حالات خراب او کړکېچن وي.

ارزونه

۱. حبشې ته د مسلمانانو د لومړني او دویم هجرت لنډه یادونه وکړئ.

۲. د حبشې په دواړو هجرتونو کې د مهاجرینو شمېر وښایاست.

۳. د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مهم ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حبشې د مهاجرینو پرخلاف د قریشو دسیسه

حبشې ته د استازو لېږل

دا چې مهاجرین هوسا ټاټوبی ولري، ترڅو د هغوی ځان، مال او دین په امن وي، دا کار د قریشو د مشرکانو لپاره د زغم وړ نه و، نو له دې امله یې عمرو بن العاص او عبدالله بن ربیعه چې هوښیار او کار پوهه کسان وو، د خورا غوره او قیمتي ډالیو سره نجاشي ته ولېږل، دواړو استازو قیمتي ډالۍ دربار ته نېږدې سردارانو ته ورکړې او هغه دلایل یې هم ورته وویل چې د هغو له مخې مسلمانان باید له حبشې څخه وشړل شي، د دربار سرداران په یوه خوله شول چې نجاشي به د مهاجرینو په ویستلو رضا کړي، دوی ټول د نجاشي دربار ته ولاړل او خپلې ډالۍ یې وړاندې کړې او نجاشي ته یې وویل:

زموږ څو تنه ناپوهه ځوانان ستاسې پاچایی ته په پټه راغلي دي، دوی خپل دین پرېښی دی او ستاسو دین یې هم نه دی منلی، نوی دین یې جوړ کړی دی چې نه یې موږ پېژنو او نه یې هم تاسې، موږ د قوم مشرانو تاسو ته رالېږلي یو، ترڅو تاسې زموږ فراریان موږ ته وسپارئ.

د درباریانو سپارښتنه

د دربار سردارانو وویل: د پاچا سر دې سلامت وي، دا استازي رښتیا وایي، سرې یې وروسپارئ چې له ځان سره یې بوځي، خو نجاشي وویل:

دا موضوع باید ښه وڅېړل شي او د دواړو اړخونو دلایل واورېدل شي. مسلمانان یې خپل دربار ته راوغوښتل او له هغوی څخه یې پوښتنه وکړه: دا کوم دین دی چې له خپل قوم څخه پرې جلا شوي یاست؟ نه مو زموږ دین منلی او نه د نړۍ کوم بل دین؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو وياند

د مسلمانانو وياند جعفر بن ابي طالب وويل:

قدرمنه پاچا! موږ ناپوهه وو د بتانو عبادت مو کاوه او مرداري مو خوړه، زنا موږ کې ډېره وه، خپلوی مونه پاللې، ګاونډي مو ربړول او زموږ زورور په کمزوري تېری کاوه، موږ دغه ناوړه عادات درلودل چې پاک الله تعالٰی زموږ له منځ څخه خپل استازی غوره کړ، نسب يې موږ ته معلوم دی، په رښتينولی، امانتداری او نورو ښو اخلاقو سره زموږ په منځ کې مشهور دی، موږ ته يې د يو الله ﷻ د عبادت بلنه راکړه او د هغو بتانو او کاڼو له عبادت څخه يې منع کړو د کومو چې زموږ پلرونو عبادت کاوه، موږ ته يې لارښوونه وکړه چې تل بايد رښتيا ووايو، امانت پوره ورکړو، خپلوي وپالو، له ګاونډيانو سره ښه ژوند وکړو، له ناروا او وينو تويولو څخه لاس واخلو، موږ يې له زنا کولو، دروغو ويلو، د يتيم د مال له خوړلو او په پاک لمنو ښځو د تور لګولو څخه منع کړو.

موږ ته يې امر وکړ چې د يو الله ﷻ عبادت وکړو، هيڅ شی ورسره شريک او سيال ونه ګڼو، حلال يې حلال او حرام يې حرام وګڼو، نو زموږ قوم له موږ سره په همدې خبرو دښمن شو او موږ يې سخت وربړلو، ترڅو موږ اسلام پرېږدو او بېرته د بتانو عبادت پيل کړو او هغه ناروا کارونه وکړو چې وړاندې مو کول، کله چې دوی پر موږ ظلم او تېری پيل کړ او څمکه يې راباندې تنګه کړه، نو ستا پاچايی ته مو هجرت وکړ او له ټولو خلکو څخه مو تاسې غوره وګڼلې او ستاسو په ګاونډ کې موږ ته ژوند ښه ښکاره شو، اوس هيله لرو ترڅو ستاسو په خوا کې پر موږ ظلم ونشي.

فعاليت

د زده کوونکو څخه دې يو تن د جعفر رضي الله عنه د وينا مهم ټکي په خپلو الفاظو ووايي.

د نجاشي غبرګون

نجاشي وويل: آيا هغه څه چې ستاسو پيغمبر راوړي له ځانه سره لرئ؟

جعفر رضي الله عنه ځواب ورکړ: هو! بيا يې د قرآن عظيم الشان د مريم سورت څو آيتونه تلاوت کړل، نجاشي د قرآن کريم د آيتونو په اورېدو سره ډېر وژړل، تر دې چې ږيره يې لنده شوه او د دربار مذهبي مشرانو يې هم وژړل چې د ژړا له امله يې په لاسونو کې نيولي کتابونه هم لانده شول، بيا نجاشي دوی ته وويل: دا او هغه څه چې عيسٰی عليه السلام راوړي وو دواړه د يو څراغ رڼا ده.

عمرو بن عاص او د هغه ملګري ته يې وويل: ولاړ شئ، قسم په الله ﷻ چې هېڅکله به هم دا خلک تاسو ته ونه سپارم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نجاشي د ذهنيت د خرابولو کوښښ

د هغه حسد او کينې له مخې چې د قريشو استازو په زړه کې درلوده پاچا ته يې وويل:

دوی د عيسٰی عليه السلام په هکله بې ځايه خبرې کوي. هغه مسلمانان راوغوښتل او له هغو څخه يې پوښتنه وکړه، جعفر رضي الله عنه ورته وويل: موږ د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ پيغمبر موږ ته راوړي دي. هغه د خدای جل جلاله بنده، د خدای جل جلاله پيغمبر او د خدای جل جلاله روح او کلمه ده چې پاکې او پېغلې بي بي مريم ته يې القاکړه. نجاشي د ځمکې څخه يو ډکی راپورته کړ او ويې ويل: قسم په الله جل جلاله چې د عيسٰی عليه السلام حقيقت د دې ډکي په اندازه هم ستاسو له خبرو څخه زيات نه دی.

نجاشي مسلمانانو ته وويل: ولاړ شئ! زما د پاچاهۍ په حدودو کې په بشپړ ډاډ سره ژوند کولی شئ، چا چې تاسو ته ناوړه خبرې وکړې، نو زه به ارو مرو هغه ته سزا ورکړم.

د لوست ګټې

۱. څوک چې د چانمايندګي کوي، لازمه ده چې هغه پوه، زيرکه، باخبره او د منطق خاوند وي.

۲. د حضرت عيسٰی عليه السلام په هکله د واقعي مسيحيت او اسلام ترمنځ کوم توپير نه ليدل کېږي.

۳. پر قاضيانو او حاکمانو لازمه ده مخکې له دې چې نهايي فيصله صادره کړي د دعوې د جانبينو دلايل او نظريات واوري.

٤. که د اسلام دښمنان ډېر زيات چالاکه او زيرکه هم وي، بيا هم د پوه او هوښيار مسلمان د منطق او استدلال په وړاندې ماتې خوري.

فعاليت

د دې لوست څخه چې نورې ګټې اخيستل کېږي هغه بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د دې لوست مهم ټکي په لنډ ډول بیان کړئ.

۲ـ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د مهاجرو مسلمانانو د دین په هکله نجاشي ته څه وویل؟

۳ـ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه نجاشي ته د اسلام د ښېګڼو په هکله څه وویل؟

٤ـ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د عیسٰی علیه السلام په اړوند د مسلمانانو د نظر په هکله څه وویل؟

٥ـ جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه د عیسٰی علیه السلام په هکله څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ دا او هغه څه چې عیسٰی علیه السلام راوړي دي دواړه د یو (   ) رڼا ده.

۲ـ موږ د عیسٰی علیه السلام په هکله هغه څه وایو چې زموږ (   ) موږ ته راوړي دي.

۳ـ نجاشي له ځمکې څخه یو نرۍ (   ) راپورته کړ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ویشتم لوست

د حمزهرضي‌الله‌عنه اسلام راوړل

حمزهرضي‌الله‌عنه د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې اسلام راوړ، یوه ورځ رسول اللهﷺ د صفا غونډۍ سره ناست و، د جهل پلار ابو جهل رسول اللهﷺ ډېر وربړاوه، تر دې چې هغه يې په کاڼي وويشت او داسې يې زخمي کړ چې وينې ترې رواني شوې، وروسته بيا ابو جهل د کعبې خوا ته ولاړ او د قريشو په غونډه کې شريک شو. د عبدالله بن جدعان وينځې چې دغه زړه دردوونکی حالت په خپلو سترګو ليدلی و، حضرت حمزهرضي‌الله‌عنه ته چې تازه له ښکار څخه راغلی و او ليندۍ يې هم په لاس کې وه، بيان کړ.

له ابو جهل څخه بدله

حضرت حمزهرضي‌الله‌عنه چې د قريشو ترټولو زړور پياوړی او تکړه ځوان و د خپل وراره له مظلوميت څخه يې غيرت په جوش راغی، پرته له کوم ځنډه په ابوجهل پسې د کعبې ساحې ته ورغی، د ابوجهل په سر ودرېد او ورته يې په ډېر قهر او غوسه وويل:

ای بې غيرته! ته زما وراره ته بدرد وايې او له دې څخه خبر نه يې چې زه د هغه په دين يم؟ بيا يې په ليندۍ وويشت او ډېر سخت يې زخمي کړ او په دې ترتيب سره حضرت حمزه بن عبدالمطلبرضي‌الله‌عنه د اسلام په مبارك دين مشرف شو او په پوره ميړانه يې له اسلام او پيغمبرﷺ څخه دفاع وکړه.

د لوست ګټې

١- رسول اللهﷺ د اسلام د دين په تبليغ کې له ابو جهل څخه ډېر تکاليف او ستونزې وليدلې، خو بيا يې هم د هغو په وړاندې له صبر او زغم څخه کار واخيست.

٢-د اسلام دښمنان تل د اسلامي دعوت د مخنيوي لپاره له هر ډول وسايلو څخه کار اخلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت گرانو شکنجه کول او تعذیبول د اسلامي دعوت د مخنیوي په لار کې د دوی له تل پاتې وسایلو څخه دي.

۳- له مظلومانو او اسلامي مقدساتو څخه په مېړانه دفاع کول د مسلمانانو په ځانګړې توګه د ځوانانو مسلمانانو یوه ځانګړتیا ده.

فعالیت

له دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېدای شي څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د حضرت حمزه رضي الله عنه د اسلام منلو لامل څه و؟

۲_ ولې حضرت حمزه رضي الله عنه پر ابوجهل په قهر شو؟

۳_ حضرت حمزه رضي الله عنه ابو جهل ته د وهلو پر مهال څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ حضرت حمزه رضي الله عنه د بعثت په (   ) کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

۲_ حضرت حمزه رضي الله عنه د قریشو تر ټولو (   ) ځوان و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ حضرت حمزه رضي الله عنه د بعثت په اتم کال مسلمان شو. (   )

۲_ د حضرت حمزه رضي الله عنه د مسلمانېدو لامل د ابوجهل ظلم پر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم باندې و. (   )

۳_ حضرت حمزه رضي الله عنه د خپل اسلام اعلان په مسجدالحرام کې وکړ. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت عمرؓ مسلمانېدل

حضرت عمرؓ د حضرت حمزهؓ له مسلمانېدو څخه درې ورځې وروسته د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

د عمرؓ او نعیمؓ تر منځ خبرې

حضرت عمرؓ د هغې دښمنۍ له مخې چې د حضرت محمدﷺ سره یې درلوده یوه ورځ د محمدﷺ د وژلو په تکل له خپل کور څخه ووت.

د لارې په اوږدو کې د نعیم بن عبدالله العدوي سره مخامخ شو، هغه پوښتنه وکړه:

عمره! چېرته ځې؟ عمرؓ وویل: غواړم چې محمد ووژنم.

نعیم وویل: که محمد ووژنې، نو د بني هاشمو او بني زهرۀ له دښمنۍ څخه به څرنګه ځان وژغورې؟

عمرؓ وویل: معلومېږي چې خپل دین دې پرېښی دی او بې دینه شوی یې.

نعیم ورته وویل: عمره! یوه حیرانونکې خبره درته وکړم؟ ستا خور او د خور خاوند (اوښی) دې هم بې دینه شوي دي.

د دې خبرې په اورېدو سره د عمرؓ څېره له غوسې سره شوه، د هغوی د کور په لور روان شو.

خبابؓ چې هغوی ته د قرآن تعلیم ورکاوه د عمرؓ په لېدو ځان ګوښه کړ او د عمرؓ خور فاطمېؓ له عمرؓ څخه د قرآن پاڼه پټه کړه، څرنګه چې عمرؓ کور ته د ننوتلو پر مهال د خبابؓ قرائت اورېدلی و، نو پوښتنه یې وکړه: دا ورو غږ د چا و؟

هغو ځواب ورکړ: هېڅ نه و، موږ به خپلو کې خبرې کولې.

عمرؓ وویل لکه چې بې دینه شوي یاست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خور او اوښي ځواب

اوښي يې وويل: عمره! که چېرې ستا له دين شخه پرته بل دين حق وي؟

عمرﷺ په خپل اوښي سعيد بن زيدﷺ بريد وکړ او هغه يې ډېر زيات وواهه، خور يې راغله او غوښتل يې چې خپل خاوند له ورور څخه خلاص کړي. عمرﷺ هغه هم په درنه څپېړه ووهله چې له مخ څخه يې وينې روانې شوې. خور يې د قهر او غوسې په حال کې وويل: عمره! حق ستا د دين څخه پرته په بل دين کې دی، بيا يې د توحيد کلمه په جهر سره وويله.

د عمرﷺ په زړه کې د اسلام ځای نيول

عمرﷺ چې کله د اسلام په دين باندې د دوی ټينګار او ثبات وليد او له بلې خوا يې د خپلې خور مظلوميت او وينې ولېدلې، خورا پښېمانه شو او په مات زړه يې پوښتنه وکړه:

ښه ده، ستاسې کتاب راکړئ چې زه يې ولولم.

خور يې چې ډېره کرېدلې وه، عمرﷺ ته داسې وويل: ته ناولی يې او قرآن کريم بايد په پاکو لاسونو واخيستل شي، که غواړې چې قرآن ولولې، نو پاڅه غسل وکړه. عمرﷺ پاڅېده او غسل يې وکړ، قرآنکريم يې راواخيست او شروع يې وکړه، د عمرﷺ سترګې په (بسم الله الرحمن الرحيم) ولګېدې، ويې ويل: دا څومره پاک او سپېڅلي نومونه دي؟ بيا يې د (طٰه) سورت تلاوت پيل کړ، ترڅو د (إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ) د طه سورت ١٤آيت ته ورسېد.

ژباړه: (يقيناً همدا زه الله يم، له ما پرته بل برحق معبود نشته، نو همدا زما عبادت وکړه او زما په ياد لمونځ اداکړه.)

بيا يې وويل: دا څومره ښې او ښکلې خبرې دي؟ ماته محمدﷺ راوښيئ.

د حضرت عمرﷺ لاربسوونه دار ارقم ته

خبابﷺ چې کله د حضرت عمرﷺ خبرې واورېدلې، ځان يې ښکاره کړ او ويې ويل: هيله من يم چې د رسول اللهﷺ دعا ستا په حق کې قبوله شوې وي.

حضرت عمرﷺ بيا خپله توره راواخيسته او د نبي اکرمﷺ په وړاندې د اسلام د منلو لپاره دار ارقم ته روان شو.

حضرت عمرﷺ په دار ارقم کې

دار ارقم ته په رسېدو سره حضرت عمرﷺ دروازه وټکوله، يوه صحابي عمرﷺ وليد چې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري سره ولاړ دی، پېغمبرﷺ يې خبر کړ، حضرت حمزهرضي الله عنه وويل: دروازه ورته خلاصه کړئ، که د خير په نيت راغلی وي خير به ورته وروروسي او که په بد نيت راغلی وي، نو په خپله توره به يې سر غوڅ کړم.

کله چې حضرت عمررضي الله عنه د رسول اللهﷺ حضور ته ورغی پېغمبرﷺ هغه له ګرېوان څخه ونيو او خپلې خواته يې راکش کړ او ورته يې وويل: عمره! ته له مخالفت څخه لاس نه اخلې، غواړې چې د وليد بن مغيره په څېر پايله ولرې؟

حضرت عمررضي الله عنه وويل: (اشهد ان لا اله الاالله و انک رسول الله) او د اسلام سپېڅلی دين يې قبول کړ.

حضرت عمررضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکول

کله چې عمررضي الله عنه مسلمان شو رسول اللهﷺ ته يې وويل آيا موږ د ژوند او يا مرګ په دواړو حالاتو کې په حقه نه يو؟ رسول اللهﷺ ورته وفرمايل: قسم مې دې په هغه ذات وي چې زما ژوند د هغه په لاس کې دی، تاسې په حقه يئ که تاسې مړه شوی او يا ژوندي.

حضرت عمررضي الله عنه وويل: نو بيا ولې خپل اسلام نه څرګندوو؟ سوګند مې دې په هغه ذات وي چې ته يې په رښتيا رالېږلی يې موږ به خامخا اسلام خلکو ته څرګندوو.

هماغه و چې مسلمانان د رسول اللهﷺ په ملتيا په دوو کتارونو کې د حرم په لور ووتل او حرم ته ورسېدل، قريشو دوی ته کتل، خو د حضرت عمررضي الله عنه او حضرت حمزهرضي الله عنه شتون د قريشو غرور مات کړ، هغوی دوی ته هېڅ ډول ضرر ونه رساوه، رسول اللهﷺ په همدې ورځ حضرت عمررضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکړ.

د لوست ګټې

۱. د پياوړو، مخلصو او مخورو مسلمانانو په يووالي سره د مسلمانانو ليکې ټينګښت مومي.

۲. څوک چې د حقيقت په لټه کې وي ضرور به اسلام ته مخه کوي، که څه هم د اسلام د سرسختو مخالفينو څخه وي.

۳- د اسلامي دعوت په لار کې استقامت او صبر کول د رښتينو مسلمانانو له صفاتو څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېږي، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ حضرت عمرؓ د بعثت په کوم کال مسلمان شو؟

۲ـ د حضرت عمرؓ د اسلام قبلولو لامل څه و؟

۳ـ حضرت عمرؓ د خپلې خور په کور کې د کوم سورت آیتونه تلاوت کړه؟

٤ـ ولې حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکړل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ کله چې حضرت عمرؓ د رسول اللهﷺ د وژلو په نیت توره په لاس وووت، په لاره کې (   ) په مخه ورغی.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه او خپل ځانګړي تعبیر ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر اړخيز پرېکون

هغه پېښې چې مشركان يې انديښمن كړل

د ځلورو اونيو څخه په لږه موده كې مشركان له ځلورو لويو پېښو سره مخ شول، دغو پېښو مشركان هک پک حيران كړل چې هغه عبارت دي له:

۱. د حضرت حمزهؓ مسلمانېدل.
۲. د حضرت عمرؓ مسلمانېدل.
۳. د حضرت محمدﷺ له اړخه د مشركانو د روغې جوړې د وړانديزونو نه منل.
٤. د حضرت محمدﷺ د دفاع او ملاتړ لپاره د بني هاشم او بني عبدالمطلب تړون.

دې پېښو مشركان په انديښنه كې واچول او په دې پوه شول كه چېرې دوى حضرت محمدﷺ ته لاس اوږد كړي، نو د مكې لارې او كوڅې به د دوى په وينو رنګ شي، له دې امله يې د حضرت محمدﷺ له وژلو څخه لاس واخيست او يو بل ډول ظلم او تېرې ته يې ملا وتړله.

د ظلم او تېرې تړون

د بعثت په اووم كال د قريشو مشركان په بني كنانه كې راټول شول او داسې پرېكړه يې وكړه چې له دې وروسته به د بني عبدالمطلب او بني هاشم سره (پرته له ابو لهب څخه)، نه خوك خپلوي كوي نه به پرې څه خرڅوي، نه به ورسره راشه درشه كوي او نه به ورسره خبرې كوي، ترڅو يې چې رسول اللهﷺ د وژلو لپاره دوى ته نه وي سپارلى، همدارنګه ورزياته يې كړه چې د هاشم له كورنۍ سره به هېڅ ډول روغه جوړه، نرمي او خوا خوږي نه كېږي، بيا يې دغه تړون د كعبې شريفې په منځ كې راوځړاوه، د يادونې وړ ده چې د دې تړون د ليكونكي لاسونه هماغه مهال شل شول.

هماغه و چې د دغه تړون ټول غړي (مسلمان او كافر) د بعثت په اووم كال د محرم د مياشتې په لومړۍ ورځ د ابوطالب په وادي (شعب ابي طالب) كې محاصره شول. محاصره ورځ په ورځ سختېده، د خوراک او څښاک ټول وسايل پر مسلمانانو بند شول، مشركانو هېڅ شی نه پرېښود چې مسلمانانو ته ورسېږي، په پای كې مسلمانان دې زړه بوږنوونكي حالت ته ورسېدل چې د ونو پاڼې او د حيواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وچ پوستکي وخوري.

د کوچنیانو او ښځو ژړاګانې له لیرې ځایونو څخه اورېدل کېدی.

د بندیز درې کاله تېر شول، د بعثت په لسم کال د محرم په میاشت کې د محاصرې د ترون ناخوښه کسان د حجون په سیمه کې د دې ظالمانه بندیز د ماتولو لپاره راټول شول، زهیر وویل: سبا به زه لومړی کس یم چې د قریشو ټولنې ته به په دې هکله خبره کوم.

له وعدې سره سم هر سړي خپل ځان حرم ته ورساوه، زهیر چې نوې جامې یې اغوستې وې، لومړی یې د کعبې طواف وکړ، بیا یې خلکو ته مخ کړ او ویې ویل: ای د مکې خلکو! دا کوم انصاف دی؟ موږ په مړه ګېډه خوراکونه کوو، نوې جامې اغوندو او د هاشم کورنۍ له لوږې هلاکېږي، قسم په الله ﷻ چې د دې ظالمانه ترون پاڼه به ارومرو شکوم.

ابوجهل چې د مسجد په یوه څنډه کې ناست و، ورغبرګ کړ: تا دروغ وویل، قسم په الله ﷻ چې دا پاڼه به هېڅکله هم نه شکېږي.

وروسته بیا زمعة بن الاسود، ابوالبختري، مطعم بن عدي او هشام بن عمرو په خپل وار سره د زهیر خبرې تائید کړې او د پاڼې د شکولو خبرې یې وکړې او ابوجهل یې پرله پسې مخالفت کاوه.

د بندیز د ختمولو په هکله د ابوطالب وړاندیز

ابوطالب هم په دغه غونډه کې موجود و او د دې لپاره راغلی و، ترڅو خلکو ته ووایي چې الله تعالیٰ رسول الله ﷺ ته خبر ورکړی چې په دې پاڼه وینه (چینجی) اخته شوی دی او پرته د الله ﷻ له نوم څخه یې نورې د ظلم او تېرې ټولې کلمې خوړلي دي، که چېرې د هغه خبرې دورغ وي، نو زه به له منځه ووځم، تاسې پوه شه او هغه، که چېرې زما د وراره خبره سمه او ریښتیا وه، نو تاسې باید په موږ ظلم اوتیری بند کړئ او بندیز ختم کړئ.

قوم وویل: د انصاف خبره دې وکړه.

وروسته له دې چې د قوم د خلکو او ابوجهل ترمنځ خبرې تاوې راتاوې شوې مطعم بن عدي پاڅېده، ترڅو لیکلې پاڼه وشکوي، ګوري چې چینجو ټوله خوړلې ده او یوازې د الله تعالیٰ پاک نوم پاتې دی، په دې ترتیب ترون لیک وشکېده، رسول الله ﷺ او ملګري یې له محاصرې څخه خلاص شول، مشرکانو د رسول الله ﷺ د نبوت د ریښتینولۍ ډېر لوی او ستر دلیل په غږېدلو سترګو ولید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست ګټې

۱. اقتصادي بنديز مسلمانان په ډول ډول تکاليفو او ستونزو اخته کړل.

۲. په انسانانو باندې د خوراکي توکو بندول هغه ظالمانه منطق دی چې د تاريخ په اوږدو کې مستبدو او ناترسو ظالمانو کارولی دی.

۳. د اسلام د سپېڅلي او مقدس دين د ساتلو لپاره مسلمانانو ډېرې ستونزې ګاللې دي.

٤. اقتصادي محاصره داسې يو ناروا کار دی چې د ضمير او وجدان لرونکي مشرکانو هم د هغې مخالفت وکړ.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د تړون مهم ټکي وليکئ.

۲ـ د ظلم او تېري تړون څومره موده دوام وکړ؟

۳ـ د دې تړون د ماتولو بهير څرنګه و؟ څرګند يې کړئ.

٤ـ د دې تړون ليکونکي ته څه پېښ شول؟ بيان يې کړئ.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم د مياشتې له لومړۍ نېټې پيل شوه.

۲ـ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم په مياشت کې ختمه شوه.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د دغه تړون پرېکړه ليک د کعبې په منځ کې وځړول شو. (   )

۲ـ پرېکړه يې داسې وه چې مسلمانان به په مدينه منوره کې محاصره وي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه ویشتم لوست

د غم کال (عام الحزن)

د ابو طالب مړینه

د نبوت په لسم کال کله چې محاصره ختمه شوه او مسلمانان بېرته مکې مکرمې ته راستانه شول، د همدې کال د رجب په میاشت کې ابوطالب چې د مسلمانانو لپاره د ډال حیثیت درلود، وفات شو.

ابوطالب د هغې سترې کلا په څېر و چې مسلمانان یې د مشرکانو له ظلم او تېري څخه ژغورلي وو، خو بدبختانه په خپله یې ترې ګټه وانخیسته او د خپلو نیکونو په زاړه دین مړ شو.

له پیغمبر ﷺ سره د ابوطالب له مړینې وروسته د قریشو له خوا ظلم او تېری

د ابوطالب له مړینې وروسته په رسول الله ﷺ د مشرکانو د ظلم او تېري جرئت لا زیات شو او هغه یې د ډېرو ستونزو، غمونو او کړاوونو سره مخ کړ، یوه ناپوهه قریشي په رسول الله ﷺ باندې مرداري خاورې واچولې، پیغمبر ﷺ په هماغه حالت کور ته ولاړ، فاطمې رضي الله عنها چې د ده دا حالت ولید په ژړا شوه او سر یې ورته ومینځه، رسول الله ﷺ ورته وویل: لورکۍ! مه ژاړه، پاک الله جل جلاله به ارو مرو ستا پلار ژغوري. رسول الله ﷺ به ویل: ماله قریشو څخه د ابوطالب په ژوندکې داسې بد چې زه یې ځورولم، نه وو لیدلي.

خدیجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله تعالىٰ د رحمت په لور

خدیجه الکبرىٰ د ابوطالب له مرګ څخه څه موده وروسته وفات شوه. خدیجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله جل جلاله له لورې رسول الله ﷺ ته یوه ستره پیرزوینه وه چې د یوې پیړۍ څلورمه برخه یې ورسره تېره کړه چې د غم په وخت به یې پر رسول الله ﷺ شفقت او مهرباني کوله او د دعوت په خپرولو کې یې ملګرې وه. رسول الله ﷺ د هغې په هکله فرمایي: هغه وخت یې پر ما ایمان راوړ چې خلکو نه منلم، هغه وخت یې ریښتینی وګڼلم، چې نورو راته دروغجن ویل او هغه وخت یې په خپل مال کې برخمن کړم چې هېچا څه نه راکول او الله پاک جل جلاله له هغې څخه اولاد راکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طایف په لور د پېغمبرﷺ سفر او له هغه سره بد سلوک

د ځو اونیو په ترځ کې چې کومې غمجنې پېښې منځته راغلې رسول اللهﷺ یې ډېر دردولی و، د ابوطالب له مړینې وروسته د اسلام د دښمنانو تېرې نور هم زیات شو، رسول اللهﷺ پرته له دې چې طایف ته (چې مکې مکرمې ته تر ټولو لنډ ښار دی) سفر وکړي بله کومه چاره نه درلوده، ترڅو له دې لارې وکولی شي د طایف خلک اسلام ته را وبولي او هغوی د ده ملاتړ وکړي، خو د طایف خلکو نه یواځې دا چې د رسول اللهﷺ بلنه یې ونه منله، بلکې ده ته یې ډېرې ستونزې او تکلیفونه ورسول، د کاڼو په ویشتلو یې دی ډېر ژوبل کړ، تر دې چې پښې یې له وینو ډکې او بدن مبارک یې په وینو سور شو.

د لوست ګټې

۱- د الله تعالیٰ له ازموینو څخه دا دی چې اسلامي دعوتګران په تکلیفونو او ستونزو اخته کوي، تر څو وکولی شي د دعوت دروند پېټی او دنده په سمه توګه پرمخ بوځي.

۲- په اسلامي دعوت او د ټولنې په اصلاح کې د مسلمانې ښځې رول ډېر ارزښناک دی او باید مسلمانه ښځه د اسلامي دعوت په وړاندې خپل رسالت اداء کړي.

ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها د رسول اللهﷺ څخه پنځلس کاله مشره وه، خو د هغې د حقې لارې ملګرتیا او د رسول اللهﷺ سره مخلصانه همدردي او خوا خوږي، رسول اللهﷺ دې ته اړ باسه ترڅو د نورو ازواجو په پرتله د هغې ښېګڼې وستایي.

صالحه ښځه په اسلامي ټولنه کې ډېر مهم رول لوبولی شي.

ارزونه

الف: د دې لوست مهم ټکي په مختصر ډول وواياست.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ــ ابوطالب د بعثت په (   ) کال د (   ) په میاشت کې وفات شو.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ــ ابوطالب د رسول اللهﷺ نیکه و. (   )

۲ــ د بعثت اتم کال د غم په کال ونومول شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په مختصر ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصيل

د بعثت په لسم کال کله چې رسول اللهﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، په دې هيله طایف ته روان شو چې د طایف خلک به يې بلنه ومني. طایف د مکې مکرمې په (۷۰) کیلومترۍ کې پروت دی.
په دې ستونزمن سفر کې زيد بن حارثه هم له ده سره ملګری و. رسول اللهﷺ به چې په هر کلي تېرېده، هغوی به يې اسلام ته رابلل.

له طایف څخه د رسول اللهﷺ ویستل

رسول اللهﷺ لس ورځې په طایف کې تېرې کړې، د طایف له ټولو مشرانو سره يې خبرې وکړې او هغوی یې د اسلام سپېڅلي دين ته راوبلل، خو هغوی په يوه خوله په ډېر ذلت او سپکاوي، ازار او تکليف ورکولو له طایف څخه د رسول اللهﷺ د ویستلو پرېکړه وکړه، هماغه و چې دوی خپل ناپوهان په رسول اللهﷺ پسې راوپارول، ترڅو هغه ته بدې خبرې وکړي هغه پسې چغې ووهي او په کاڼو يې وولي، چې په پایله کې رسول اللهﷺ په کاڼو وويشتل شو او پښې مبارکې يې په وينو رنګ شوې. زيد بن حارثهؓ به هڅه کوله تر څو له رسول اللهﷺ څخه دفاع وکړي او خپله د ډېرې مخ ته ودرېږي. چې پايله کې په سر او مخ زخمي شو.
ناپوهانو خپلو ویشتلو ته دوام ورکړ تر دې چې رسول اللهﷺ دې ته اړ شو، څو د عتبه او شيبه باغ ته چې له طایف څخه څلورنيم کیلومتره لرې پروت و، پناه یوسي.

د پيغمبرﷺ دعا

رسول اللهﷺ وروسته له دې چې د عتبه او شيبه باغ ته خواشينی ننوت د انګورو تاک ته يې تکيه وکړه او داسې يې وويل: (یاالله! زه ډېر ضعیف او ناتوان یم، هېڅ مې په وس کې نشته، خلک هم په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته گوري، ای ارحم الراحمين! ته د بې وسو خدایﷻ يې او زما هم رب يې، ته مې چاته سپارې؟ پردي ته چې سختي راسره کوي؟ يا کوم دښمن ته چې زما واك تا په لاس کې ورکړی دی؟ که ته راباندې په غوسه نه يې هېڅ باك مې نشته، ستا ښښنه خورا پراخه ده، ستا په هغه روښانه مخ چې ټولې تيارې پرې رڼا او د دنيا او اخرت وراني پرې سمېږي، ستا له قهر څخه پناه غواړم، له خپل غضب څخه مې وژغوره، تا ته مې پناه دروړې ده چې ته راضي شې، له ګناه څخه ځان ژغورل او په طاعت صبر او استقامت کول ستا له توفيق پرته ناشوني دي.

د عداس سره پېژندګلوي

کله چې د ربيعه زامنو رسول اللهﷺ په ډېر مظلوم حالت وليد زړونه يې پرې وخوږېدل، عداس نومي خپل نصراني غلام ته وويل چې د انګورو يو وږی رسول اللهﷺ ته يوسي، کله چې عداس د انګورو وږی د رسول اللهﷺ په وړاندې کېښود، رسول اللهﷺ لاس اوږد کړ او د بسم الله په ويلو يې په خوراك پيل وکړ.

عداس وويل: د دې وطن خلك دا کلمات نه وايي. پېغمبرﷺ ورته وويل: ته د کوم وطن يې؟ او په کوم دين يې؟

عداس وويل: زه نصراني يم، له نينوا څخه.

پېغمبرﷺ ورته وويل: د نېك سړي يونس بن متیؑ له کلي څخه؟ عداس پوښتنه وکړه: يونس بن متیؑ څه پېژنې؟

رسول اللهﷺ ځواب ورکړ، هغه زما ورور دی، هغه پېغمبر و او زه هم.

عداس د دې خبرې په اورېدو سره منډه کړه او د رسول اللهﷺ لاسونه او پښې يې ښکل کړې.

د ربيعه زامنو عداس وليد، کله چې عداس راغی نو هغوی ورته وويل: هلاك شې، دا دې څه وکړل؟

عداس وويل: د ځمکې په سر له ده څخه بل ښوك غوره نشته، ماته يې داسې خبرې وکړې چې پرته له انبياؤو څخه يې بل ښوك نشي کولی.

هغوی وويل: هلاك شې له دين څخه دې وانه ړوي، ځکه ستا دين د هغه له دين څخه غوره دی.

رحمة للعالمين پېغمبرﷺ

پېغمبرﷺ خورا ستړی او خواشينی د مکې لور ته روان شو، د لارې په اوږدو کې ورته جبرائيلؑ وويل: الله تا سره ستا د قوم په کړنو خبر دی، که غواړې، نو د مکې غرونه به پر دوی يو ځای کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ﷺ ځواب ورکړ: زه هیله من یم چې پاک الله ﷻ به د دوی په راتلونکي نسل کې مسلمانان پیدا کړي او داسې دعا یې وکړه: (اللهم اهد قومي فانهم لایعلمون).

ژباړه: خدایه! ته زما قوم ته هدایت وکړه، دوی ناپوهان دي.

اسراء او معراج

په همدغه شپو او ورځو کې چې پیغمبر ﷺ ډېر غمجن او خواشیني و، د اسراء او معراج پېښه رامنځته شوه.

رسول الله ﷺ د جبرائیل علیه السلام په ملتیا له مسجد الحرام څخه بیت المقدس ته یوړل شو او بیا هماغه مهال له بیت المقدس څخه آسمانونو ته پورته شو.

د رسول الله ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی، بیا له بیت المقدس څخه آسمانونو ته ختل په مشهورو احادیثو ثابت دی.

د لوست ګټې

۱- رسول الله ﷺ ته ستونزې او تکالیف پېښېدل، د هغو مصلحینو او داعیانو لپاره یو ښه درس دی کوم چې د ټولنې د دعوت او اصلاح په لار کې له ستونزو سره مخامخ کېږي.

۲- د اسلام نعمت چې د هغه له برکته د نړۍ ټول مسلمانان په امن، سوکالۍ او وروګلوۍ سره ژوند تېروي، د ډېرو ستونزو، تکالیفو او ربړونو (چې ترټولو وړاندې پیغمبر ﷺ ګاللي دي) په زغملو خپور شوی دی، نو لازمه ده چې هر وخت پر رسول الله ﷺ باندې درود او سلام ووایو.

۳- پیغمبر ﷺ رحمة للعالمین دی، هېڅکله یې هم پر نورو د ظلم او تېرې پلوي نه ده کړې او هر وخت په دې هڅه کې و ترڅو د نورو د ظلم او تېرې په مقابل کې له نېکۍ، ترحم او ښښنې څخه کار واخلي.

٤- د اسراء او معراج د ارزښت بیانول او د پیغمبر ﷺ د عروج د ځای او د مسلمانانو د لومړنی قبلې (مسجد اقصی) لوړ مقام په ګوته کول چې باید د مسلمانانو له لوری یې ساتنه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې د مضمون د ښوونکي په مرسته د مسجد اقصی د ارزښت او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې او نبي کریم ﷺ د عروج د ځای په اړه د مسلمانانو د مکلفیتونو په هکله یو له بل سره مباحثه وکړي.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

کله چې پیغمبر ﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، نو چېرته ولاړ؟

د طایف په سفر کې د پیغمبر ﷺ ملګری څوک و؟

پیغمبر ﷺ په کوم کال طایف ته ولاړ؟

د اسراء او معراج په هکله خپل معلومات څرګند کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

طایف له مکې مکرمې څخه (   ) کیلومتره لیرې دی.

رسول الله ﷺ (   ) ورځې په طایف کې تېرې کړې.

ج: د سم عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه ولیکئ.

مکه مکره له طایف څخه (۳۰) کیلومتره لیرې ده. (   )

عداس وویل: زه نصراني یم له نینوا څخه. (   )

د پیغمبر ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی او د هغه تګ له بیت المقدس نه آسمانونو ته په مشهورو احادیثو ثابت دی. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او خپله ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې لومړنی بیعت

له بيعت څخه د مخه

عقبه په مکه مکرمه کې د يو ځای نوم دی چې د مسجدالحرام په پنځه کيلومترۍ کې د جمراتو (کوم ځای کې چې شيطانان ويشتل کيږي) ترڅنګ پروت دی، د جزيرة العرب د خلکو به دا عادت و چې د حج په موسم کې به د کعبې شريفې د زيارت لپاره مکې مکرمې ته راتلل، د نبوت په يوولسم کال هم د مدينې منورې شپږ تنه مشران مکې مکرمې ته راغلل، له رسول اللهﷺ سره يې وعده وکړه چې د ده پيغام به خپلو خلکو ته رسوي.

د عقبې لومړنی بيعت

د بعثت په (١٢) کال د مدينې منورې (١٢) تنه اوسېدونکي چې پنځه تنه يې تېر کال هم راغلي وو، د رسول اللهﷺ په خدمت کې حاضر شول او په عقبې نومې ځای کې يې له رسول اللهﷺ سره غونډه وکړه او هم يې له هغه سره بيعت وکړ چې دغه بيعت د عقبې په لومړني بيعت ونومول شو.

د بيعت ټکي:

عبادة بن صامترضي الله عنه د عقبې د لومړني بيعت په هکله داسې وايي: رسول اللهﷺ موږ ته داسې وفرمايل: راشئ زماسره په دې خبره بيعت وکړئ چې:

١ـ له اللهجل جلاله سره به هېڅ شريک نه نيسئ.

٢ـ غلا او زنا به نه کوئ.

٣ـ اولادونه به مو نه وژنئ.

٤ـ په خلکو به تور نه لګوئ.

٥ـ په نيکۍ کې به زما نافرماني نه کوئ.

عباده وايي: موږ د رسول اللهﷺ سره په همدې امورو بيعت وکړ.

په مدينه منوره کې د قرآن کريم او اسلامي روزنې ښوونکی

وروسته له دې چې بيعت ترسره شو او د حج موسم هم پای ته ورسيد، رسول اللهﷺ يو مسلمان زلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو سره یثرب ته ولېږه، ترڅو مسلمانانو ته د اسلام احکام ورزده کړي او په دین یې پوه کړي او هم د اسلام د سپېڅلي دین لپاره دعوت وکړي چې د دې ستر کار لپاره یې مصعب بن عمیرﷺ غوره کړ چې یو پوه او هوښیار مسلمان زلمی و.

مصعب بن عمیر یو بریالی داعي

مصعب بن عمیرﷺ د اسعد بن زراره په کور کې استوګنه پیل کړه، دوی دواړو په مېړانه او نه ستړې کېدونکو هلو ځلو سره په یثرب کې اسلام خپراوه، مصعب بن عمیرﷺ په یثرب کې د قرآن کریم په معلم مشهور شو.

نورو ته په قناعت ورکولو کې د اخلاص او استدلال تاثیر

یوه ورځ مصعبﷺ او اسعدﷺ د بني ظفر د کلي په لور روان شول او د بني ظفر په یوه باغ کې چې ډېر مسلمانان هلته راټول شوي وو، کښېناستل. سعد بن معاذ او اسید بن حضیر چې د یثرب مشران وو او لاتر اوسه یې اسلام نه و راوړی، د دوی په راتګ خبر شول. سعد اسید ته وویل: ولاړ شه او دغو دوو تنو ته چې زموږ ناپوهه خلک بې لارې کوي په قهر سره ووایه چې زموږ د کورونو لور ته رانشي، اسید توره په لاس کې واخیسته او په ډېر قهر د هغوی په لور ورغی، کله چې هغوی ته ورسېد، ویې ویل: ولې دلته راغلي یئ؟ غواړئ چې زموږ ساده ګان وغولوئ، که د ځان خیر غواړئ، نو بیا دلته رانشئ.

معصبﷺ ورته وویل: ډېر ښه، آیا ته نه غواړې چې زموږ خبرې واورې؟

که خوښې دې شوې ویې منه او که خوښې دې نه شوې، نو په زور یې څوک په تا نشي منلی.

اسید ورته وویل: خبره دې روغه ده، بیا یې توره په ځمکه وټومبله او کښېناست، مصعبﷺ ورته د اسلام په هکله خبرې وکړې او قرآن کریم یې تلاوت کړ.

مصعبﷺ وایي: قسم په اللهﷻ چې د ده په مخ کې د اسلام د نور روښانتیا مخکې له دې چې دی خبرې وکړي، موږ ولیده، بیا اُسَید وویل: دا څومره ښکلی او په زړه پورې دین دی! دې دین ته د داخلېدو لاره څه ده ماته یې راوښیئ.

دواړو ورته وویل: لومړی به غسل وکړې او بیا به پاکې جامې واغوندې او د شهادت کلمه به ووایې او دوه رکعته لمونځ به وکړې. همغه و چې پاشېده غسل یې وکړ، پاکې جامې یې واغوستلې، د توحید کلمه یې وویله او دوه رکعته لمونځ یې ادا کړ.

اسید وویل: زما یو بل ملګری هم شته که چېرې مسلمان شو، نو د قوم ټول خلک به مسلمانان شي.

هغه سعد بن معاذ دی، زه به یې همدا اوس تاسو ته راولېږم.

د سعد بن معاذﷺ اسلام راوړل

اسید خپله توره واخیسته او د سعد په لوري چې د قوم په منځ کې ناست و، ورغی. سعد د قوم خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وویل: قسم په الله ﷻ چې اسید په کومه بنه تللی و، په هغه نه دی راغلی. اسید چې د غونډې ځای ته ورسېد، سعد ترې پوښتنه وکړه څه دې وکړل؟

ده وویل له هغوی سره مې خبرې وکړې، قسم په الله ﷻ ما په هغوکې څه بد ونه لیدل، خو بیا هم ما منع کړل، هغوی وویل: موږ به هغه څه کوو چې ستا خوښه وي، خو په لارکې مې واورېدل چې د حارثه کورنی راوتلې ده چې اسعد بن زراره د دې لپاره ووژني چې هغه ستا د ترور زوی دی، سعد د دې خبرې په اورېدو سره ډېر په قهر شو، توره یې واخیسته او د هغو دواړو په لور روان شو، کله یې چې هغوی دواړه ولیدل، نو پوه شو چې اسید غوښتل ترڅو زه هم د دې دواړو خبرې واورم، بیا یې په ډېر قهر او غوسه اسعد ته وویل: ای ابو امامة! قسم مې دې په الله ﷻ وي که چېرې زما او ستا ترمنځ خپلوي نه وای روغ به راڅخه نه وې تللی. آیا ته زموږ کور ته هغه څه راوړې چې موږ یې نه خوښوو؟

مصعب رضي الله عنه سعد ته وویل: آیا ته نه کېنې ترڅو زموږ خبرې واورې؟

که دې خوښې شوې نو ویې منه او که نه په زور خو یې په تا نشو منلی.

سعد وویل: خبره مو روغه ده، بیا یې توره په ځمکه نېغه ودروله او کېناست، مصعب رضي الله عنه ورته اسلام بیان کړ، بیا یې ورته قرآن کریم تلاوت کړ.

مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله رضي الله عنه چې له خبرو وړاندې یې موږ په مخ کې د اسلام نښې ولیدې چې ځلېدې او رڼا یې کوله.

سعد رضي الله عنه وویل: غواړم مسلمان شم څه وکړم؟ هغې ورته وویل: غسل به وکړې، بیا به پاکې جامې واغوندې او د توحید کلمه به ووایې، بیا به دوه رکعته لمونځ وکړې.

سعد همداسې وکړل.

د سعد رضي الله عنه خبرې له خپل قوم سره

سعد رضي الله عنه خپله توره واخیسته او د خپل قوم په لور روان شو، کله چې خپل قوم ته ورسېد، نو ویې ویل:

ای د اشهل اولادې! تاسې ما ته په کوم نظر ګورئ؟

ټولو وویل: ته زموږ مشر او لارښود یې.

سعد وویل: زه به ستاسې له نر او ښځو سره تر هغې خبرې ونه کړم، ترڅو چې تاسې په الله ﷻ او رسول الله ﷺ ایمان نه وي راوړی. مخکې له دې چې ماښام شي د قوم ټول نر او ښځې پرته له یو تن څخه (چې هغه هم وروسته مسلمان شو) مسلمان شول.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه چې د اسعد بن زراره رضي الله عنه په کور کې استوګن و یې وکولای شول له دغه ځای څخه په ټوله مدینه منوره کې اسلام خپور کړي.

مصعب بن عمیر رضي الله عنه د نبوت د دیارلسم کال د حج له موسم څخه وړاندې مکې مکرمې ته ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او رسول اللهﷺ ته يې د کاميابی زېری، د قبايلو تود او ګرم هر کلی، د هغوی نيکې او پاکې هيلې او د ملاتړ ډاډ له ځان سره راوړ.

د لوست ګټې

١- د اسلامي دعوت د خپروني او د ټولنې د اصلاح لپاره بايد داسې کسان وټاکل شي چې له يوې خوا مخلص وي او له بلې خوا په اسلام کې پوهه ولري.

٢- د ټولنې د مشرانو او متنفذينو په اصلاح سره کولی شو د ټولنې په اصلاح کې لويه ونډه واخلو.

٣- اسلام ته بلنه بايد د نرمی، نيکو خبرو، حکمت او استدلال له لارې مخ ته لاړ ه شي تر څو زړونو ته لاره پيدا او مسخر يې کړي.

فعاليت

د نبوي سيرت ﷺ د کتابونو په مرسته له دې لوست څخه که نورې ګټې ترلاسه کېږي، څرګندې يې کړئ.

ارزونه

آ. لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

١. د عقبې لومړنی بيعت په کوم کال ترسره شو؟

٢. په لومړني بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنه و؟

٣. د اسيد بن حضيرؓ او سعد بن معاذؓ د مسلمانېدو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب. لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

١. د نبوت په يوولسم کال د حج په موسم کې د يثرب (   ) تنه مسلمان شول.

٢. مصعب بن عميرؓ په يثرب کې په (   ) مشهور شو.

کورنی دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او الفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې دويم بيعت

د بعثت ديارلسم کال

د بعثت په ديارلسم کال د حج په موسم کې د يثرب له مشرکانو سره څه د پاسه (۷۰) تنه مسلمانان هم د حج لپاره راغلل، کله چې دوی مکې مکرمې ته راغلل له رسول اللهﷺ سره يې په پټه رابطه ونيوله چې په پايله کې په دې خبره متفق شول، ترڅو د تشريق د ورځو په لړ کې د شپې په تياره کې په عقبه کې غونډه جوړه کړي.

د عقبې د دويم بيعت په هکله د کعب بن مالکؓ څرګندونه:

کعب بن مالکؓ فرمايي

سره له دې چې موږ له رسول اللهﷺ سره د ليدنې خبره له مشرکانو پټوله، خو يوائې عبدالله بن حرام ته مو (چې د مدينې منورې نوميالی مشر و) وويل او هغه ته مو د اسلام بلنه ورکړه، هغه قبوله کړه او اسلام يې راوړ، هماغه و چې د عقبې د بيعت له ګډون څخه برخمن او بيا وروسته نقيب (نماينده) وټاکل شو.

کعبؓ وايي: په دې شپه له نورو خلکو سره يو ځای په خپلو ځايونو کې ويده شو، دريمه برخه شپه چې تېره شوه، نو له رسول اللهﷺ سره د وعدې په خاطر په ورو ورو راپورته شول او ټول په عقبې کې راغونډ شول او د رسول اللهﷺ د راتګ په انتظار وو.

عقبې ته د پيغمبرﷺ راتګ

هماغه و چې پيغمبرﷺ راښکاره شو او تره يې عباس بن عبدالمطلب چې تر اوسه د خپل قوم په پخواني دين و، هم ورسره و او ارينه يې وګڼله تر څو د خپل وراره په خاطر په مجلس کې ګډون وکړي او د بيعت په اهميت او خطرناکو پايلو له ګډون والو سره خبرې شريکې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت د مسؤولیت او دروندوالي په هکله د عباسﷺ څرګندونې

د غونډې په پیل کې عباسؓ خبرې وکړې او د یثرب مسلمانانو ته یې هغه لوی او دروند مسؤولیت ور په ګوته کړ چې له دې ترون څخه وروسته به د دوی په اوږو پروت وي او داسې یې وویل:

ای خلکو! ... دی (حضرت محمدﷺ) په خپله غوره ګڼي له تاسو سره ولاړ شي او هلته ژوند وکړي، که تاسې باور لرئ چې له ده سره کړې وعدې پوره کولای شئ او له دښمنانو یې ژغورلای شئ، نو تاسې یې له ځان سره بوځئ او که اټکل کوئ چې دښمن ته به یې سپارئ، نو همدا اوس یې پریږدئ، ترڅو دی په خپل قوم کې په عزت او داد ژوند تېر کړي.

د غونډې د ګډونوالو څرګندونې

کعب بن مالکؓ عباس ته وویل: ستا خبرې مو واورېدلې، بیا د غونډې ګډون والو رسول اللهﷺ ته وویل: ای د الله جل جلاله رسوله! د خدای جل جلاله او د خدای جل جلاله د رسولﷺ (ځان) لپاره چې څه ژمنې غواړې وېې غواړه، بیا رسول اللهﷺ خبرې وکړې او د بیعت ټکي یې څرګند کړل او بیعت ترسره شو.

د بیعت بندونه

جابرؓ فرمايي: موږ رسول اللهﷺ ته وویل: په څه درسره بیعت وکړو؟ پېغمبرﷺ وفرمایل:

په سختیو او آسانیو کې د اوامرو اورېدل او منل (یعني هر وخت).

په تنګ لاسۍ او پراخۍ کې د الله تعالی په لار کې خپل مال لګول.

په نیکیو امر کول او له بدیو څه منع کول.

د الله جل جلاله په لاره ثابت درېدل او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتۍ څخه نه وېرېدل.

او دا چې کله زه درغلم (مدینې منورې ته)، نو ملاتړ به مې کوئ او لکه څرنګه چې د خپلو ښځو او اولادونو ساتنه کوئ همغسې به زما ساتنه هم کوئ، که داسې مو وکړل جنت به مو ځای وي.

د بیعت کوونکو کلک او قاطع دریځ

براء بن معرور د رسول اللهﷺ لاس ونیو او ویې ویل: هو! په همدې شرطونو درسره بیعت کوم، قسم مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رښتیا پېغمبر رالېږلی یې، موږ به دې له هغو څیزونو ساتو له کومو چې خپل ځان ساتو، ای د الله جل جلاله رسوله! زموږ په بیعت باور ولره، قسم په الله جل جلاله چې موږ ډېر جنګیالي، تورزن او مېړني خلک یو او دا کار راته له پلرونو او نیکونو څخه په میراث پاتې شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوو نکو شرطونه

براء بن معرورﷺ له رسول اللهﷺ سره خبرې کولې چې ابوالهیثم په خبرو کې ورګډ شو او ویې ویل: ای د خدایﷻ رسوله! زموږ او د دې خلکو (یهودیانو) ترمنځ اړیکې دي، موږ اوس له دوی سره اړیکې پرې کوو، هسې نه چې نن موږ دا کار وکړو او سبا چې اللهﷻ تاته بری درکړي، نو ته موږ پرېږدې او خپل قوم ته ولاړ شې؟

د اللهﷻ رسول تبسم وکړ او ویې فرمایل: وینه د وینې لپاره توئېږي او اړیکې د اړیکو په بدل کې پرې کېږي، زه ستاسو یم او تاسې زما یئ، له هغو سره به جنګېږم چې تاسې ورسره په جګړه کې یئ او له هغو سره به روغه کوم چې تاسې ورسره روغه کول غواړئ.

وروسته له دې چې د بیعت کار بشپړ شو، نو رسول اللهﷺ له خلکو څخه غوښتنه وکړه چې له خپل منځ څخه دولس تنه نقیبان (نماینده ګان) وټاکي، ترڅو د خپل قوم او د تړون د موادو د عملي کېدو څارنه وکړي، هغوی خپل دولس تنه مشران معرفي کړل چې نهه تنه یې د خزرج له قبیلې او درې تنه یې د اوس له قبیلې څخه وو.

فعالیت

د لومړني او دویم بیعت ترمنځ څه توپیر و؟ څرګند یې کړئ.

د دې لوست ګټې:

۱_ مشران باید په هره پرېکړه کې د نمایندګانو نظر او موافقه واخلي.

۲- لاربشود باید غیرتمن وي او له خپلو خلکو سره ریښتوني واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

له دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستلی شئ، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د عقبې دویم بیعت په کوم کال ترسره شو؟

۲ـ د عقبې په دویم بیعت کې د بیعت کوونکو شمیر څو تنو ته رسېده؟

۳ـ د بیعت بندونه بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلماتو ډک کړئ.

۱ـ د یثرب له مشرکانو سره څه دپاسه (   ) مسلمانان هم حج ته راغلل.

۲ـ د نمایندګانو له ډلې څه نهه تنه (   ) او درې تنه (   ) و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د عقبې دویم بیعت د بعثت په څوارلسم کال ترسره شو. (   )

۲ـ د عقبې په دویم بیعت کې د رسول الله ﷺ تره عباس هم برخه درلوده. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ښوونځي کتابتون ته ولاړ شي او د نبوي سیرت ﷺ د کتابونو په اړه دې یو لیست جوړ کړي چې لږ تر لږه شپږ کتابونه د مؤلفینو له لنډې پېژندنې سره په کې ځای پر ځای کړي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم تور تم او تیارې دي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.) متفق عليه

د کلماتو معنا

١- الظُّلْمُ: جفا او له حد څخه تېرېدل.

٢- ظُلُمَاتٌ: تیارې، مراد ورڅخه تشویشونه او سختی دي.

د حدیث شریف معنا

له عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما څخه روایت دی چې رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (ظلم د قیامت په ورځ تیارې دي).

د حدیث شریف حکمت

ظلم د سختیو، دښمنیو، کینې او انتقام اخیستلو لامل ګرځي چې د خلکو آرامي او اطمینان له منځه وړي، نو لازمه ده چې د هر ډول ظلم مخه ونیول شي او ظالم انسان له ټولو عذابونو څخه د سخت عذاب مستحق ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱-د ظلم حرمت: د خلکو په ځان، مال او آبرو باندې ظلم او تېری کول حرام او لویه ګناه ده.

۲-ظالم به د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا خامخاویني: الله تعالی هغه انسان نه بښي چې د نورو خلکو پر حقوقو تېری کوي، خو که چېري د خلکو حقونه خاوندانو ته وسپاري او هغوی ده ته بښنه وکړي، هیله ده چې الله تعالی یې وبښي، له دې څخه پرته به ظالم د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا ارو مرو ویني.

ارزونه

۱- پورتنی حدیث شریف معنا کړئ.

۲- د پورتني حدیث شریف د راوي په هکله څرګندونه وکړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱- د ظلم د نړوونکو تاثیراتو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

۲- د حدیث شریف دغه برخه یاده کړئ. (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ یَوْمَ الْقِیَامَةِ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نرم خوی فضیلت

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قالت: ((كُنْتُ عَلَى بَعِيرٍ صَعْبٍ فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.)) رواه أحمد

د راوي پېژندنه

نوم يې حضرت عايشه رضي الله عنها د حضرت ابوبکر صديق ﷺ لور او د پيغمبر ﷺ ميرمن او د مسلمانانو مور ده. د هجرت په دويم کال پيغمبر ﷺ ور سره نکاح وکړه. خورا فقيهه او عالمه وه، په ځانګړي ډول د پيغمبر ﷺ د ژوندانه له جزئياتو څخه يې پوره آګاهي درلوده، له پيغمبر ﷺ څخه يې زيات شمېر احاديث روايت کړي دي او د هجرت په (٥٨) کال وفات شوه.

د کلماتو معنا

١. بَعِيرٍ صَعْبٍ: شوخ اوښ

٢. فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ: د هغه په وهلو مې پيل وکړ.

٣. عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ: پر تا لازمه ده تر څو نرمي او لطف وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

له حضرت عايشې صديقې(رضی الله عنها) څخه روايت دی چې زه يوه ورځ په شوخ او ناآرامه اوښ سپره وم، او ما د هغه اوښ په وهلو پيل وکړ تر څو هغه اوښ آرامه شي، پيغمبرﷺ راته وويل: پر تا لازم دي چې له دې اوښ سره د نرمۍ او لطف څخه کار واخلې، ځکه چې هر کار په نرمۍ او لطف سره ښائسته کېږي او هر کار چې نرمي او لطف پکې نه وي، ښه نه ښکاري او پای یې ناوړه وي.

د حدیث شریف حکمت

سختي او تېزي د ټولو ظلمونو، دښمنيو، جګړو او خفګانونو اساس دی، مګر نرمي او لطف هېڅکله هم د داسې ستونزو لامل نه ګرځي، بلکې انسان کولی شي په نرمۍ او لطف سره ټولې ستونزې له منځه يوسي، په همدې بناء پيغمبرﷺ په نرمۍ، لطف او شفقت امر کړی دی.

د حدیث شریف ګټې

۱. په وينا او کړنو کې نرمي: انسان بايد په خپلو خبرو کې محتاط اوسي او کوښښ وکړي چې مهرباني، شفقت او نرمې خبرې خپل عادت وګرځوي تر څو الله تعالی او د هغه بندګان ورسره محبت وکړي. په يو بل حديث شريف کې راغلي دي: ((نرمي او مهرباني د الله تعالی صفت دی او هغه نرمي او مهرباني خوښوي)).

۲. پر حيواناتو نرمي او شفقت کول: پر ټولو ژونديو ژوو شفقت او مهرباني کول لازم دي، آن تر دې چې د هغه سرغړوونکي حيوان سره چې د خطر وېره ترې هم کېږي بايد په نرمۍ چلن وشي.

۳. له قهر، غوسې او بدخويۍ څخه ځان ژغورل: د قهر او بدخويۍ په حالت کې انسان خپل اعصاب له لاسه ورکوي او کله ناکله ډېر خطرناک او ناوړه کارونه ورڅخه ترسره کېږي چې بيا ورباندې پښېمانه وي. ډېر وختونه سختي او بد خويي په مقابل لوري کې هم سختي پيدا کوي او د دې کار پايلې داسې اندازې ته ورسېږي چې يو لوری هم ورباندې خوښ نه وي. په همدې اساس په کار ده چې سختي او بد خويي پرېږدو او خپل ځانونه په لطف، مهربانۍ او حوصلې عادت کړو، تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې چې د سختۍ په مقابل کې له حوصلې او نرمۍ څخه کار واخلو.

٤. د نرمۍ او مهربانۍ له کبله هر کار ښائسته کېږي: انسان کولای شي چې د نرمۍ او لطف نتيجه په خپلو سترګو ووېني هغه داسې چې په لطف او مهربانۍ سره هر کار ښائسته او په ډېره غوره اوسمه توګه سرته رسېږي.

ارزونه

١. لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

بَعِيرٍ صَعْبٍ: فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ:

٢. د حديث شريف اجمالي معنا بيان کړئ.

٣. د حديث شريف ګټې بيان کړئ.

کورنۍ دنده

١. لاندې عبارتونه له معنا سره حفظ کړئ:

عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ

٢. د لوست د حديث شريف په اړه يوه مقاله وليکئ او د خپلې مقالې له پاره يو مناسب عنوان وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغم او حوصله

عَن أَبِي هُرَيرَة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم:
(لَيسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي يَمْلِكُ نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.)
متفق عليه

د کلماتو معنا

الشَّدِيدُ : قوي او پهلوان.

بِالصُّرعَةِ: د مقابل لوري په ځملولو.

اَلَّذِي يَمْلِكُ نَفسَهُ: هغه کس چې ځان په کنترول کې ساتي.

د حديث شريف معنا

له حضرت ابوهريرهرضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبرصلی الله علیه وسلم وفرمايل: هغه څوک قوي نه دی چې په پهلوانۍ کې خپل مقابل لوری ځملوي، بلکې رښتنی قوي هغه څوک دی چې د غوسې پر مهال ځان کنترول کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

د انسان له بدو خصلتونو څخه یو غوسه ده چې د غوسه کوونکي په اخلاقي کمزورتیا او ناوړه تربیت دلالت کوي او خورا بدې پایلې لري؛ ځکه انسان د غوسې په وخت کې ځان نشي کنټرولولای او خپل اعصاب کنترول کولای نشي. او په ډېرو وختونو کې د خپل غچ اخیستلو په فکر کې وي او خپل خیر او زیان په نظر کې نه نیسي، چې په پایله کې نه جبرانېدونکي کارونه ورڅخه تر سره کېږي.

له همدې امله پیغمبرﷺ انسانانو ته داسې لارښوونه کوي چې د غوسې په حالاتو کې هم پر خپل ځان کنترول ولري او د غچ اخیستلو او زور آزمایني په فکر کې ونه اوسي.

د حدیث شریف ګټې

۱. قوي او پهلوان هغه کس دی چې حوصله ولري: د قهرمانۍ او پهلوانۍ لقب له هغه چا سره ښايي چې د غوسې په وخت پر خپل ځان کنترول او واک ولري او داسې څه ورڅخه ترسره نه شي چې له هوښیارۍ او عقل څخه لرې وي اوپه راتلونکي کې د خفګان او پښېمانۍ لامل وګرځي.

۲. د غوسې پر وخت باید حوصله ولرو: څرنګه چې د هر انسان غوښتنه وي چې د غوسې پر وخت خپل ځان پهلوان ښکاره کړي او د مقابل لوري د ځملولو په فکر کې وي تر څو د زور ازمایلو له لارې خپل هدف ته ورسېږي او خپل حق تر لاسه کړي، مګر د الله تعالی پیغمبرﷺ دغه عمل ناسم بولي او توصیه کوي چې زور ازمایل په حوصله او صبر کې دی.

۳. په خلکو کې د پیغمبرﷺ د دې پیغام خپرول: پر خپل ځان باندې د دې حدیث شریف په تطبیقولو دې بسنه ونه شي، بلکې لازمه ده چې نور خلک هم له دې پیغام څخه خبر کړل شي، په ځانګړې ډول هغه څوک چې د انتقام او غچ اخیستلو او زور ازمایلو په فکر کې وي او د دې امکان هم وي چې پر نورو خلکو ظلم او تیری وکړي. بناءً لازمه ده چې هغوی په ښه او غوره طریقه له دې حدیث شریف څخه خبر کړل شي، ځکه د ضرورت پر وخت د علم پټول ستره ګناه ده.

٤. په صبر او حوصلې سره د انسان حقوق له منځه نه ځي: د قهر او غوسې په حالت کې زیات انسانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لاره نیسي چې بنې پایلې نه لري، مګر د حوصلې له برکته انسان ته ټولې لارې خلاصې وي او کولای شي چې په ژور فکر، دقت او تدبیر سره داسې لار غوره کړي چې د ټولو پکې خیر وي او هیڅ ډول نقصان او پښېمانتیا ونه لري.

ارزونه

۱. د لوست حدیث معنا کړئ.

۲. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

لَیسَ الشَّدِیدُ بِ.........إنَّمَا الشَّدِیدُ اَلَّذِي .... نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.

۳. د حدیث شریف ګټې ووایاست.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث شریف حفظ کړئ.

۲. د لوست د حدیث شریف د موضوع په اړوند یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خویونه (۱)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.) متفق عليه

د کلماتو معنا

١- إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: له بدګومان څخه ځانونه وساتئ.

٢- لَا تَحَسَّسُوا: د نورو د بدو عملونو پلټنه مه کوئ.

٣- لَا تَجَسَّسُوا: د خلکو عیبونه مه څیرئ.

٤- لَا تَنَاجَشُوا: د توکو نرخ مه لوړوئ. په دې ډول چې خپله یې نه اخلي.

٥- لَا تَحَاسَدُوا: یوله بل سره حسد مه کوئ.

٦- لَا تَبَاغَضُوا: یو له بل سره کینه مه کوئ.

٧- لَا تَدَابَرُوا: یو له بل سره دښمني مه کوئ او اړیکې مه پرې کوئ

د حدیث شریف معنا

له حضرت ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمایل: یو پر بل بدګماني مه کوئ؛ ځکه چې بدګماني لوی دروغ دی. د یو او بل کمزوري مه بیانوئ، عیبونه یې مه رابرسیره کوئ او په نرخ کې دوکه مه کوئ او یو له بل سره حسد، کینه او دښمني مه کوئ. اې د الله بنده ګانو په خپلو کې سره وروڼه شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت

بدګوماني، د عيبونو لټول، کينه او بغض ساتل، مقاطعه او دښمني کول او نورو ته دوکه ورکول هغه ناوړه خويونه دي چې د وګړو د بدنامۍ لامل ګرځي او د ټولنې وګړي په بې ځايه ويناوو او کړنو مصروفوي، کله ناکله خبره دومره سختو دښمنيو ته ورسېږي چې فيصله کول يې هم ناشوني وي.

د حديث شريف ګټې

۱. بدګوماني حرامه ده: بې له کوم دليله پر چا بدګومانه کېدل حرام دي، کله داسې هم کېږي چې په يو چا پورې تهمت وتړل شي چې دا يو ناروا او حرام کار دی.

په اصل کې هر انسان عادل او پاک دی او بدي يو عارضي شی دی چې په انسان کې پيدا کېږي، بايد هر انسان ته د خپل اصليت په نظر وکتل شي او تر څو پورې چې د يو انسان بدي د دلائلو او علامو په رڼا کې څرګند نشي، هغه يو پاک او عادل شخصيت دی او هېڅوک دا حق نه لري چې په خپلو اټکلونو، تشو ګومانونو او بې ځايه آوازو د چا په حق کې د بدۍ قضاوت او فيصله وکړي.

فعاليت

په خپلو منځونو کې د بدګومانيو د ضررونو او ورڅخه د خلاصون د لارو چارو په هکله بحث وکړئ.

۲. تحسس او د نورو د ښو او بدو پلټل ښه کار نه دی.

تحسس د خلکو د پټو رازونو پلټلو ته وايي، محسس انسان هغه چا ته وايي چې شپه او ورځ په دې لټه کې وي تر څو د خلکو د کورونو له پټو رازونو او پټو کړو وړو څخه ځان خبر کړي او بيا خپل ليدلي او اورېدلي معلومات نورو ته بيان کړي.

۳. تجسس هم ناروا عمل دی

تجسس د خلکو تر منځ د پټو رازونو را ټولولو ته وايي، تر څو نورو ته ورسول شي، تجسس د مجلسونو مصئونيت له منځه وړي، انسانان دې ته اړ کوي چې ځينې ويناوې او جايزې کړنې (په ځانګړي ډول د کور داخلي کارونه) د خاصو خلکو او مجلسونو د غړو تر منځ پټ وساتي، نو داسې ډول معلومات راټولول حرام عمل دی، لازم دي چې له داسې کار څخه ځان وساتل شي. البته د دولت د کشفي او استخباراتي شبکو له لوري د دښمنانو د دسيسو او پلانونو تعقيبول تر څو د مجرمينو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی د طرحو مخه ونیسي، همدا راز له اداري فساد، ټولنیزو او اخلاقي فسادونو څخه ځان خبرول د دې حدیث له حکم څخه مستثنی دي، بلکې په ټولنه کې ځینې وخت د داسې کارونو ترسره کول فرض کفایي حسابېږي چې له دې څخه سربېره ټولنه د لوی فساد په لمن کې لوېږي.

٤. تناجش حرام کار دی

تناجش ډېر د مزایدې په بیعه کې منځ ته راځي او هغه داسې وي چې د بازار د جنسونو د یو جنس د قیمت د اوچتولو په غرض یو کس له بل کس سره په دې خبره اتفاق وکړي چې د پېرودونکي په وړاندې به یو کس د پېرودونکي او بل د پلورونکي نقش اداء کړي او پېرودونکی به د دې لپاره چې نورو ته دوکه ورکړي یو جنس په ډېر اوچت قیمت ورڅخه واخلي چې داکار له یوه پلوه فریب او دوکه ده او له بل پلوه د یو ډول دوکه بازو په وسیله د اجناسو د قیمتونو لوړول ټولې ټولنې ته ضرر رسول دي.

فعالیت

زده کوونکي دې د ښوونکي په مرسته د نجش ((مزایدې بیعه)) تمثیل کړي.

ارزونه

١. د لوست د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

٢. لاندې کلمې معنا کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: لَا تَحَسَّسُوا: لَا تَدَابَرُوا:

٣- د پورتنی حدیث شریف ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

١. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

٢. لَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خویونه (۲)

٤- يو له بل سره کينه او حسد کول جواز نه لري:

په تېرو لوستونوکې مو د دې موضوع په اړه مفصل معلومات تر لاسه کړي دي.

٥- کينه او بغض حرام دي:

کينه او بغض دوستي او ملګرتيا له منځه وړي، د خلکو تر منځ اړيکې پرې کوي، د جګړو او اختلافاتو لامل ګرځي، له همدې امله د اسلام مقدس دين بغض او هغه څه چې د بغض لامل ګرځي، حرام ګرځولي دي.

فعاليت

حسد تعريف او له غبطې سره څه توپير لري؟ بيان يې کړئ.

٦-د اړيکو پرې کول او يو له بل سره دښمني کول حرام کارونه دي. دا چې اسلام سوله ايز ژوند، او د ټولنيزو اړيکو ټينګښت ته ځانګړې پاملرنه کوي، له دې امله د اړيکو پرې کول او دښمني کول د اسلام له روحيې سره مخالف کارونه دي.

په يو بل حديث شريف کې چې بخاري او مسلم روايت کړی دی راغلي دي: (د يو مسلمان لپاره دا روا نه دي چې له بل مسلمان سره له دريو ورځو څخه زياته مقاطعه وکړي، کله چې له يو بل سره مخامخ شي، نو يو له بل څخه مخ اړوي، په دوی کې غوره هغه څوك دی چې پر بل باندې د سلام په اچولو کې لومړيتوب وکړي).

له بل پلوه له يو چا سره د خبرو نه کول مغرضو او فاسدو خلکو ته د دې زمينه برابروي چې له يو چا څخه بل چا ته تحريف شوې خبرې ورسوي چې بالآخره خبره لويې دښمنۍ ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د الله تعالی بندګي
انسانان باید عاجز او متواضع وي او دا سوچ وکړي چې که هر څومره د قدرت، لوړ مقام او ډېرې پانګې خاوند وي، بیا هم د الله تعالی عاجز بنده دی، نو په کار نه ده چې د الله تعالی له حکمونو څخه سرغړونه وکړي.

۸- د ورورولۍ ژوند
په کار ده چې د مسلمانانو تر منځ د ورورولۍ اړیکې ټینګې او را ژوندۍ کړای شي چې له ورورولۍ څخه هدف همغه نږدې همدردي، خیر غوښتل او زړه خوږی وي، لکه: د یو بدن د اعضاوو په څېر چې د یوې عضوې په درد سره ټولې اعضاوې د نا ارامۍ احساس کوي او د هغې په راحت سره ټولې اعضاوې د راحت احساس کوي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ .... أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا .... وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا .... وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د حدیث شریف کوم عبارت د بغض په حرمت دلالت کوي؟

۳. د حدیث شریف کوم عبارت د مقاطعې په حرمت دلالت کوي؟

٤. د حدیث شریف کوم عبارت د بدګومانۍ په حرمت دلالت کوي؟

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا
وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د یو مناسب عنوان لاندې د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه یي توکي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ)) رواه ابن ماجة.

د کلماتو معنا

مَا أَسْكَرَ: کوم شی چې نيشه راولي

كَثِيرُهُ: ډېر یي

قَلِيلُهُ: لږ یي

د حدیث معنا

له حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: هر هغه څه چې مستي او نېشه راولي، حرام دي او هر هغه څه چې زیات یې نیشه راولي لږه اندازه یې هم حرامه ده.

د حدیث شریف حکمت

نیشه یي توکي وګړي او ټولنه له خورا سختو زیانونو سره مخ کوي: لکه دیني زیانونه، روغتیایي زیانونه، ټولنیز زیانونه، اقتصادي زیانونه، سیاسي زیانونه، امنیتي زیانونه، روحي زیانونه او داسې نور.

په همدې اساس په سالمه ټولنه کې باید د نېشه یي توکو له استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

د نیشه اي توکو تعریف

نیشه یي توکي هغه توکي دي چې متداوم استعمال یې د مرکزي اعصابو د فعالیت سیستم ته تغیر ورکوي او زیات استعمال یې د بدني او روحي روږدوالي لامل ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نیشه اي توکو ډولونه

نیشه اي توکي هم په طبعي توګه وجود لري، لکه: اپین چې د کوکنارو له بوټو څخه لاس ته راځي او هم په مصنوعي او کیمیاوي ډول چې په لابراتوارونو کې جوړېږي، لکه: هیرویین، مورفین، کوکائین، کودین او داسې نور.

د نیشه اي توکو ضررونه

د نیشه يي توکو استعمال ډېر جسمي او روحي زیانونه لري، په لاندې ډول یې بیانوو.

۱. د بدن د دفاعي سیستم کمزوري کول.

۲. د مرکزي اعصابو د فعالیت سستول.

۳. د زړه د ټکان زیاتوالی .

٤. د ستوني او بلوډو سرطان

٥. د لید کمزوري کول.

٦. د وینې د فشار لوړول.

۷. په وینه کې د غوړوالي زیاتوالی.

۸. د زړه دربدل.

۹. د تنفسي سیستم خرابیدل.

۱۰. روحي تشویشونه، لکه: (خفګان، اضطراب، ځانته ناستی، په ځان باندې بې باوري او نا امیدي) پیدا کیدل.

ارزونه

۱. د حدیث شریف معنا واضحه کړئ.

۲. د نیشه يي توکو مهم ضررونه بیان کړي.

۳. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

((کُلُّ مُسْکِرٍ ....))

((مَا أَسْکَرَ کَثِیرُہُ فـ........ حَرَامٌ))

کورنۍ دنده

حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

د نیشه اي توکو د زیانونو په اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسده بیعه

په نولسم لوست کې مو باطله بیعه وپیژندله،اوس غواړو چې په فاسده بیعه وپوهېږو.

د فاسد تعریف

فاسد په لغت کې: د صالح ضد دی یعني نا سم.

په اصطلاح کې: فاسده بیعه هغه ده چې په اصل کې مشروع او روا وي، خو د صفت له مخې صحیحه نه وي یعني د انعقاد شرطونه یې موجود وي، خو د صحت له شرطونو څخه یکې کوم شرط مختل شوی وي.

مثلا په بیعه کې داسې شرط کیښودل شي، چې عقد د هغه تقاضا نه کوي او ورسره موافق نه وي، لکه په دې شرط د یو کور خرڅول چې په کرایه به یې نه ورکوي.[1]

حکم یې

مبیعه او مال په قبض کولو سره ملك گرځي، تصرف په کې نافذ دی، خو هر یو د متعاقدینو کولای شي چې بیعه فسخه کړي او اخیستی مال بیرته رد کړي، ترڅو فساد له منځه ولاړ او د شخړو مخه ونیول شي.[2]

د فاسدې بیعې ځینې احکام

• په فاسده بیعه کې یواځې د عقد په کولوسره ملك نه ثابتېږي ترڅوچې له عقد سره سم د بایع په اجازه قبض شوی نه وي.

• که چېرې په فاسده بیعه کې بایع مشتري ته مبیعه تسلیم کړي او په عقد کې دواړه عوضه (مبیعه او ثمن) مال وي، پدې صورت کې مشتري د مبیعې مالك گرځي او بایع د ثمن مالك گرځي.[3]

۱- البحر الرائق (ج ۱٦ / ص ۲۹)- مجمع الانهر - (ج ۵ / ص ۲٤۰)- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۱۰۰)
۲- الجوهرة النيرة: ۱/ ۲۹۳
۳- الجوهرة النيرة - (۲ / ۲٦۹)- العناية شرح الهداية - (۹ / ۱۸۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- فاسده بیعه **لغةً** او اصطلاحاً تعریف کړئ؟

۲- د فاسدې بیعې حکم څه دی؟

کورنۍ دنده

د باطلې او فاسدې بیعې تر منځ توپیر څه دی؟ په کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکروه بیعه

له منعه شویو بیعو څخه مو باطله او فاسده بیعه وپیژندله، اوس غواړو چې په مکروه بیعه وپوهېږو.[۱]

د مکروه بیعې تعریف

مکروه په لغت کې: د محبوب ضد دی ، یعني بد ګڼل شوی.

او شرعاً: هغه بیعه ده چې اصلا او وصفاً روا وي، خو د یوه بل شي له کبله ورڅخه د ډېرو کولو حکم شوی وي، لکه د جمعې د آذان په وخت کې اخیستل او خرڅول.[۲]

حکم یې

په مکروه بیعه کې له قبض څخه مخکې ملکیت ثابتېږي او د قیمت ورکول واجبېږي.[۳]

د مکروه بیعې مهم ډولونه:

۱. نجش

نجش په لغت کې: د جال لور ته د مرغانو هی کولو ته وایي.

او د شریعت په اصطلاح کې: د دریم ګړي له لوري د مال قیمت لوړول، پداسې حال کې چې په خپله یې اخیستونکی نه وي، بلکې یوازې د نورو د هڅولو لپاره یې قیمت لوړول غواړي، نجش بلل کېږي.

ددې بیعې حکم: دا بیعه مکروه بیعه ده. ځکه دا د یو مسلمان ورور د ضرر لپاره یوه حیله جوړول دي، له دې امله شریعت ورڅخه منعه کړې ده.

۲. د ورور په بیعه باندې بیعه کول:

ددې صورت داسې دی چې دوه کسان (بایع او مشتري) د یوې سلعې (سامان) په بیعه کولو لګیا وي، بایع خپل شی قیمت کړي ، په دې وخت کې بل مشتري راشي او د دوی په بیعه کې ځان ورګډ کړي او هغه شی له بایع څخه یا په زیات قیمت او یا په هغو یادوشویو ثمنو واخلي.

۱- د امام صاحب رح په آند تحریمي مکروه: هغه ده چې په ظني دلیل چې شبهه پکې موجوده او ثابته وي، او حرامو ته ورنزدې وي. (فتح القدیر: ۵/۲۳۹ ، والبحر الرائق (ج۱۶/ص۳۰)، وتبیین الحقائق(ج۱۰/ص۴۲۳).

۲- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۰۶)

۳- الهدایة(حاشیة) (۱۹). ۵۶ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې بیعې حکم: دغه بیعه مکروه ده، ځکه رسول اللهﷺ فرمایي: (دا پکار نه ده چې یو مسلمان د خپل ورور په بیعه کې د ځان لپاره ورګډ شي) او دا ځکه چې په دې بیعه کې بل مسلمان ورور ته اذیت او ضرر رسېږي.[1]

۳. د قافلې مخې ته ورتګ

صورت یې دا دی چې یو څوک د داسې قافلې په راتګ خبر شي چې ډېر سامان (لکه غنم) یې را بار کړي وي او یو سړی ورشي او ټول هغه څه ورځخه واخلي چې قافلې راوړي وي او بیا یې ښار ته راوړي او د خپلې خوښې د قیمت مطابق یې خرڅوي او یا دا چې ښاري سړی صحرایي ته ووایي: مال دې زما سره کېږده، په مناسب وخت کې به یې په ښاریانو درته په لوړ قیمت خرڅ کړم.

د دې بیعې حکم: دغه اخیستل مکروه دي، ځکه د یوه روایت له مخې رسول اللهﷺ فرمایي: (تاسو د قافلې مخې ته د تجارت لپاره مه ورځئ)[2]، دغسې کول هلته مکروه دي چې د منطقې اوسیدونکي په قحطۍ اوتنګ لاسي کې وي او دا کار ورته ضرر رسوي او که یې ضرر ورته نه رساوه بیا ګناه نه لري.[3]

۴. د جمعې د آذان په وخت کې بیعه کول

د بیعې مکروهه وخت له جمعې د آذان څخه پیل کېږي: الله تعالی فرمایي: {یَا أَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ یَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَی ذِکْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَیْعَ }[4]." اې مؤمنانو ! کله چې د جمعې په ورځ د لمانځهَ لپاره أذان وشي، نو د الله د ذکر خواته وځغلئ، اخیستل او خرڅول پرېږدئ".

د دې بیعې حکم: دغه بیعه مکروه ده، ځکه له دې سره غیرمشروع شی څیرمه شوی دی چې هغه د جمعې د لمانځه او یا د خطبې نه پاتې کیدل دي.

پدې ټولو صورتونوکې بیعه مکروه ده خو عقد او ترون وربانديې نه فاسدېږي.

فعالیت

ذکر شوي بیعې شرعاً مکروه دي، حکمت یې ووایاست چې ولې مکروه ګرځول شوې دي؟

۱- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۰)
۲- {صحیح البخاری ٥/٣٦٧}
۳- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۸۹)
٤- سورة الجمعة

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- مکروه بیعه تعریف کړئ.

۲- د مکروه بیعې حکم څه دی؟

۳- په لنډه توګه د مکروه بیعې مهم ډولونه وښایاست.

ب-د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. د نجش حکم: نجش بیعه مکروه ده (   ).

۲. د جمعې د اذان په وخت کې بیعه مکروه نه ده (   ).

۳. له مکروهاتو سره عقد نه فاسدېږي (   ).

کورنی دنده

د مکروهه بیعو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څلويښتم لوست

اقاله

محمود له يوه دكان څخه يوه جامه واخيستله چې كله خپل كورته ولاړ، د جامې په اخيستلو پښيمانه شو، نو پلورنكي ته راغى او ورڅخه يې وغوښتل چې جامه بيرته واخلي او ده ته خپلې پيسې وركړي، د دكان خاوند دا وړانديز قبول كړ. خپله جامه يې واخيسته او ده ته يې خپلې پيسې وركړې .

د اقالې تعريف

اقاله په لغت كې: پورته كولو، او لرې كولو ته وايي.[١]

او په اصطلاح كې: د متعاقدينو په خوښه د بيعې له مينځه وړلو ته اقاله ويل كيږي.[٢]

د اقالې د روا والي حكمت

اقاله د دې لپاره روا شوې ده، ترڅو د خلكو لپاره آسانتيا رامنځ ته شي، ځكه كله داسې پيښيږي چې يوسړى په پيسو يو څه واخلي او بيا وګوري چې دې پيسو ته اړتيا لري او كله چې يو شى خرڅ كړي بيا وګوري چې دې هغه شي ته اړتيا لري او په بيعه پښيمانه شي، نو اسلامي شريعت د اقالې اجازه وركړې ده، او د عقد مقابل لوري يې دې خبرې ته تشويق كړى دى چې هغه قبوله كړي.

د اقالې حكم

په بيعه كې اقاله جائزه ده، ځكه له رسول اللهﷺ څخه روايت دى، فرمايي: { مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ }[٣]. (څوك چې له يوه پښيمانه انسان سره اقاله وكړي (بيعه له مينځه يوسي) الله تعالى به يې ګناوې له منځه يوسي).

او بل دا چې د بيعې عقد كول د دواړو اړخونو (بايع او مشتري) حق دى، نو د دې حق هم لري چې هغه له مينځه يوسي.

د اقالې شرطونه

١- په اقالې كې بايد دواړه اړخه راضي اوخوښ وي.

٢- مبيعه بايد د اقالې په وخت كې موجوده وي، ځكه اقاله د عقد لرې كول دي، محل او ځاى يې مبيعه ده.

١- فتح القدير - (ج ١٥ / ص ٢٠٠).

٢- تبيين الحقائق: ١١\٦٥.

٣- رَوَاهُ أَبُو دَاوُد، وَابْنُ مَاجَه، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

احمد په سلو افغانیو له محمود شخه د چای یو ترموز واخیست، له اخیستلو وروسته محمود پښیمانه شو او له احمد شخه یې وغوښتل چې خپل مال یې بیرته ورکړي ، احمد ومنله خو لس افغانۍ گټه یې هم ورڅخه واخیسته، اوس ووایاست چې دغه معامله اقاله ده او که نه؟

د دې باب اړوند مسائل

۱. اقاله کول د فسخې په معنا ده، مگر دا چې فسخه کول متعذر او ناشوني شي دی او هغه دا چې په مبیعه کې له قبض څخه وروسته جلا زیات والی راشي(لکه کوم څاروی چې بچې وزیږوي).

۲. که چیرې تر لومړنیو ثمنو په زیات قیمت اقاله وکړي، او یا د لومړني ثمنو د جنس په خلاف اقاله وکړي، پدې صورتونو کې دا عقد اقاله نه بلکې له سره نوې بیعه ده.

۳. د ثمنو ضایع کیدل او له مینځه تلل د اقالې کولو د صحت مانع نه گرځي، خو د مبیعې هلاکیدل او له منځه تلل د اقالې د صحت مانع گرځي.

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. د (مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ) معنی بیان کړئ.

۲. د اقالې د رواوالي حکمت او گټه څه ده؟

۳. د اقالې حکم څه دی؟

ب. لاندې تش ځایونه ډک کړئ:

اقاله په لغت کې: .... ته وایي.

او په شریعت کې: ....

ج. د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کیږدئ:

۱. دا شرط نه دی چې د اقالې دواړه اړخه به په اقاله کولو راضي او خوښ وي ( ).

۲. دا شرط نه دی چې مبیعه دې د اقالې په وخت کې موجوده وي ( ).

کورنۍ دنده

رسول الله ﷺ فرمایي: (مَنْ اَقَلَ نادماً اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ) دغه حدیث شریف په خپلو کتابچو کې شرح کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د مرابحې بیعه

د مرابحې تعریف

لغتاً: مرابحه ګټې او ډېروالي ته وايي.

او شرعاً:

په معلومه ګټه باندې د مال خرڅولو ته د مرابحې بیعه ویل کېږي.

ددې بیعې د جواز سبب او حکمت

ډېر داسې مشتریان شته چې په سوداګرۍ کې مهارت نه لري او یا د بازار له قیمت څخه خبر نه وي، نو دا خوښوي چې له یو چا څخه په معلومه ګټه یو شی واخلي، مثلا ورته وایي: په سلو کې پنځه افغانۍ ګټه درکوم.

نو په دې طریقه په ډاډه توګه بیعه کولای شي.

د مرابحې حکم:

د مرابحې د بیعې عقد او تړون شرعاً جایز دی، ځکه د جواز ټول شرطونه پکې شتون لري.

د مرابحې د صحت شرطونه:

۱. د اخیستلو اصلي قیمت باید معلوم وي.

۲. د ګټې اندازه باید معلومه وي.

د دې باب اړوند احکام

•په اصلي قیمت باندې د دوبې، رنګ ورکوونکي، طراز (نقش او نګار کوونکي) او مزي (تاوونکي)، او د حمل (بارولو، نقلولو) او خوراک پیسې ورزیاتیدل جواز لري، خو د خرڅولو په وخت کې به داسې وايي: دا شی په دومره راته تمام شوی دی او داسې به نه وايي چې ما په دومره اخیستی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې که چېرې د مرابحې په بیعه کې مشتري په کوم خیانت پوه شو، نو دی اختیار لري که یې خوښه وي په ټولو ثمنو دې واخلي او یا دې بیرته ورکړي.

فعالیت

د مرابحې بیعه په مختلفو صورتونو تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

١. د مرابحې بیعه تعریف کړئ؟

٢. حکم یې څه دی؟

٣. د مرابحې شرطونه څه دي؟

٤. د مرابحې د بیعې د جواز سبب ذکر کړئ.

٥. د مرابحې دوه حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې د بیعې په هکله عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې ځلوېښتم لوست

د تولیې بیعه

په تېر لوست کې مو د مرابحې بیعه وپېژندله چې ګټه پکې کېږي، اوس غواړو چې د تولیې بیعه وپېژنو.

د تولیې تعریف

تولیه په لغت کې: بل چا ته د ولایت او واک ورکولو ته وايي.

اصطلاحاً: په خپل سر (په اخیستل شوي قیمت) د شي پلورلو ته وايي .

په تولیه کې بایع نه ګټه کوي او نه نقصان.[۱]

د تولیې د بیعې د مشروعیت دلیل

په یو روایت کې راغلي دي چې: ابوبکرﷺ دوه اوښان واخیستل، رسول اللهﷺ ورته وفرمایل (وَلِّني أحدَهُمَا) یعنی یو اوښ په خپل سر راکړه، یعني په هغو ثمنو (قیمت) یې راکړه چې تا پرې اخیستی دی.[۲]

د تولیې د بیعې د روا والي حکمت

خلک تولیې ته اړ دي، ځکه په خلکو کې داسې کسان شته چې د شیانو په قیمتونو نه پوهیږي، نو له داسې چا څخه مرسته غواړي چې هغه ورباندې پوهیږي، تر څو په داده زړه بیعه تر سره کړي.[۳]

د تولیې د صحت شرطونه

۱- عوض او بدل باید مِثْلِي او یا قِیَمِي وي.

۲- عوض او بدل باید د مشتري مملوک (خپل مال) وي.[۴]

فعالیت

د تولیې د بیعې مختلف صورتونه تمثیل کړئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ۳۲۲)

۳- الفقه الحنفي وأدلته: ۲- ٥۲

٤- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تولیه بیعې احکام

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په نظر، که چېرته اخیستونکی د تولیې په بیعه کې په خیانت خبر شي، نو بیا دې په هماغه اندازه له ثمنو څخه (قیمت) کم کړي.

• په تولیه چې به وزن (تله) او پیمانه باندې اندازه کیږی کې موزون او مکیل شیان باید بیا له سره وزن او پیمانه شي، له هغې وروسته دې مشتري ته ورکړل شي، تر څو دواړه طرفه د هغې له اندازې څخه مطمئن شي.[۱]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د تولیې بیعه تعریف کړئ.

۲. د تولیې بیعې حکم څه دی؟

۳. د تولیې شرطونه کوم دي؟

٤. د تولیې بیعې د مشروعیت دلیل ذکر کړئ.

٥. د تولیې حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې او تولیې فرق په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

۱- مختصر القدوري: باب المرابحة والتولية

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست

ربا (سود)

د احمد زوی ډېر سخت مريض شو، د هغه د علاج لپاره (۱۰۰۰۰) افغانيو ته اړتيا لري ، محمود ورته وايي: زه به دغه پيسې درکړم، خو يوه مياشت پس به (۱۲۰۰۰) افغانۍ راکوې، او که را دې نه کړې، نو بيا به د هرې مياشتې په تيريدو سره ماته دوه دوه زره افغانۍ اضافه راکوې. يعنې يو کال پس به احمد له محمود څخه (۳٤۰۰۰) افغانۍ پوروړی وي.

د ربا تعريف

ربا په لغت کې: زياتوالي ته وايي.

او په اصطلاح کې: بې عوضه زياتوالی ربا بلل کېږي.[۱]

د ربا د حرمت دليل

الله تعالی ﷻ فرمايي: { وَاَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا }.[۲]

ژباړه: او الله تجارت روا، او سود يې ناروا کړی دی.

د ربا(سود) د تحريم حکمت

په سود کې د بيوزلو او تنگ لاسو له ضعف څخه ډېره ناوړه استفاده کېږي، د دې پر ځای چې په دوی باندې ترحم او مهرباني وشي او له دوی سره بډايان مرسته وکړي او يا کم تر کمه هغوی ته قرض حسنه ورکړل شي، د هغوی پاتې جايدادونو او شتمنيو ته يې هم سترگې نيولې وي او په پای کې يې له هغو نه هم خلاص کړي، او يا دا چې ټول عمر يې خپل غلام وگرځوي.(دغه حقيقت د جاهليت په دوره کې وجود درلوده)

د ربا حکم: په شريعت کې ربا (سود) مطلقاً حرام دی.

۱- رد المحتار(ج ۲۰ / ص ۹۸)

۲- [البقرة/۲۷۵]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ربا صورتونه

۱. کله چې په مال کې د قدر او جنس دواړه صفتونه موجود شي په دې صورت کې هم زیادت په کې حرام دی او هم نسیه، لکه: د (سل گرامه) طلا تبادله په یو سل او شل گرامه طلا باندې.

۲. کله چې په مال کې له دې دواړو (قدر یا جنس) صفتونو څخه یو (زائل) شي په هغې کې زیادت روا دی، خو نسیه پکې حرامه ده، لکه: د څلورو منو غنمو خرڅول په پنځه منه اوربشو باندې چې دا لاس په لاس روا خو نسیه یې حرامه ده.

فعالیت

که یو څوک د یوه پسه په عوض کې یو پسه او یو وری واخلي، آیا دا سود بلل کېږي؟

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. په شریعت کې د ربا (سود) حکم څه دی؟

۲. د ربا او سود د حرمت حکمت څه دی؟

۳. د ربا څو صورتونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د ربا او سود د حرمت او ټولنې ته د هغې د ضررونو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلوېښتم لوست

قرض

رسول الله ﷺ فرمايي: { څوك چې د يو مسلمان د ژوند مشكل آسانه كړي، الله تعالى به د ده مشكل آسانه كړي...... ، او الله تعالى تر هغه د ده مرسته كوونكى دى تر هغه چې دى د خپل ورور مرسته كوي }[۱].

د قرض تعريف

لغةً: غوځولو او پرې كولو ته وايي، په قرض كې هم يو څوك له خپل مال څخه يوه برخه پرې كوي او بل ته يي وركوي، قرض ته سَلَف هم وايي.

شرعاً: يوه چاته د مثلي مال وركول دي چې هغه ګټه ورڅخه واخلي او مثل يې بيرته قرض وركوونكي ته وركړي.[۲]

د قرض ركن

ركن يې ايجاب او قبول دى.

د قرض د مشروعيت دليل: قرض په قرآن، سنت او اجماع ټولو دلائلو باندې ثابت دى.

۱. **د كتاب الله دليل**: الله تعالى فرمايلي:{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[۳]. "اې مؤمنانو، كله چې د كومې ټاكلې نيټې له پاره تاسې په خپلو منځو كې د پور معامله كوئ ، نو هغه وليكئ".

۲. **د سنت دليل**: رسول الله ﷺ فرمايي: ((هر مسلمان چې بل مسلمان ته دوه ځلې قرض وركړي، خداى به ده ته د يو ځل قرض په اندازه د صدقې كولو اجر وركوي.))[٤]

د دې مبارك حديث مفهوم دادى چې د قرض پنځوس په سلو كې ورته د صدقې په شان محاسبه كېږي.

۱- شعب الإيمان. بيهقي - (٦ / ١٠٤).
۲- رد المحتار - (ج ٢٠ / ص ٧٤) .
۳- {البقرة : ٢٨٢}.
٤- مسند الصحابة - (٢٦ / ٩٥)، ابن ماجه او ابن حبان له عبدالله ابن مسعود څخه روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.**د اجماع دلیل**: ټول اهل علم د قرض ورکولو په جواز متفق دي.[۱]

د قرض د روا والي حکمت

کله داسې اقتصادي ستونزه انسان ته پېښېږي چې د بل چا نقدي مرستو ته اړ کېږي او خلک ده ته په وړیا توګه پیسې نه ورکوي او دی هم د نورو صدقې نه قبلوي، نو یواځینی لاره همدغه ده چې د یوې مودې لپاره د چا نه پور (قرض) واخلي او بیا یې بیرته ورکړي.
ځکه خو شریعت قرض روا کړی دی او خلک یې دې ته هڅولي دي چې محتاجو او اړو کسانو ته قرض ورکړي.

د قرض حکم

د قرض اخیستونکي ملکیت سمدلاسه په (قرض) اخیستل شوی مال کې ثابتېږي او د ده په ذمه (په غاړه) سمدلاسه د هغه مثل ثابتیږي چې باید قرض ورکوونکي ته یې په راتلونکی کې ورکړي.[۲]

د قرض شرطونه

۱.قرض ورکوونکي ته راجع شرط دا دی چې قرض ورکوونکی باید د تبرع (احسان کولو) اهلیت ولري، نو که یو ممیز هلك یو چاته قرض ورکړي دا صحت نه لري، ځکه چې شریعت ده ته د داسې تصرف جواز نه دی ورکړی چې په هغه کې د ضرر احتمال وي، لکه هبه او داسې نور.[۳]
۲.قرض (قرض ورکړ شوي مال) ته راجع شرطونه دا دي:
ا- قبض کول یې.
ب-قرض ورکړل شوی شی باید مثلي وي، لکه پیمانه کیدونکي او تلل کېدونکي شیان، یا سره نژدې شمیرل کیدونکي شیان، نود داسې شي قرض ورکول چې د هغه مثل نه وي جواز نه لري، ځکه هغه بیا د شخړو لامل ګرځي.[٤]
۳. په قرض باندې به ګټه نه اخیستل کېږي، ځکه اصل په قرض کې د ثواب او اجر حاصلول دي او له قرض اخیستونکي سره احسان کول دي، نو که قرض ورکوونکی په قرض اخیستونکي معلومه ګټه کېږدي دا جواز نه لري، ځکه دا د ربا (سود) شبهه پیدا کوي.
خو که قرض اخیستونکی په خپله خوښه له اخیستل شوي شي ځخه ښه شی ورکړي، بیا کومه

۱- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۸۸)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٥ / ص ٤٣٩)
۲- بدائع الصنائع (ج ۱۷ / ص ٤۲٥)
۳- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱٦)
٤- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروا نه لري، بلکې دا د قرض ښه ادا او ښه کار دی، رسول اللهﷺ فرمايي: {خيرالنَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً}[1]، "ِ ښه او غوره د خلکو هغه دی چې قرض په ښه توګه اداء کوي.

فعاليت

١- ستاسو په سيمو کې څه ډول پوروونه ورکول کېږي، ددې لوست په رڼا کې د هغه څرنګوالی په ګوته کړئ.

٢- د قرض د شرطونو په هکله له يو بل سره مباحثه وکړئ.

ارزونه

أ.لاندې پوښتنوته ځوابونه ورکړئ:

١.قرض لغةً او اصطلاحاً تعريف کړئ.

٢.د قرض د مشروعيت دليل څه دی؟

٣.د قرض حکم څه دی؟

٤.د قرض رکن او شرطونه څه دي؟

ب.د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

١.د قرض رکن ايجاب دی فقط(   ).

٢. قرض په هر شی کې جواز لري( ).

کورنۍ دنده

د قرض عمده مطالب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

١- المعجم الکبری .طبرانی ١/٣٩٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د صرف بیعه

د صرف تعریف

په لغت کې: د یو شي د مخ اړول له یوې خوا نه بلې خوا، ته وايي.[۱]

اوپه شریعت کې: صرف د نقودو بیعه ده په نقودو باندې. که یې جنس یو وي او یا توپیر سره ولري.

او له نقودو څخه مراد: سره زر، سپین زر او هغه څه دي چې د دې دواړو پر ځای درېږي، لکه مروجې پیسې.[۲]

د نومولو وجه

دغه عقد په (صرف) باندې ځکه ونومول شو چې په دغې بیعې کې غالباً هر جانب خپلې پیسې له یوه حالت څخه بل حالت ته اړوي، مثلاً: ریال یا ډالر یا کلداري په افغانۍ اړوي.

د صرف د بیعې حکم

کله چې د صرف د بیعې شرطونه پوره شي په هغه صورت کې جائزه ده.

د صرف د بیعې شرطونه

۱. د جانبینو له جداکېدو مخکې (له یوه او بل څخه) د مال قبضول.

ځکه چې قیمتونه هره لحظه تغییر مومي او بیا نزاع او شخړې ته لاره هوارېږي.

۲. پدې بیعه کې خیار شرط وجود نه لري، ځکه چې خیار شرط اضافي وخت ته اړتیا لري او د صرف په عقد کې تاخیر او تاجیل د شخړو سبب ګرځي.

۳. همدارنګه تاجیل به هم پکې نه وي.

د صرف د بیعې احکام

۱. د سپینو زرو په سپینو زرو او د سرو زرو په سرو زرو خرڅول جواز نه لري، مګر دا چې د دواړو اندازه په یو شان وي، لاس په لاس وي نېټه به پکې نه وي.

۱- (لسان العرب)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ٤٤٦).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ . که چیرې سره زر په سپینو زرو خرڅ کړل شي، پدې صورت کې تفاضل او زیاتوالی جواز لري او له بیلیدو مخکې قبض کول واجب دی او که چېرې د صرف په بیعه کې عاقدین د بدلینو له قبضولو مخکې سره بیل شي، نو دا عقد باطل دی .

۳ . د صرف په بیعه کې مخکې له دې چې عوضین قبض شي، تصرف کول پکې جواز نه لري.

٤ .رایجې پیسې د نقدینو حکم لري.[۱]

فعالیت

په بازار کې د صرف د بیعې موجوده بیلګې او نمونې یې له حکم سره بیان کړئ.

ارزونه

۱ . د صرف بیعه تعریف کړئ.

۲ . له نقودو څخه مراد څه دی؟

۳ . د صرف د بیعې حکم څه دی؟

٤ . شرطونه یې څه دي؟

کورنۍ دنده

د دې لوست خلاصه په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سَلَمْ بيعه

محمود د غنمو بزګر دی، دی پیسو ته ضرورت لري، احمد هغه ته پیسې ورکوي، خو له هغه نه (۵۰۰) کیلو ګرامه غنم اخلي،اما غنم فعلا وجود نه لري، مګر د غنمو مقدار او نور ټول مشخصات يې معلوم کړل، ترڅو چې په راتلونکې کې د دوی ترمنځ کوم اختلاف او شخړه واقع نه شي.

د سلم تعريف

سلم په لغت کې: تسليمولو او سپارلو ته وايي.

او اصطلاحاً: په عاجل مبلغ باندې د آجل [۱] مال تبادلې ته وايي. [۲]

د سلم بيعې اړوند اصطلاحات

رب السلم: مشتري ته وايي.

مسلَم إليه: بايع ته وايي.

مسلَم فيه: مبيعې ته وايي.

راس المال: هغه مبلغ ته ويل کېږي چې مخکې بايع ته ورکول کېږي.

د سلم د مشروعيت دليل

سلم په کتاب الله ، سنت مطهره او د امت په اجماع باندې ثابت دی:

دکتاب الله دليل: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ} [۳].

"اې مؤمنانو، کله چې دکومې ټاکلې نيټې له پاره تاسې په خپلو منځوکې د پور د راکړې ورکړې معامله کوئ، نو هغه وليکئ".

د سنت مطهره دليل

روايت شوی دی چې رسول اللهﷺ د هرهغه شی له بيعې څخه منعه کړې ده چې له انسان سره موجود نه وي، خو سلم ته يې اجازه ورکړې ده. [٤]

همدارنګه پيغمبر اکرمﷺ فرمايلي دي: که څوک سلم کوي، نو بايد د جنس اندازه (وزن او يا پيمانه په کې

۱- (هغه مال چې د يوې ټاکلې مودې وروسته په لاس ورشي).

۲- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۲۲۹)- مجمع الأنهر - (ج ۵ / ص ۳۹۷). ٨٦- {البقرة : ٢٨٢}

۳- العناية شرح الهداية - (۹ / ۳۸۵). تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۲۵۱

٤- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومه وي او همدارنګه باید د جنس د تسلیمۍ وخت هم معلوم وي.[۱]

د اجماع دلیل

د ټول امت علماء د سلم په جواز متفق دي.

د سلم د مشروعیت حکمت

د سلم په روا کولو کې د بایع د حاجت رفع کول په نظر کې نیول شوي دي او د دې پر ځای چې حاجتمند شخص سود کوونکو ته پناه وروړي او په سود ورڅخه پور واخلي، هغه له وخت څخه مخکې خپل محصول د سلم له لارې خرڅوي او له دې لارې مال لاس ته راوړي. همدارنګه ممکنه ده چې مشتري د ثمن له کم والي څخه ګټه واخلي.

د سلم حکم: د بایع لپاره په ثمنو کې او د مشتري لپاره په مبیعه کې د ملکیت ثابتیدل دي.

د سلم شرطونه

د سلم بیعه تر هغه صحت نه پیداکوي تر څو په هغې کې اووه (۷) شرطونه پوره نشي:[۲]

۱. جنس به معلوم وي.(چې غنم دي که اوربشې)

۲. نوعه (ډول) به یې معلوم وي. (لکه آبي یا للمي).

۳. صفت به یې معلوم وي.(لکه اعلی او ادنی)

٤. اندازه به یې معلومه وي.

۵. وخت او موده به یې معلومه وي.

٦. د ثمن یا راس المال مقدار او مشخصات باید معلوم وي.

۷. د مال د تسلیمولو ځای ټاکل چې بایع به یې مشتري ته تسلیموي، (مخصوصاً که چیرې جنس داسې شی وي چې د هغه په انتقالولو باندې مصارف راځي).

د سلم اړوند احکام

- سلم پداسې شی کې جائز نه دی چې هغه شی د عقد له وخته د ترون تر پای پورې په بازارونو کې پیدا نه شي.
- سلم تر هغه صحت نه پیدا کوي تر څو چې ثمن (یا رأس المال) د عاقدینو تر جدا کیدلو

۱- المرجع السابق

۲- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې د بایع له خوا قبض نه شي.

• په هر هغه شی کې سلم جائز دی چې د صفت او اندازی پیژندل يې په دقت سره وکړل شي او کوم شی چې د صفت تعین او د اندازی پیژندل يې ممکن نه وي، په هغه کې سلم جائز نه دی.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. سلم تعریف کړئ؟

۲. د سلم د مشروعیت حکمت او دلیل څه دی؟

۳. د سلم شرطونه کوم دي؟

٤. د سلم حکمونه بیان کړئ؟

د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:

۱. مسلم فیه چې د عقد له وخته نیولی د عقد تر پایه په بازارونو کې و موندل شي، سلم په کې جواز نه لري(   ).

۲. سلم تر هغه پورې صحت نه پیدا کوي، ترڅو چې د عاقدینو له جدا کیدلو څخه مخکې بایع ثمن قبض نه کړي.(   ).

کورنۍ دنده

د سلم په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهن (گروي)

یو کس یو بکس په مؤجل ثمن(قرض) واخیست، ولې بایع ورڅخه غواړي چې هغه خپل ساعت ورته په گروې پرېږدي، کله یې چې پیسې راوړي، نو بیا به ورته د هغه ساعت ورکړي، دغه صورت د گروي ګڼل کېږي.

د رهن تعریف

{رهن په لغت کې}

د یوه شی حبس او بندولوته وایي.

{او په اصطلاح کې}:

د یوه شي بندول دي د یوه حق د لاس ته راوړلو لپاره [۱]

د رهن د مشروعیت دلیل

رهن په کتاب الله، سنت نبوي او اجماع ثابت دی:

د کتاب الله دلیل: الله تعالی فرمایي:{وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ} [۲]. "که تاسې د پردیسی په حال کې یاست او د سند لیکلو لۀ پاره کوم لیکونکی پیدا نه شو، نو د شیانو په گرو اخیستلو معامله وکړئ".

د سنت نبوي دلیل:

له بي بي عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی: {رسول اللهﷺ له یو یهودي څخه طعام واخیست، اوهغه ته یې د اوسپنې زغره په گرو ورکړه}. [۳]

د رهن د مشروعیت حکمت

د رهن د روا والي حکمت د پور کره کول، له هېریدلو، انکار، د پوروړي د افلاس (ناداری) څخه د قرض ورکوونکي د مال ساتنه، ځان ته اطمینان پیدا کول او د پور د ژر ورکولو لپاره د پوروړي هڅول دي. [٤]

۱- رد المحتار - (ج ۲۷ / ص ۲۹۱)- العنایة - (ج ١٤ / ص ٤٤٧)- مجمع الأنهر - (ج ۸ / ص ۳۱۰)
۲- [البقرة: ۲۸۳]
۳- {بخاری اومسلم روایت کړی}.
٤- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸۵)

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهن: د مرهون اصلي مالک ته ویل کېږي.
مرتهن: هغه چا ته ویل کېږي چې مرهونه ورسره ګرو (بندي) وي.
مرهون یا مرهونه یا رهن:
هغه شي ته ویل کېږي چې په ګرو ورکول کېږي.

د رهن حکم

د پور د پرې کیدو تر وخته مرتهن د مرهون د حبس او ساتنې واک لري.[۱]

د رهن رکن

د ګروی رکن ایجاب او قبول دي، کوم چې د راهن او مرتهن تر منځ ترسره کیږي، لکه: نور عقود او تړونونه، نو رهن په ایجاب او قبول ترسره کېږي او په قبض کولوسره بشپړېږي.[۲]

د رهن د صحت شرطونه

۱. مرتهن باید د قبض کولو اهلیت ولري، یعنې عاقل وي.
۲. د (مرهونې) قبض به د راهن په اجازه ترسره کېږي.
۳. مرهونه باید مشاعه (شریکه) نه وي. ځکه د مشاع شي قبضول او بندول صحیح نه دي.

د رهن احکام

۱. مرتهن دا حق لري چې له راهن څخه خپل پور وغواړي او په همدې خبره یې بندي کړي.
۲. که چېرې راهن(اصلي مالک) د مرتهن له اجازې پرته رهن خرڅ کړي. دغه بیعه د مرتهن تر اجازې پورې موقوفه ده، که هغه ورته اجازه ورکړي بیا د ده بیعه صحت پیداکوي، همدارنګه که راهن خپل پور مرتهن ته ورکړ بیا هم بیعه صحت پیداکوي.
۳. که چېرې راهن (اصلي مالک) مړ شي، نو د ده ورثه دې مرهون خرڅ کړي او د ده پور دې وربانديې پرې کړي.[۳]

دودیزه ګروي (بیع الوفاء)
په دې بیعه کې داسې شرط ایښودل کېږي چې: بایع حق لري کله چې وغواړي ثمن مشتري ته بیرته ورکړي او مبیعه ترېنه واخلي.
دغه بیعه خلک د دې لپاره کوي چې له ګروی څخه د استفادې لپاره یوه لاره جوړه کړي.

۱- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸٤)
۲- العنایة شرح الهدایة - (ج ١٤ / ص ٤٤٨)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٦ / ص ٦٤)
۳- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر څو چې بایع د مشتري پور نه وي پرې کړی، مشتري (مرتهن) د مبیعې (گرو شوي مال) څخه بلاعوضه گټه اخلي.
یوه ډله د فقهاوو دغه بیعه جایزه بولي.

فعالیت

دودیزه گروي (بیع الوفاء) له شرعي گروی سره مقایسه او تمثیل کړئ.

ارزونه

أ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
١. رهن لغةً او اصطلاحاً تعریف کړئ.
٢. د رهن حکم څه دی؟
٣. د مشروعیت حکمت او دلیل یې ذکر کړئ.
٤. رکن یې څه دی؟
٥. د صحت شرطونه یې ووایاست.

ب. د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:
١- د رهن د قبض لپاره اهلیت شرط نه دی(   ).
٢- د رهن قبضول به د راهن په اجازه ترسره کېږی(   ).

کورنۍ دنده

د رهن په هکله په خپلو کتابچو کې یوه مقاله ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

اجاره

احمد یو موټر ته ضرورت درلود، خو د موټر د اخیستلو توان یې نه درلود، له یوه شرکت سره یې قرارداد وکړ چې هره ورځ به د هغه شرکت په موټر کې خپلې وظیفې ته ځي او په مقابل کې به د میاشتې (۲۵۰) افغانۍ ورکوي، دغه عقد اجاره ګڼل کېږي.

د اجارې تعریف

په لغت کې: اجاره اسم مصدر دی، د (اجرت) یعنې: مزد او د کار عوض ته وایي.

په اصطلاح کې: د مال په مقابل کې د یو شخص او یا د یو شي نه ګټه اخیستلو ته اجاره وایي.[۱]

د مشروعیت دلیل یې

د سنت دلیل: رسول اللهﷺ فرمايي: ((مزدور ته مخکې له دې چې خولې یې وچې شي، خپله مزدوري ورکړئ.))[۲]

د اجماع دلیل

د امت په اجماع سره اجاره روا ده.

د مشروعیت حکمت یې

اجاره ددې لپاره روا شوې ده چې د خلکو اړتیاوې وربانديې پوره شي، ځکه هر یو شخص ټول هغه څه نه لري چې ورته اړتیا لري.

مستاجِـر

(د جیم په کسرې سره)هغه څوک دی چې د پیسو په مقابل کې ګټه تر لاسه کوي.

اجیر: هغه څوک دی چې پیسې اخلي او مقابل لوري ته کار کوي او ګټه ورته رسوي.

حکم یې

له عقد سره سم په منافعو کې د مستاجر ملکیت ثابتېږي او په ثمنو کې د اجیر ملکیت ثابتېږي.[۳]

۱- درر الحکام شرح غرر الأحکام - (ج ۷ / ص ۴۵)
۲- سنن کبری –بیهقی ۱۲۱/۶
۳- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۴ / ص ۳۳۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن يې

د اجارې رکن ایجاب اوقبول دی، په داسې لفظ سره چې په اجاره باندې د لالت وکړي.[۱]

د اجيرانو ډولونه

۱- مشترک اجیر . ۲- خاص اجیر.

مشترک اجیر

هغه څوك دی چې تر هغه د اجورې مستحق نه کېږي تر څو چې کار بشپړ نه کړي، لکه رنګ ورکونکی او دوبي (جامه مینځونکی).

خاص اجیر

هغه څوك دی چې په (ټاکلې) موده کې د خپل ځان په تسلیمولو د اجورې مستحق ګرځي، که څه هم کار ورڅخه وا نه خیستل شي، لکه یو څوك چې د یوې میاشتې کار لپاره په اجوره نیول شوی وي.

البته که کار یې نه کاوه او یا په کار نه پوهیده نویا دې شرطنامې مطابق عقد ورسره فسخه کېږي.[۲]

د اجارې د صحت شرطونه

۱. د ترون دواړه اړخه باید پرې رضایت ولري.

۲. معقود علیه (ګټه او منفعت چې اتفاق ورباندې شوی) باید معلوم وي، څو د شخړو مانع وګرځي.

۳. معقود علیه به حقیقتاً او شرعاً د تسلیمیدلو وړ شی وي او خاوند به یې د تسلیمیدلو وس لري، نو د داسې یو شي په اجاره ورکول چې د هغه تسلیمېدل حقیقتاً ناشونی وي جواز نه لري، لکه د تښتیدلي اوښ اجاره کول.

٤. کومه ګټه چې په هغې ترون شوې وي، هغه به شرعاً رواګټه وي.

٥. اجوره به معلومه وي.

فعالیت

اعاره له اجارې سره څه توپیر لري؟ د استاذ په مرسته یې ځواب ورکړئ .

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

۲- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

احکام

۱.کوم شی چې په بیعه کې ثمن کیدلای شي، هغه په اجارې کې اجوره کیدلای شي.
۲. د استوګنې لپاره د کورونو او دکانونو په اجاره نیول روا دي سره له دې چې د ګټې اخیستلو هدف یې څرګند نه وي.
۳. د کرنې لپاره د زراعتي ځمکو اجاره کول جائز دي، خو تر هغه وخته عقد نه صحیح کېږي تر څو چې د کښت نوعیت روښانه نه کړای شي او یا په پیل کې دا ووایې چې هر څه چې زړه مې وغواړي هغه به کرم.
۴. د سپرلۍ او بار لپاره د حیواناتو په اجاره نیول جائز دي.[1]

فعالیت

د اجارې مختلف صورتونه بیان کړئ

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:
۱.اجاره په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ؟
۲. د اجارې د مشروعیت دلیل او حکمت څه دی؟
۳. د اجارې حکم څه دی؟
ب.د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗)نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:
۱.په اجاره کې باید د ترون دواړه اړخه رضایت ولري ( ).
۲. معقود علیه چې هغه منفعت او ګټه ده، باید معلومه وي ( ).

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي ولیکئ؟

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲٤۷)- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۳۷۳)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library